

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Олена Анісімова

**Педагогіка дошкільна:
партнерська взаємодія учасників
освітнього процесу.
Практикум.**

Навчально-методичний посібник

Херсон – 2021

УДК 373.2.064 (076)

Анісімова О. Педагогіка дошкільна: партнерська взаємодія учасників освітнього процесу. Практикум : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта; укладач: О. Анісімова. Херсон: Херсонський державний університет, 2021. 196 с.

ISBN 978-617-7794-12-6

Рекомендовано до друку відповідно до рішення науково-методичної ради Херсонського державного університету від 16.09.2021 протокол №1, рішення вченої ради Херсонського державного університету від 27.09 2021 р., протокол №3

Укладач:

Олена АНІСІМОВА – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіка та психології дошкільної та початкової освіти

Рецензенти:

Ганна БЄЛЄНЬКА – докторка педагогічних наук, професорка,

Людмила ПЕРМІНОВА – професорка, завідувач кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є.Петухова Херсонського державного університету.

Навчально-методичний посібник рекомендований здобувачам освіти викладачам, педагогам-практикам, роботодавцям-стейкхолдерам – усім причетним до професійної підготовки фахівців дошкільної галузі. Буде корисним під час викладання освітньої компоненти «Педагогіка дошкільна». Матеріали адаптовані до умов дистанційної освіти.

© Херсонський державний університет,

© О. Анісімова, 2021

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Вступ.....	5
Програма освітньої компоненти «Педагогіка дошкільна».....	10
Змістовий модуль 1.....	15
Змістовий модуль 2.....	49
Змістовий модуль 3.....	87
Змістовий модуль 4.....	123
Залікові питання з освітньої компоненти «Педагогіка дошкільна».....	158
Екзаменаційний матеріал з «Педагогіки дошкільної».....	159
Ключі до питань тестового контролю.....	161
Анкета для опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання «Педагогіки дошкільної».....	162
Список рекомендованої літератури.....	163
Глосарій.....	167
Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти.....	171
Нормативно-правова база дошкільної освіти в Україні.....	208

ПЕРЕДМОВА

Для системи вищої освіти в Україні характерний пошук оптимальної відповідності між сформованими традиціями в українській вищій школі й новими тенденціями, пов'язаними зі вступом у світовий освітній простір. Трансформаційні процеси спричинили попит на педагогів, які здатні працювати в команді, ефективно спілкуватися в багатокультурному середовищі, критично мислити, досягати поставлених цілей.

Концепція Нової української школи базується на якісно новому рівні педагога мають усвідомлювати сутність партнерської взаємодії з дітьми, їх батьками, колегами, громадськістю, адекватно оцінювати нові технології в цій діяльності та бути готовими до їх застосування.

Підготовка педагогів до організації педагогічного партнерства має забезпечуватися в процесі навчання в закладі вищої освіти. При цьому реалізується активна взаємодія суб'єктів освітнього процесу та педагогічний діалог, створюється позитивна психологічна атмосфера, розвивається пізнавальна активність та рефлексивна діяльність.

Підготовлений посібник допоможе здобувачам вищої освіти та практикуючим педагогам в реалізації основної мети сучасної освіти – створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, формування поколінь, що здатні навчатися впродовж життя, розвиток цінності громадянського суспільства.

Любов ПЕТУХОВА, докторка педагогічних наук,
професорка,
деканеса педагогічного факультету
Херсонського державного університету

ВСТУП

Утвердження в освітній практиці партнерських відносин вимагає активно-діяльнісного ставлення до професійної підготовки фахівців дошкільної галузі. Йдеться про таку організацію освітнього процесу, коли створюється комфортний простір для всіх учасників, панують відносини взаємоповаги, рівноправ'я та довіри, відбувається діалог рівних, дотримується автономність та самостійність, свобода у прийнятті рішень, відповідальність за діяльність та її результат.

Дошкільна педагогіка – освітня компонента, що дозволяє сформувати основні професійні компетентності вихователя закладу дошкільної освіти. Ґрунтовне оволодіння її програмовим змістом є фундаментом фахової підготовки.

Основною метою навчально-методичного посібника «Педагогіка дошкільна: партнерська взаємодія учасників освітнього процесу. Практикум» є набуття професійних компетентностей майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти, а саме: здатність до міжособистісної взаємодії; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага); здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій в дітей раннього і дошкільного віку; здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки; здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває

впродовж усього життя людини; здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

Як відомо, практичні заняття – найбільш складні форми організації освітнього процесу в закладі вищої освіти. Їх ефективність визначається не тільки ретельним дотриманням усіх етапів підготовки та проведення заняття, не тільки базовим рівнем засвоєння теоретичного матеріалу, але й якістю сформованості необхідних практичних умінь і навичок, що значною мірою залежить від рівня сформованості професійних компетентностей науково-педагогічних працівників.

Кожне практичне заняття має певну структуру:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу (питання для теоретичного опрацювання; практичні завдання; рекомендована література; методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти);
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія здобувачів освіти (запитання від стейкхолдерів; інтерактивна робота здобувачів освіти).
5. Оцінювання/самооцінювання/взаємооцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, анкетування (фідбек);
7. Блок самостійної роботи (завдання для самостійного опрацювання; рекомендована література, форми контролю).

Для якісного засвоєння матеріалу розміщено список рекомендованої літератури. Здобувачам освіти пропонуються для опрацювання підручники, навчально-методичні посібники, державні програми для навчання і виховання дошкільників та методичні рекомендації до них, збірники розвиваючих ігор для дітей дошкільного віку, матеріали фахових періодичних видань. Такий підхід дає можливість долучитись майбутнім педагогам до фахових навчальних джерел.

Розроблені методичні рекомендації передбачають чіткі посилання на підручники та навчально-методичні посібники із вказанням розділів та сторінок. Даються конкретні вказівки та поради щодо набуття професійних знань, умінь та навичок.

Для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу розроблено такі види діяльності: понятійний диктант, індивідуальні завдання для виконання на мультимедійній дошці, тестове опитування. Після їх опису вказуються норми оцінювання відповідно до силабусу освітньої компоненти «Педагогіка дошкільна». Щоб завдання мало більш конкретний зміст та сприяло усвідомленню навчальних знань, до розгляду пропонуються схеми і таблиці.

Використання на занятті ноутбука планшета, перегляд відео-занять, відео-сюжетів різних видів діяльності дітей в закладах дошкільної освіти, розв'язання інтерактивних завдань на мультимедійній дошці дають змогу вдосконалювати ІКТ-навички майбутніх педагогів.

За допомогою сервісу LearningApps.org. розроблено інтерактивні ігри. Така форма роботи не тільки дає змогу перевірити засвоєння теоретичного матеріалу, а й готує майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до самостійної розробки ігрових завдань для дітей дошкільного віку.

Специфікою даного практикуму є те, що всі види навчальної діяльності мають формат взаємодії учасників освітнього процесу – викладача, здобувачів освіти, стейкхолдерів, педагогів-практиків, вихованців закладів дошкільної освіти, їх батьків. Такі контакти можливі завдяки ІКТ. Передбачається перегляд відео-звернень, інформаційних сюжетів з показом різних ситуацій освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, фото-галереї, записи із демонстрацією різних видів діяльності дітей, ZOOM-конференції.

Участь в освітньому процесі керівників закладів дошкільної освіти, вихователів-методистів, педагогів та інших фахівців через перегляд відео, онлайн спілкування, їх пояснення, запитання, рекомендації максимально наближують майбутніх вихователів до умов професійної діяльності. Педагоги-практики мають великий досвід та спрямовують студентську аудиторію на важливі аспекти професії вихователя дітей дошкільного віку.

Навчальна взаємодія здобувачів освіти передбачає інтерактивні форми роботи. Загальновідомо, що вони виключають домінування одного учасника освітнього процесу над іншими, однієї думки щодо інших. Важливим є й те, що в умовах інтерактивного навчання здобувачі освіти вчаться ефективно спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, бути демократичними, виявляти творчість та креативність. Таким чином оптимізований освітній процес відповідає викликам часу, потребам та специфіці педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, запитам вихованців та їх батьків.

Серед запропонованих засобів формування готовності здобувачів освіти до командної взаємодії: педагогічний квест, вправа «Професійний постер (колаж) моделі розвивального предметного середовища ЗДО», інтерактивні вправи «Мікрофон» з питання «Структура готовності дітей до шкільного навчання», «Незакінчене речення» з питання «Рівні адаптації дітей до школи»; колективний прес-реліз – повідомлення про педагогічну новинку; підготовка «сторінок» усного журналу для батьків з тем «Що треба знати про корисну та шкідливу їжу», «Вікові кризи в дошкільному дитинстві», «Як провести родинне свято»; презентаційний меседж «Розклад занять у різних вікових групах»; інтелектуальний брейн-ринг «Універсальні та специфічні ознаки дитячої гри»; побудова та представлення колективної образної структурної моделі «Класифікація дитячих ігор»; міні-дискусія на тему «Моє ставлення до іграшок

мілітаристського спрямування»; мозковий штурм «Поліфункціональність дидактичних ігор» та інші.

Оцінювання навчальних досягнень на практичних заняттях відбувається відповідно до силабусу освітньої компоненти «Педагогіка дошкільна», де вказано критерії та норми, вимоги до виконання навчальних завдань.

Наприкінці кожного практичного заняття відбувається підведення підсумків, анкетування (фідбек). Це дає змогу здійснювати зворотній зв'язок, враховувати різні думки та пропозиції здобувачів освіти щодо якості освітнього процесу в ЗВО, підтримувати ефективну комунікацію.

Рекомендуємо ретельно обирати до кожного заняття відповідні форми взаємодії з аудиторією здобувачів освіти, враховуючи їх специфічні особливості.

Впровадження в освітній процес підготовки фахівців галузі «Дошкільна освіта» даного навчально-методичного посібника сприятиме ефективному формуванню професійних компетентностей здобувачів вищої освіти.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА»

Змістовий модуль 1.

Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку

Тема 1. Загальні засади дошкільної педагогіки. Предмет і завдання дошкільної педагогіки. Основні поняття (категорії) дошкільної педагогіки. Значення дошкільного дитинства. Зв'язок дошкільної педагогіки з гуманітарними науками. Джерела дошкільної педагогіки як науки. Розвиток суспільного дошкільного виховання. Дошкільна освіта за кордоном. Сучасна система дошкільної освіти в Україні. Сучасний заклад дошкільної освіти, його значення відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту». Типи і види закладів дошкільної освіти загального і спеціального призначення. Характеристика державних програм виховання і навчання дітей дошкільного віку. Педагогічні дослідження в галузі дошкільної педагогіки.

Тема 2. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Вікова періодизація та розвиток особистості. Типологічні (вікові) та індивідуальні особливості дітей, врахування їх в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Поняття про зону найближчого розвитку і сенситивні періоди розвитку дитини. Завдання і напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку. Розвивальний характер виховання і навчання. Виховний ідеал і мета виховання. Своєрідність мети виховання на різних етапах дошкільного дитинства. Принципи та методи виховання. Роль дорослого в соціалізації особистості дитини.

Тема 3. Розумове та естетичне виховання дошкільників. Розумове виховання і розвиток дошкільників. Розвиток теорії розумового виховання. Зміст та засоби розумового виховання. Завдання розумового виховання дошкільників. Сенсорне виховання як основа розумового розвитку дітей дошкільного віку. Естетичне виховання дошкільників: мета, завдання, зміст, умови, форми і методи. Засоби і методи естетичного виховання дошкільників.

Тема 4. Моральне та трудове виховання дошкільників. Розвиток теорії морального виховання. Принципи і методи морального виховання дошкільників. Зміст і завдання морального виховання дошкільників у різних вікових групах дошкільного закладу. Виховання моральних якостей. Виховання у дітей дошкільного віку любові до Батьківщини.

Розвиток теорії трудового виховання. Завдання та значення трудового виховання дошкільників. Складові частини та вимоги до організації праці дітей. Види праці дітей, їх зміст. Особливості праці дошкільників. Основні форми організації праці в дитячому колективі (індивідуальні та колективні). Засоби трудового виховання дошкільників.

Змістовий модуль 2.

Виховання та розвиток дітей у грі

Тема 5. Гра як вид діяльності дитини дошкільного віку.

Історичне походження гри як діяльності. Видатні педагоги про гру як засіб виховання. Народні ігри – важливий чинник виховання в українській етнопедагогіці; їх види, відповідність віковому періоду, виховна цінність. Гра – провідна діяльність дитини-дошкільника у психологічних і педагогічних теоріях. Дослідження проблеми розвитку гри у ранньому віці; розвитку гри як діяльності; формування дитячих взаємин у грі, виховання моральних якостей у грі. Завдання і зміст розвитку, виховання і навчання дітей у грі. Класифікація дитячих ігор.

Тема 6. Виховна та освітня цінність дитячої іграшки. Значення іграшки у розвитку дитини, її освітня і виховна цінність. Історія іграшки. Народна іграшка, її різноманітність і значення. Дослідження проблеми іграшки. Основні види та вимоги до дитячих іграшок.

Тема 7. Особливості творчих ігор. Характерні риси творчої гри. Предметна діяльність, сюжетно-відображувальна гра – початкові стадії сюжетно-рольової гри. Розвиток ігрової творчості, збагачення змісту, розширення мотивів вибору гри з віком дітей, ігрові і реальні взаємини між дітьми, їх розвиток. Педагогічний супровід розвитку сюжетно-рольових ігор і взаємин дітей у них. Театралізовані ігри. Ігри-драматизації, їх характеристика, види, етапи розвитку, педагогічний супровід. Елементи українського народного театру в іграх дітей. Характерні особливості, етапи розвитку будівельно-конструкторських ігор, педагогічний супровід розвитком цих ігор.

Тема 8. Особливості ігор за правилами. Дидактичні ігри: організація та керівництво. Дидактична гра як вид ігрової діяльності та форма навчання дошкільників. Педагогічний супровід дидактичних ігор. Особливості та структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Сенсорний розвиток, формування пізнавальних інтересів, виховання

розумової активності, кмітливості, моральних якостей та взаємин дітей у дидактичній грі.

Змістовий модуль 3.

Навчання дітей дошкільного віку

Тема 9. Загальні основи дошкільної дидактики. Дидактичні основи організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Функції навчання дошкільників. Компоненти навчальної діяльності. Зміст навчання дітей дошкільного віку. Навчально-дисциплінарна та особистісно зорієнтована моделі навчання. Система забезпечення якості дошкільної освіти.

Тема 10. Принципи і типи навчання дошкільників. Принципи дошкільного навчання. Типи навчання, їх характеристика.

Тема 11. Методи та форми організації навчання дітей дошкільного віку. Особливості методів навчання. Багатофункціональність методів навчання. Групи методів навчання дітей за джерелами знань. Класифікація методів навчання за типом пізнавальної діяльності. Значення ігрових методів і прийомів у навчанні дітей дошкільного віку. Форми організації навчання за провідною діяльністю: дидактична гра, експериментальна діяльність, спостереження, екскурсія, заняття тощо. Цінність екскурсії. Загальна структура екскурсії.

Тема 12. Заняття та альтернативні форми навчання дітей дошкільного віку. Цілеспрямоване педагогічне спілкування і гра.

Змістовий модуль 4.

Освітній процес в закладі дошкільної освіти

Тема 13. Планування педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти. Поняття про педагогічний процес. Закономірності педагогічного процесу. Структура педагогічного процесу. Основні види та форми планування освітньої роботи в закладі дошкільної освіти. Необхідність планування і обліку роботи як умови успішного здійснення освітнього процесу. Організаційно-прогнозуюча функція планування. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення. Різні види і форми планування. Необхідність врахування при плануванні розвивальних видів діяльності дітей, раціонального співвідношення занять і самостійної діяльності, індивідуально-диференційованого підходу до дітей. Планування у різновікових групах.

Тема 14. Розвивальне освітнє середовище закладу дошкільної освіти. Розвивальне середовище як чинник педагогічного процесу ЗДО. Сучасні дослідження щодо розвивального середовища закладу дошкільної освіти. Елементи розвивального предметного середовища. Використання сучасних комп'ютерних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Тема 15. Підготовка дитини до навчання у школі. Поняття про готовність дитини до шкільного навчання. Дослідження проблеми готовності дошкільників до шкільного навчання. Компоненти загальної готовності дитини до школи. Адаптація дитини до шкільного життя. Спільна робота дитячого садка і сім'ї у підготовці дитини до школи.

Тема 16. Взаємодія закладу дошкільної освіти з родинами. Сучасні проблеми родинного виховання дітей дошкільного віку: всебічний розвиток дитини; виховання взаємин дітей і дорослих; спільна діяльність членів сім'ї; методи виховання, засновані на особистісно-орієнтованій взаємодії з дитиною. Організація життя та різних видів діяльності дітей у сім'ї. Попередження педагогічної занедбаності дітей. Умови забезпечення емоційного комфорту дитини в сім'ї. Відповідальність батьків за виховання дітей. Педагогічна освіта батьків: зміст, форми і методи. Вивчення і поширення передового досвіду сімейного виховання. Форми спільної роботи дошкільного закладу з родинами вихованців. Участь батьків у роботі дошкільного закладу. Спільні форми виховної роботи дошкільного закладу і родин вихованців у дошкільному закладі.

Змістовий модуль 1. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку

Тема 1. Загальні засади дошкільної педагогіки

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - педагогічний диктант;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org (1 питання «Значення дошкільного дитинства», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p5rqgtoyc21>;
 - 2 питання «Форми співпраці дошкільної педагогіки з іншими науками», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pk2a036t321>
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна діяльність здобувачів освіти (групове представлення питання «Джерела дошкільної педагогіки як науки»)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

- Предмет і завдання дошкільної педагогіки.
- Понятійний апарат дошкільної педагогіки.
- Значення дошкільного дитинства.
- Джерела дошкільної педагогіки як науки.

Практичні завдання:

1. Наведіть вислови видатних педагогів минулого та сучасних науковців щодо значення дошкільного дитинства в житті людини. Записати 7 висловів.
2. Підготувати перелік основних нормативно-правових документів, якими керується дошкільна освіта в Україні.
3. Складіть перелік державних програм навчання та виховання дітей дошкільного віку, які використовуються закладами дошкільної освіти.

Рекомендована література:

- Лохвицька Л.В. Дошкільна освіта : історія і сьогодення. Довідник. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 208 с.
- Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
- Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.
- Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.
- Улюкаєва І.Г. Історія дошкільної педагогіки : підручник. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2016. 424 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Дошкільне дитинство – унікальний період становлення особистості, що має певну специфіку вікового розвитку та потребує особливого психолого-педагогічного супроводу та умов. Період життя до 6-7 років – основа, що визначає розвиток людини протягом всього життя. Світ дитинства в усі часи привертає увагу вчених та практиків, дослідників закономірностей розвитку та становлення дитини, які розробляють підходи до її виховання.

Знайомство з важливою темою щодо загальних питань науки про виховання розпочніть з ознайомлення з категорійно-понятійним апаратом сучасної дошкільної педагогіки. Старанно опрацюйте матеріал підручника Т.Поніманської «Дошкільна педагогіка», розділ 1. «Загальні засади дошкільної педагогіки» (стор. 9-20).

Також рекомендуємо для опрацювання підручник Н.Лисенко та Н.Кирсти «Педагогіка українського дошкільця», розділ 1. «Загальні питання дошкільної педагогіки» (стор. 5-23).

Вивчення дошкільної педагогіки потребує чіткого володіння термінологією, усвідомлення основних понять та категорій. Тому практичне заняття розпочинається із понятійного диктанту. Щоб чітко окреслити межі досліджуваних понять, пропонується схема «Основні поняття дошкільної педагогіки». Визначення треба вивчити.

У навчальному посібнику Т. Поніманської та І. Дичківської «Дошкільна педагогіка. Практикум» можна переглянути схеми і таблиці, які сприяють систематизації та узагальненню навчального матеріалу.

Це дасть змогу успішно виконати ігрові завдання з використанням програми LearningApps.org.

Підготовка практичних завдань передбачає ознайомлення із основними нормативно-правовими документами та державними програмами галузі дошкільної освіти. Володіння цією інформацією обов'язкове для майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Навчальна взаємодія пропонується у вигляді обговорення теоретичного матеріалу та відповідей на запитання стейкхолдерів, які є постійними активними учасниками освітнього процесу. Уважно прослухайте інформацію від педагогів-практиків, адже вони наразі здійснюють безпосередню педагогічну діяльність. Після озвученого запитання візьміть участь у обговоренні. Чітко і стисло формулюйте свої думки, будьте конкретними та послідовними.

Інтерактивна робота здобувачів освіти відбуватиметься у форматі групового представлення питання «Джерела дошкільної педагогіки як науки».

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

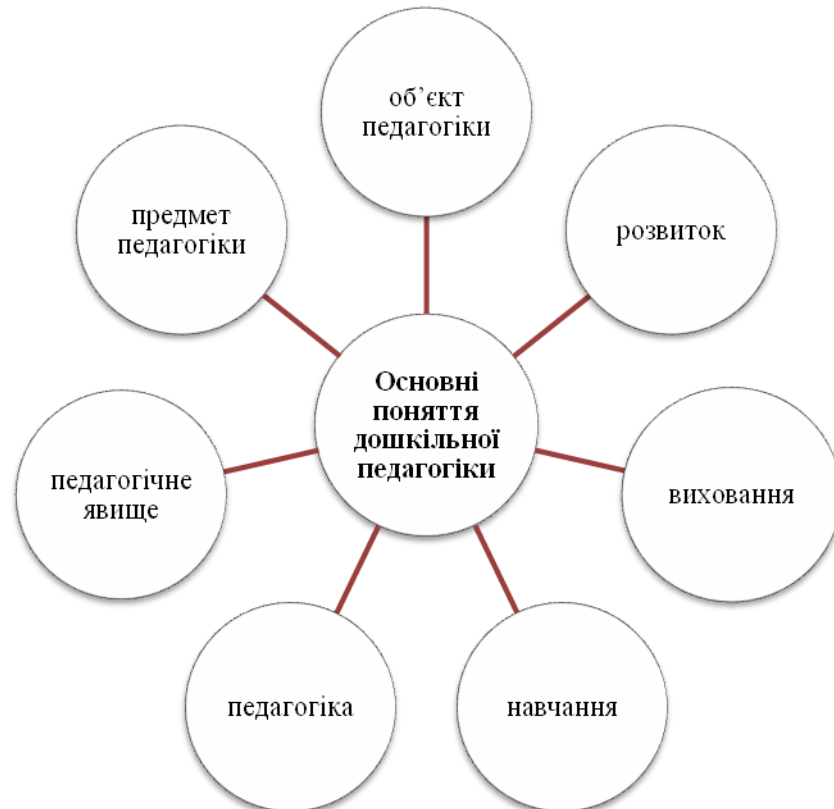
1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичних питань

Понятійний диктант з теми практичного заняття

Завдання: Розгляньте схему, розміщену на інтерактивній дошці.

Основні поняття дошкільної педагогіки

Письмово дайте визначення головних понять дошкільної педагогіки.

Педагогіка – це...,

Виховання – це...,

Навчання – це...,

Розвиток – це...,

Об'єкт педагогіки – це....,

Предмет педагогіки – це....,

Педагогічне явище – це....

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: за кожне правильне визначення нараховується 0,5 балів.

7 правильних відповідей – 3, 5 балів; 6 правильних відповідей – 3 бали; 5 правильних відповідей – 2,5 балів; 4 правильних відповіді – 2 бали; 3 правильні відповіді – 1,5 бали; 2 правильних відповіді – 1 бал; 1 правильна відповідь – 0,5 балів.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

(скриншоти ігрових завдань на рисунках 1,2).

Питання «Значення дошкільного дитинства»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p5rqgtoyc21>
Ігрове завдання: оберіть із запропонованих правильний варіант відповіді

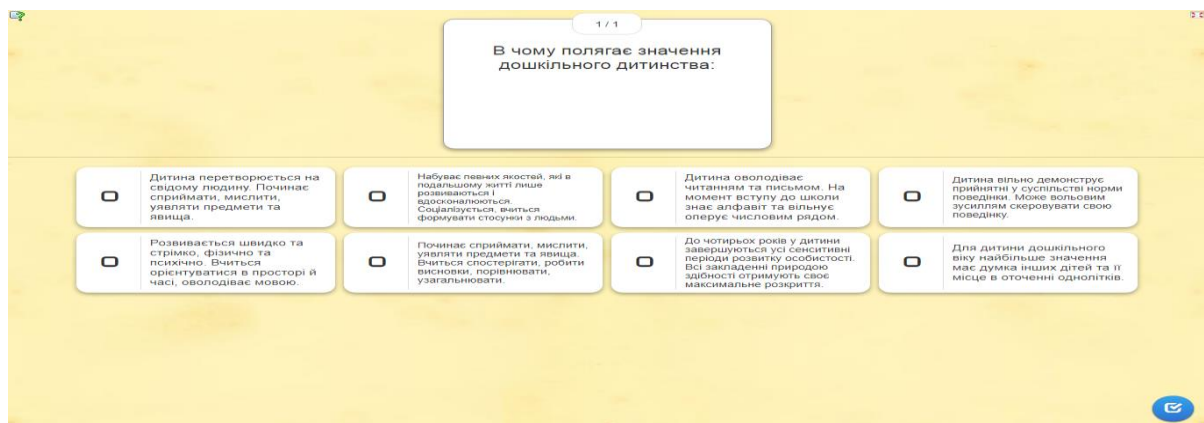

Рисунок 1. Скриншот ігрового завдання

Питання «Форми співпраці дошкільної педагогіки з іншими науками»,
Інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/watch?v=pk2a036t321>

Завдання: Вписати відповідні до змісту тексту слова

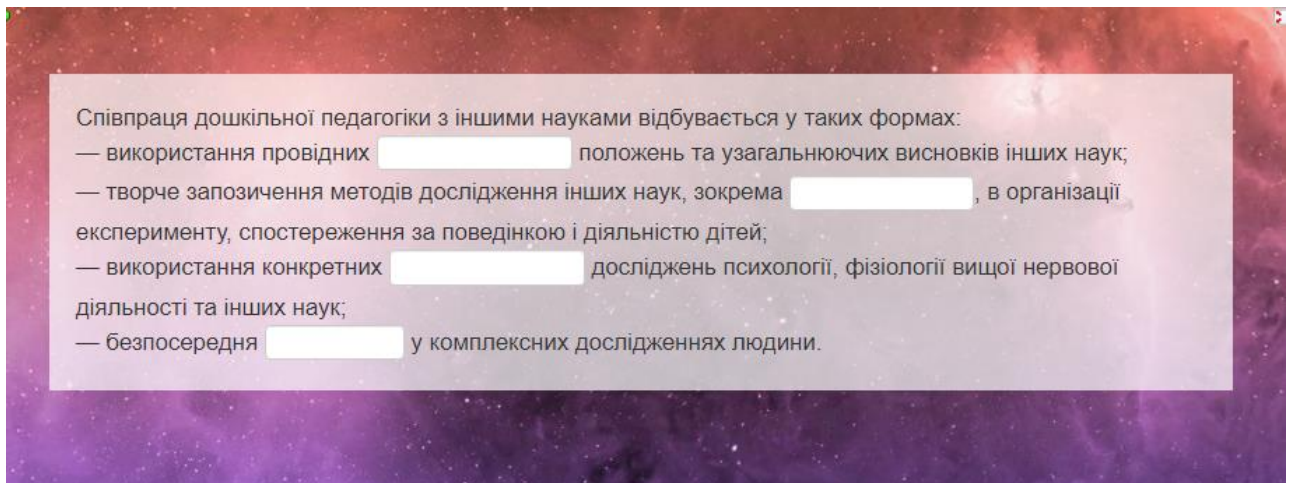

Рисунок 2. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів з подальшим обговоренням

Відбувається перегляд запису відео-звернення від стейкхолдера (керівника, педагога закладу дошкільної освіти). Після оголошення запитання здобувачі освіти обговорюють його, визначаються із варіантом відповіді. Після його оголошення переглядається друга частина відео-файлу. Підсумовується та узагальнюється інформація усіх учасників обговорення.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

(групове представлення питання «Джерела дошкільної педагогіки як науки»)

Для виконання наступного завдання розгляньте схему. Об'єднайтесь у групи по 5 осіб. Методом жеребкування оберіть одне з джерел дошкільної педагогіки, коротко охарактеризуйте його.

Орієнтовний час виконання – 10 хв.

Пропонується розглянути схему, розмішену на інтерактивній дошці. Здобувачі освіти об'єднуються у групи. Кожна група представляє одне з

п'яти джерел дошкільної педагогіки. Після правильної відповіді колір «пелюстки» змінюється, на ній з'являється запис. Необхідно, щоб схема мала завершений вигляд.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 1. Загальні засади дошкільної педагогіки

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Розвиток суспільного дошкільного виховання.
2. Перші дитячі заклади на Галичині.
3. Етнопедагогіка про виховання дитини. Народне дитинознавство. Народна родильна обрядовість.
4. Структура і логіка науково-педагогічного дослідження.

Рекомендована література:

1. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
3. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. Для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Форми контролю:

1. Опрацювати матеріал навчального посібника «Педагогіка українського дошкілля», Розділ «Витоки дошкільного виховання в Україні», «Перші кроки українського національного дошкілля», підготуватись до самостійної роботи.

Письмово дайте відповіді відповіді на питання:

Хто був ініціатором відкриття першого українського суспільного закладу для виховання дітей?

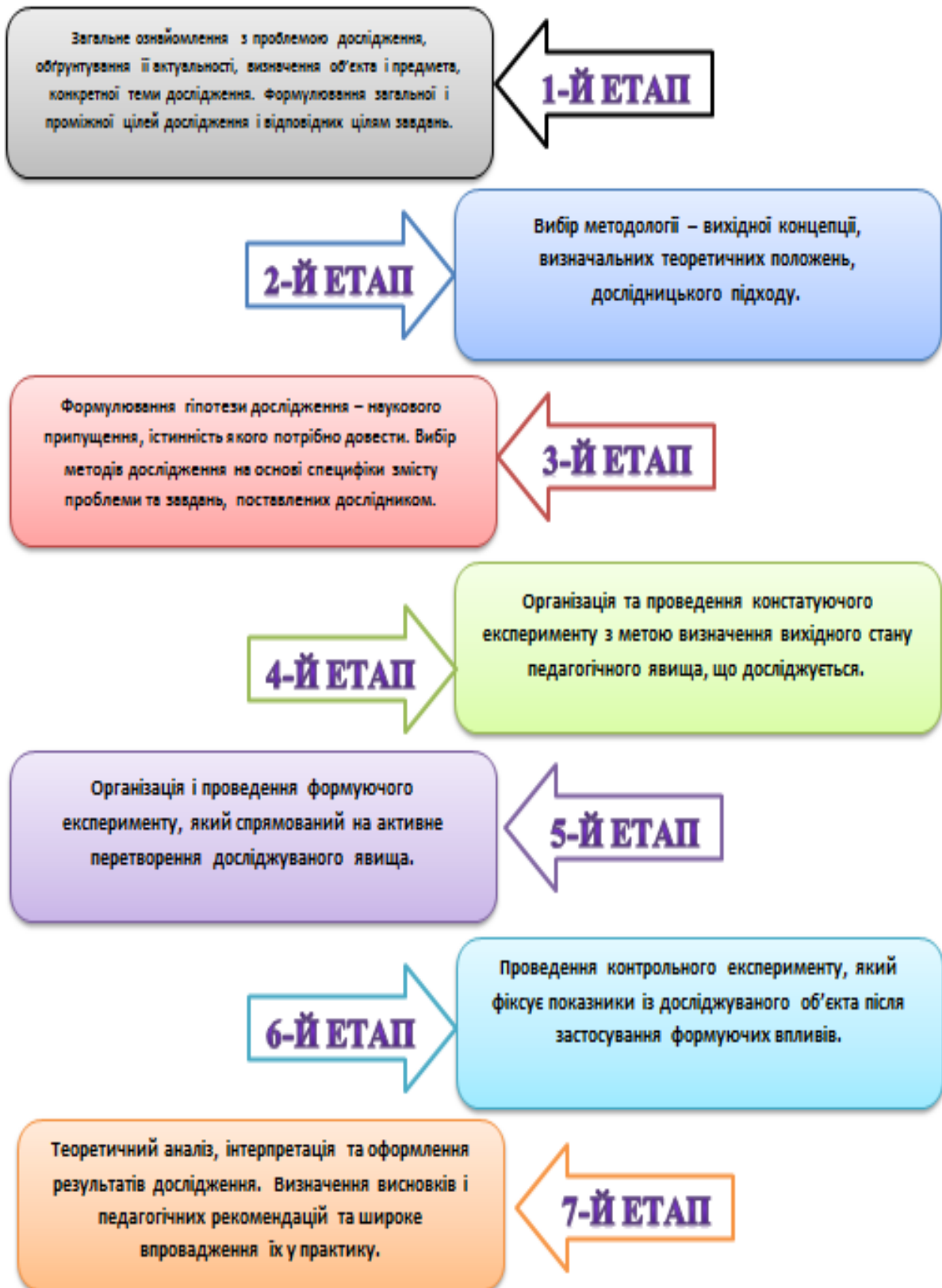
Розкрийте основні положення «Вказівок для тих, хто береться заснувати захоронку». Охарактеризуйте розпорядок дня у захоронці.

Опишіть облаштування української захоронки у Львові.

2. Творче завдання: представте 5 народних прислів'їв щодо виховання дитини, проаналізувати їх.

3. Ознайомтесь з матеріалом теми. Зробіть висновок, який з етапів можна віднести до теоретичного опрацювання, який до практичного.

Скористуйтесь схемою.

Тема 2. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (вправа «Квітка асоціацій» з теми «Вікова періодизація дитинства»;
 - колективна підготовка та представлення «сторінок» усного журналу із запропонованих тем)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Мета та завдання виховання дітей дошкільного віку.

Методи та прийоми виховання.

Вікові й індивідуальні особливості дітей дошкільного віку.

Практичні завдання:

1. Схарактеризуйте особливості ідеалу виховання згідно з вітчизняною педагогікою. Використовуйте педагогічну спадщину С. Русової, Н.Лубенець, Г.Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського.
2. Керуючись «Базовим компонентом дошкільної освіти (редакція 2021 року) визначте завдання виховання дітей дошкільного віку.
3. Наведіть письмово 10 схвалюючих і 10 засуджуючих висловів вихователя. Дайте відповідь на запитання: які висловлювання повинні переважати, коли вихователь схвалює або засуджує дитину (її особистість

чи конкретний вчинок)? Чи має значення у схваленні та засудженні те, хто і як це робить? Свою відповідь підтвердіть конкретними прикладами.

4. Запропонуйте кілька варіантів заохочення дитини (наприклад, присудження номінацій, листівка мамі, оформлення екрану досягнень тощо).

Рекомендована література:

Гавриш Н.В. Дошкільнятам про сталий розвиток. Маленькі люди великого світу: навч.- метод. посіб. роботи з молодшими дошкільниками. – Дніпропетровськ: Ліра, 2016. – 128 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.

Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / [наук. керів. В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч та ін.];. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 304 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої. К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Метою дошкільної освіти є формування основ світогляду цілісної, життєво активної, гуманістично спрямованої особистості. Дорослим (педагогам, батькам) необхідно вибудовувати освітній процес на основі врахування індивідуальних можливостей, здібностей і потреб дітей кожного вікового періоду.

Інформацію щодо вікових особливостей психічного розвитку дошкільників можна отримати, опрацювавши матеріали Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина».

Також рекомендуємо опрацювати підручник Н.Лисенко, Н.Кирсти «Педагогіка українського дошкілля», Розділ 5. «Вікова періодизація та розвиток особистості дошкільника» (стор. 62-68).

В сучасній педагогіці способами професійної взаємодії педагога і дітей з метою вирішення освітніх завдань є методи виховання. Враховуючи особливості соціалізації дошкільників та механізмів засвоєння соціокультурного досвіду, виокремлюються кілька груп методів виховання.

Існують різні підходи до класифікації методів виховання. На лекції з даної теми запропоновано такий варіант: методи організації досвіду поведінки та діяльності дошкільників; методи усвідомлення дітьми досвіду поведінки та діяльності; методи стимулювання досвіду поведінки та діяльності дітей.

Спілкування з стейкхолдером допоможе набути досвіду щодо специфіки освітньої роботи у різних вікових групах.

Для того, щоб активно брати участь в представленні основних вікових періодів дошкільного дитинства пропонується уважно опрацювати таблицю «Вікова періодизація (за Д. Б. Ельконіним)».

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу

Тестування з теми практичного заняття

1. Виховання - це:

- а) процес і результат оволодіння системою знань, умінь і навичок;
- б) процес взаємодії педагогів і вихованців, що відображає вирішення певних педагогічних цілей;
- в) процес цілеспрямованого формування особистості в умовах спеціально організованої виховної системи, що забезпечує взаємодію вихователів і вихованців;
- г) процес розвитку позитивних якостей характеру.

2. Загальна мета виховання – це:

- а) формування цілісної, гуманної особистості, орієнтованої на відтворення цінностей загальнолюдської культури у творчій життєдіяльності;
- б) виховання особистості, яка готова до розуміння цінностей загальнолюдської культури;

в) формування цілісної, гуманної особистості, яку характеризують високі людські якості;

г) виховання гуманної особистості, орієнтованої на духовні та загальнолюдські якості.

3. Високий рівень загальних і спеціальних здібностей, які є передумовою творчих досягнень - це:

а) талант; б) задатки; в) обдарованість; г) допитливість.

4. Вікові кризи – це періоди різких змін, пов'язаних з відмиранням старих і появою нових психологічних рис, які

а) гальмують розвиток дитини;

б) позитивно впливають на подальший розвиток дитини;

в) породжують негативні риси характеру дитини;

г) призводять до відчутного фізичного та психічного розвитку.

5. Формування особистості – це:

а) цілеспрямований процес формування у вихованців необхідних якостей і переконань;

б) становлення людини як соціальної істоти, яке відбувається в процесі розвитку, виховання і навчання;

в) кількісні зміни в організмі;

г) кількісні та якісні зміни в організмі, яку відбуваються в процесі всього життя людини як соціальної істоти.

6. Ампліфікація – це:

а) максимальне використання можливостей кожного віку для повноцінного психічного розвитку дитини;

б) поєднання здібностей, від якого залужить можливість досягнення більшого чи меншого успіху;

в) прискорений розвиток, що охоплює анатомічні, фізіологічні, психологічні його сторони;

г) методика, завдяки якій можливо досягнути високого рівня розвитку здібностей дитини.

7. Автор педагогічної системи, заснованої на принципі «природного виховання»:

а) Ж.-Ж.Руссо;

б) Платон;

в) Ф.Фребель;

г) Й.Г. Песталоцці.

8. Автор праці «Людина як предмет виховання»

а) Я. А.Коменський

б) П.Ф.Лесгафт

в) К.Д.Ушинський

г) В.Ф.Одоевський

9. Двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини і соціального середовища, який передбачає її включення систему

суспільних відносин шляхом засвоєння як соціального досвіду, так і самостійного відтворення цих відносин, у ході якого формується неповторна особистість – це...

- а) спілкування;
- б) комунікативність;
- в) соціалізація;
- г) самовиховання.

10. «Правильне виховання – це наша щаслива старість, погане виховання – це наше майбутнє горе, наша провина перед іншими людьми, перед усією країною» - говорив...:

- а) К.Д. Ушинський;
- б) Л.Н. Толстой;
- в) А.С. Макаренко;
- г) В.А. Сухомлинський.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 10 правильних відповідей – 3 бали, 8-9 правильних відповідей – 2,5 балів, 6-7 правильних відповідей – 2 балів, 5 – 1 бал, менше 5 правильних відповідей – 0 балів.

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

У своєму зверненні педагог-практик пропонує переглянути фотогалерею різних виховних ситуацій або ситуацій з морально-етичним контекстом.

Групі пропонується відповісти, які специфічні особливості різних вікових періодів дитинства були враховані та дати власну трактовку ситуацій, продемонстрованих на фото.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Вправа «Квітка асоціацій» з теми «Вікова періодизація дитинства»

Студенти об'єднуються у три групи. Необхідно з'ясувати специфіку одного з трьох вікових періодів, використовуючи таблицю «Вікова

періодизація (за Д. Б. Ельконіним). Також використовується Освітня програма «Дитина» із визначеними в ній особливостями віку. На мультимедійній дошці зображується «серцевина» квітки, на якій вказано віковий період, показники якого необхідно представити. Також треба відповісти на 1 питання від інших груп. За кожну правильну відповідь учасники отримують по 1 балу.

Вікова періодизація (за Д. Б. Ельконіним)

Віковий період	Провідна діяльність	Об'єкт пізнавальної діяльності	Яка сфера психіки переважно розвивається	Новоутворення віку
Немовлячий (0 – 1 рік)	Безпосереднє емоційне спілкування	Взаємини	Особистісна (потреби, мотивація)	Потреба у спілкуванні. Емоційні відносини
Раннє дитинство (1 – 3 роки)	Предметно-маніпулятивна	Предмети	Пізнавальні процеси	Мова і наочно – дійове мислення
Дошкільний вік (3 – 7 років)	Сюжетно – рольова гра	Взаємини	Особистісна (потреби, мотивація)	Потреба у суспільно – значущій та суспільно – оцінюваній діяльності

Колективна підготовка та представлення «сторінок» усного журналу із запропонованих тем:

Утворюється три групи «редакторів» усного журналу та ще одна – «незалежні експерти».

Оголошуються вимоги: правильність теоретичного матеріалу, форма його подачі, оригінальність.

Кожній групі «редакторів» пропонується підготувати та представити свій варіант «сторінок» усного журналу. Представник від групи обирає один із закритих конвертів, в яких вказано тему.

1 тема «Методи організації досвіду поведінки та діяльності дошкільників»

2 тема «Методи усвідомлення дітьми досвіду поведінки та діяльності»

3 тема «Методи стимулювання досвіду поведінки та діяльності дітей»

Шляхом присудження балів групою «незалежних експертів» обирається група - переможець.

4. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

5. Підведення підсумків заняття, фітбек

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фітбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 2. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

Питання для самостійного опрацювання:

1. Виховання і розвиток дитини дошкільного віку.
2. Дошкільне виховання в різних країнах світу.
3. Роль дорослого в розвитку дитини дошкільного віку.
4. Типи дитячої обдарованості.

Рекомендована література:

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. Для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої. К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.

Форми контролю:

Тестовий контроль з питання

«Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання»

1.Закінчіть речення:

а) Жива істота, яка володіє мисленням і мовленням, здатністю створювати знаряддя і користуватися ними в трудовій діяльності, являє собою єдність фізичного і духовного, природного і соціального, спадкового і набутого – це...

б) Людина як цілісний неповторний представник роду з її психофізіологічними властивостями, що виступають як передумови розвитку особистості та індивідуальності – це...

в) Спільне і особливе, що відрізняє одну людину від іншої, її неповторність – ...

(людина, індивід, індивідуальність)

2.Особистість - це...

а) сутність людини;

б) людина як носій свідомості;

в) доросла, розумна, відповідальна і вільна людина;

г) індивід, який свідомо управляє своєю власною поведінкою і діяльністю.

3.Формування особистості – це:

а) цілеспрямований процес формування у вихованців необхідних якостей і переконань;

б) становлення людини як соціальної істоти, яке відбувається в процесі розвитку, виховання і навчання ;

в) кількісні зміни в організмі;

г) кількісні та якісні зміни в організмі, які відбуваються в процесі всього життя людини як соціальної істоти.

4.Вставте пропущені слова:

а) Спадковість – властивість організмів повторювати у поколіннях схожі типи.....та.....розвитку в цілому.

б) Задатки – ...особливості організму, головним чином центральної нервової системи, які є...розвитку здібностей .

в) Здібності – ... особливості особистості, які є суб'єктивними...певного виду діяльності.

(а – обміну речовин, індивідуального; б – анатомо-фізіологічні, передумовою; в – індивідуальні, умовами)

5.Які з перерахованих якостей передаються від батьків дітям?

а) риси характеру;

б) тип нервової системи, темперамент;

в) моральні якості;

г) колір очей, шкіри, група крові, резус-фактор;

д) задатки, які виступають основою для розвитку індивідуальних здібностей людини;

6.Вставте пропущені слова:

а) Рушійну силу для людського розвитку утворює....

б) Протиріччя поділяються на.....і.....

в) Універсальний характер мають протиріччя міжта...

г) Розвиток людини детермінований.....

(а – боротьба протилежностей; б – внутрішні, зовнішні; в – потребами, можливостями; г – внутрішніми і зовнішніми умовами)

7.Кому належить авторство біогенетичного закону?

а) В. Штерну;

б) Е. Геккелю і Ф.Мюллеру;

в) І. Павлову;

г) К.Лоренцу і Ч. Ломброзо;

8.Закінчіть визначення:

Двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини і соціального середовища, який передбачає її включення в систему суспільних відносин шляхом засвоєння як соціального досвіду, так і самостійного відтворення цих відносин, у ході якого формується унікальна неповторна особистість – це...

(соціалізація)

9.Соціалізацію особистості зумовлює:

а) спадковість;

б) освіта;

в) середовище;

г) сім'я;

д) виховання.

10.Автор вислову «Виховання може все»:

а) Ж.Руссо;

б) К.Гельвецій;

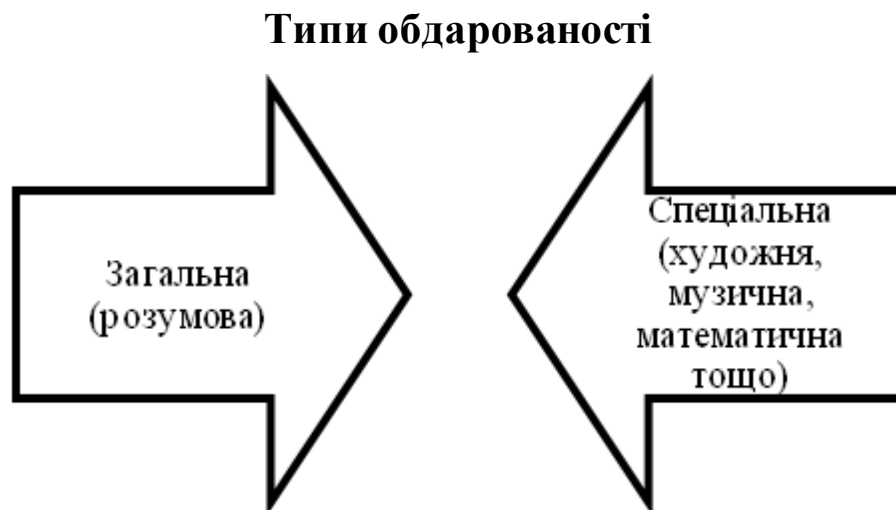
- в) А. Макаренко;
- г) Я. Коменський.

Норми оцінювання: 10 правильних відповідей – 3 бали, 8-9 правильних відповідей – 2,5 балів, 6-7 правильних відповідей – 2 балів, 5 – 1 бал, менше 5 правильних відповідей – 0 балів.

2. Письмово дайте відповідь на 2 питання.

3. Підготуйте тезисний план тематичного повідомлення для батьків вихованців ЗДО «Роль дорослого в розвитку дитини дошкільного віку».

4. Наведіть конкретні приклади загальної та спеціальної обдарованості дитини дошкільного віку. Скористайтеся схемою «Типи обдарованості».

Тема 3. Розумове та естетичне виховання дошкільників

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - понятійний диктант з теми практичного заняття

3. Перевірка виконання практичних завдань.

4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);

- інтерактивна робота здобувачів освіти (вправа «Аукціон» відповідей на питання «Зміст та засоби розумового виховання дошкільників», «Форми естетичного виховання дошкільників»)

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Завдання розумового виховання дітей.

Зміст та засоби розумового виховання дітей.

Система сенсорного виховання дошкільників.

Завдання естетичного виховання дошкільників.

Напрями естетичного виховання дошкільників.

Засоби та методи естетичного виховання дошкільників

Практичні завдання:

1. Складіть перелік свідчень розумового розвитку дитини дошкільного віку. Завдання виконати письмово.

2. Схарактеризуйте особливості дидактичного матеріалу у системах сенсорного виховання Ф.Фребеля та М. Монтесорі (форма: мультимедійна презентація, творчий проєкт, колаж тощо)

3. Сформулюйте письмово вимоги до організації естетичного виховання в закладі дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Медіна Джон. Правила розвитку мозку дитини. Перекл. з англ. Тетяни Рабчак. 2-ге вид. випр. Київ. Наш Формат, 2016. 320 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. Для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук, ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. — К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.

Смольникова Г. В. Розвиваємо у малят сенсорику та дрібну моторику. Дошк. виховання. 2010, № 7. С. 20-22.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Питання розумового виховання для дошкільної освітньої системи є надзвичайно важливим. Прийшов час освічених та кваліфікованих людей, відповідно зростають вимоги до розумового виховання дітей дошкільного віку.

Рекомендуємо звернути особливу увагу на матеріал підручника Т.Поніманської «Дошкільна педагогіка», Розділ 4.3. «Розумове виховання дітей дошкільного віку» (с. 172-195). Також важливо детально опрацювати Розділ 16. «Психолого-педагогічні основи сенсорного виховання» навчального посібника Н. Лисенко, Н.Кирсти «Педагогіка українського дошкілля».

Обов'язково ознайомитися із ключовими компетентностями дошкільників відповідно до освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» оновленого Базового компоненту дошкільної освіти. Цікавим додатковим матеріалом з даної теми може стати книга Джона Медіна «Правила розвитку мозку дитини». Скористайтеся представленим матеріалом розділу «Розумна дитина: ґрунт». Автор узагальнює свої дослідження у вигляді повідомлень: «Грудне вигодовування протягом першого року життя», «Багато говоріть із вашою дитиною!», «Ура – гра!», «Хваліть зусилля, а не IQ».

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу**

Понятійний диктант з теми практичного заняття

Дайте відповіді на питання:

Розумове виховання – це...

Розумовий розвиток – це...

Сенсорний розвиток – це...

Сенсорний розвиток – це...

Основна особливість розумового розвитку дитини дошкільного віку – це...

Естетичне виховання – це...

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: за кожне правильне визначення всіх понять нараховується 0,5 балів. 6 правильних відповідей – 3 бали; 5 правильних відповідей – 2,5 бали; 4 правильні відповіді – 2 бали; 3 правильні відповіді – 1,5 бали; 2 правильні відповіді – 1 бал; 1 правильна відповідь – 0,5 бали.

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

Перше питання від стейкхолдерів стосується одного із засобів розумового виховання – спілкування з дорослими. Пропонуються варіанти дитячих запитань (питання, що містять бажання дитини одержати від дорослого пораду або допомогу; питання що відображають намагання дитини викликати емоційне співпереживання дорослих; пізнавальні

питання). Необхідно пояснити, як реагувати педагогу або дорослому на них. Друге питання від стейкхолдерів щодо динаміки становлення естетичного сприймання дошкільників, його специфічних особливостей у ранньому, молодшому, середньому та старшому дошкільному віці. Надайте обґрунтовану відповідь на поставлені запитання. Поясніть як педагог має реагувати на можливі запитання дитини (суттєві, уточнюючі, провокаційні тощо).

Інтерактивна робота здобувачів освіти

(вправа «Аукціон» відповідей на питання «Зміст та засоби розумового виховання дошкільників», «Форми організації естетичного виховання дошкільників»)

Розгляньте схеми «Зміст та засоби розумового виховання дошкільників», «Форми організації естетичного виховання». Наведіть конкретні приклади завдань та тематику занять (згідно з Освітньою програмою для дітей від двох до семи років «Дитина»). За їх змістом сформулюйте якомога більшу кількість запитань. Об'єднайтесь у дві групи і проведіть «Аукціон запитань та відповідей». Оберіть переможця за наступними критеріями: кількість запитань, складність та оригінальність запитань, кількість відповідей на запитання, ґрунтовність відповідей. Вартість кожного критерію визначте шлягом спільного обговорення.

Зміст і засоби розумового виховання

Форми організації естетичного виховання дошкільників

За принципом управління діяльністю дітей:

- Під прямим керівництвом дорослого
- Під непрямим керівництвом дорослого

За способом об'єднання дітей:

- Спільна діяльність дітей і дорослого: (фронтальна, підгрупами, індивідуальна)
- Індивідуальна, підгрупами

За видами діяльності:

- Заняття, екскурсії, свята, розваги, ігри, елементарні трудові дії;
- Театралізовані ігри, повторення змісту занять, свят

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

5. Підведення підсумків заняття, фідбек

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку. Це загальні фрази. Потрібна конкретика: стисло основні положення і анкета.

Блок самостійної роботи

Тема 3. Розумове та естетичне виховання дошкільників

Питання для самостійного опрацювання:

1. Розвиток теорії розумового виховання дітей.
2. Розвиток теорії естетичного виховання дітей.
4. Виховання розумової активності дитини-дошкільника.
3. Єдність і взаємозв'язок завдань виховання дошкільників.

Рекомендована література:

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. Для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої. К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.

Форми контролю:

1. Письмово відповісти на 1 та 2 питання.
2. Навести приклади прийомів активізації навчальної діяльності дітей на заняттях.
3. Підготуйте тезисний план відповіді на питання «Як у новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти представлено патріотичне, екологічне, економічне виховання?»
4. Індивідуальне опитування за змістом статті «Дитина у світі мистецтва» (автор: О. Половіна, «Дошкільне виховання», 2021. № 2. С. 3-10).

Тема 4. Моральне та трудове виховання дошкільників

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування.
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (гра «Павутинка» з питання «Засоби морального виховання дошкільників», тематичний діалог з питання «Основні види дитячої праці»).
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Завдання та методи морального виховання дітей дошкільного віку.

Зміст культури поведінки дошкільника.

Особливості трудового виховання дошкільників.

Види праці та форми організації трудової діяльності дітей дошкільного віку.

Практичні завдання:

1. Навести приклади різних форми морального виховання в процесі спілкування з дорослими, у трудовій діяльності, в процесі навчання, у грі. Заповнити таблицю.

Ситуації морального виховання	Форми роботи з дітьми
Спілкування з дорослими	

Трудова діяльність	
Навчальна діяльність	
Ігрова діяльність	

2. Назвіть прояви негативної поведінки дитини. Підготуйте варіанти реагування дорослих на них.

3. Розробіть власні пропозиції щодо залучення дітей до трудової діяльності та приклади заохочення до елементарних трудових дій.

Рекомендована література:

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.

Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / [наук. керів. В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богінч та ін.]. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка 2020. 304 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої, К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.

Твори добро, шануй родину, люби, оберігай чудову Україну. Моральне виховання старших дошкільнят. Палітра педагога. 2006. №3. С. 7-8.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

На різних етапах розвитку суспільства педагогічне співтовариство намагається зрозуміти, яким чином прищепити підростаючому поколінню морально-духовні цінності.

Пріоритетним напрямом реформування дошкільної освіти є розвиток цілісної особистості дитини, зокрема її морально-етичної сфери.

В процесі трудового виховання реалізується виховна функція праці. Вищезазначені теми представлені у підручниках Т. Поніманської «Дошкільне виховання», Розділ 4.4. «Моральне виховання дітей

дошкільного віку», Розділ 4.5. «Трудове виховання дітей дошкільного віку» (стор. 195-253), Н.Лисенко, Н.Кирсти «Педагогіка українського дошкільця». Розділ 14. «Моральне виховання дошкільників» (стор. 147-173), Розділ 18. «Трудове виховання дошкільників» (стор.194-204).

Радимо також для вивчення цієї теми методичні посібники «Розумне виховання сучасних дошкільнят». В ньому показано, як можна організувати роботу, спрямовану на становлення особистісної зрілості дитини. Скористайтеся посібниками «Виховання дошкільника в праці» (укладчі: З.Борисова Г. Беленька) і «Зростання дошкільника в праці» (укладач: Г.Беленька).

Після опрацювання теоретичного матеріалу Ви зможете успішно представити свої знання під час різних форм роботи на практичному занятті.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями

до його проведення

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.

Тестування з теми практичного заняття

1. Мета морального виховання дітей дошкільного віку:

- а) виховання культури поведінки;
- б) формування уявлень про норми поведінки у соціумі;
- в) формування моральної свідомості і поведінки;
- г) виховання доброти та позитивного ставлення до інших людей.

2. Сукупність корисних стійких форм щоденної поведінки у побуті, спілкуванні, різних видах діяльності – це...

- а) навички моральної поведінки; б) соціальна компетентність;
- в) моральне виховання; г) культура поведінки.

3. Патріотизм – це...:

- а) почуття власної гідності; б) любов до рідних людей;
- в) любов до Батьківщини; г) любов до своїх давніх предків.

4. Прояви дисциплінованості – це...:

- а) дотримання вимог дорослих;

- б) усвідомлене відповідальне ставлення дитини до своїх прав та обов'язків; в) адекватне реагування на зауваження дорослого;
- г) старанність, слухняність, побоювання покарання.

5. Трудове виховання – це...:

- а) вплив дорослого на діяльність дітей із метою прищеплення бажання трудитись; цілеспрямований процес, який призводить до звички трудитись, поважати працю інших;
- б) цілеспрямований процес формування у дітей трудових навичок і вмінь, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності;
- г) цілеспрямований процес впливу на дітей для вироблення звички до трудової.

6. Доручення характеризується...

- а) наявністю конкретно визначеного завдання;
- б) творчим вирішення поставленої мети;
- в) залученням до роботи інших дітей;
- г) чітким бажання досягти результату.

7. Що не є завданням трудового виховання дітей в дошкільному закладі?

- а) ознайомлення дітей з працею дорослих;
- б) формування навичок трудової діяльності у дітей;
- в) виховання особистості в процесі праці;
- г) виховання основ економічної грамотності.

8. Визначіть вид праці: праця, спрямована на вирощування рослин та догляд за тваринами – це...:

- а) праця у природі; б) праця у куточку природи;
- в) господарсько-побутова праця; г) сільськогосподарська праця.

9. Загальне емоційно-позитивне ставлення до людей. Бажання турбуватися про них – це..

- а) людяність; б) доброта; в) доброзичливість; г) емпатія.

10. Який спосіб організації трудової діяльності дітей є перехідним до колективної праці?

- а) індивідуальна праця; б) праця поруч;
- в) спільна праця; г) взаємодія у виконанні трудових доручень.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 10 правильних відповідей – 3 бали, 8-9 правильних відповідей – 2,5 балів, 6-7 правильних відповідей – 2 балів, 5 – 1 бал, менше 5 правильних відповідей – 0 балів.

3. Перевірка виконання практичних завдань.

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

4. Навчальна взаємодія.

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

Педагогами-практиками озвучуються можливості закладу дошкільної освіти щодо формування компетентностей відповідно до освітніх напрямів «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти. Пропонується інтерактивна форма взаємодії – воркшоп. При ній відбувається демонстрація досвідченим майстром фрагменту певного процесу для широкої аудиторії. Завдяки активним діям здобувачі освіти набувають корисні практичні знання, закріплюють необхідні навички, продукують нові ідеї.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Розгляньте схему «Засоби морального виховання дошкільників». зображену на інтерактивні дошці. У вигляді тематичної гри «Павутинка» запропонуйте конкретні приклади організації діяльності дітей різних вікових груп (згідно з Освітньою програмою для дітей від двох до семи років «Дитина»)

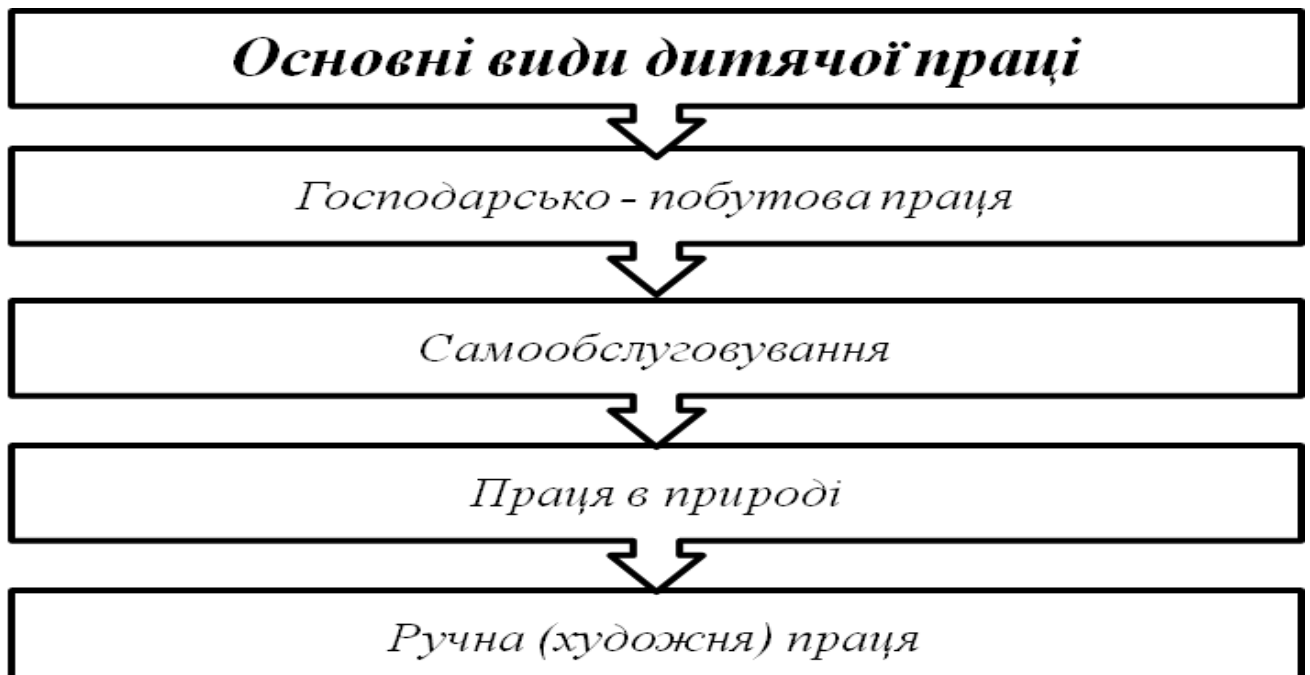
Засоби морального виховання дошкільників

Розгляньте зображену на інтерактивній дошці схему «Основні види дитячої праці».

У вигляді тематичного діалогу наведіть конкретні приклади організації трудової діяльності дітей різних вікових груп (згідно з Освітньою програмою для дітей від двох до семи років «Дитина»)

Основні види дитячої праці

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фітбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фітбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 4. Моральне та трудове виховання дошкільників

Питання для самостійного опрацювання:

1. Взаємозв'язок завдань трудового виховання та зв'язок з іншими складовими виховання.
2. Методи ознайомлення із працею дорослих.
3. Початкове економічне виховання дітей дошкільного віку.
4. Основні положення програми «Освіта для сталого розвитку».

Рекомендована література:

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах. - Ч.2: Навч. посібник. Київ. Вища школа, 2010. 360 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. Для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої. К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.

Форми контролю:

1. Співбесіда з теми «Освіта для сталого розвитку».
2. Індивідуальне опитування «Методи ознайомлення із працею дорослих».
3. Колоквіум з теми «Економічне виховання дітей дошкільного віку».
4. Підготуйте презентацію

Змістовий модуль 2. Виховання та розвиток дітей у грі

Тема 5. Гра як вид діяльності дитини дошкільного віку

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - понятійний диктант;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org

(1 питання «Походження дитячої гри»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=ps68hqotk21>;

2 питання «Теорія гри» (кросворд)
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pvut2vbk521>);

3 питання «Класифікація дитячих ігор»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pd0aiveuj21>;

4 питання «Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p55kzgd321>
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (інтелектуальний брейн-ринг «Універсальні та специфічні ознаки дитячої гри»);
 - побудова та представлення колективної образної структурної моделі «Класифікація дитячих ігор»
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
 6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення

Походження дитячої гри

Характеристика гри як провідного виду діяльності дитини

Гра – засіб всебічного розвитку дитини

Класифікація дитячих ігор

Специфіка гри сучасних дітей дошкільного віку

Практичні завдання:

1. Наведіть вислови видатних педагогів минулого та сучасних науковців щодо значення гри у житті дитини.
2. Висловіть власне судження щодо тези «Гра – джерело розвитку дитини дошкільного віку».
3. Підготуйте анотацію на статтю «Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат». Автор – Олена Стаєнна, журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу, № 10, 2018 р.)

Рекомендована література:

- Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.
- Беленька Г.В. Трансформации игровой деятельности современного ребенка: причины и следствия Science and education a new dimension. Pedagogy and Psychology (142), 2017. С. 14-17. ISSN 2308-5258; 2308-1996

Джон Медіна. Правила розвитку мозку дитини. 2 вид., випр. К. Наш Формат, 2016. 320 с.

Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкілля: у 3-х частинах. Ч. 2: навчальний посібник. К. Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. «Вихователь-методист дошкільного закладу, 2018. № 10. С. 38-42

Карасьова К. В. Гра – серйозна справа. Дошкільне виховання, 2014. № 5. С. 20-22.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Дитяча гра – головна ознака дитинства. Ця діяльність є найдоступнішою для дитини дошкільного віку. Науковці підкреслюють її провідну роль у житті дитини, оскільки вона відповідає психічним та фізичним можливостям дитини. Гра допомагає розширити, поглибити та уточнити уявлення про навколишній світ, про якості та властивості предметів, суттєво впливає на виховання позитивних якостей характеру, на розвиток нахилів та здібностей дитини. Участь у спільних іграх забезпечує активне та творче засвоєння норм та правил поведінки у суспільстві, сприяє позитивним емоціям, дарує радісні почуття та переживання. В грі формуються різні сторони особистості дитини, відбуваються суттєві зміни у її психіці, що впливає на перехід до нової, вищої стадії розвитку. Зміст ігрової діяльності у закладах дошкільної освіти визначено вимогами нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти (освітній напрям «Гра дитини»).

Пропонуємо розпочати опрацювання даної теми із підручника Т.Поніманської «Дошкільна педагогіка», Розділ 5.1. «Теорія гри» (стор. 276-284). Також уважно перечитайте матеріал лекції. Радимо записати прізвища видатних педагогів минулого, сучасних вчених та їх вислови щодо впливу гри на всебічний розвиток дитини.

Радимо ознайомитися із матеріалами книги Джона Медіна «Правила розвитку мозку дитини. Як виховати розумну та щасливу дитину від народження до п'яти років». Цікавими для опанування даної теми будуть розділи книги «Ура – гра!», «Інструменти розуму»: досвідчена драматична гра».

Також необхідно вивчити універсальні та специфічні ознаки дитячої гри, її структуру та функції.

Зверніть увагу на різні класифікації гри, запропоновані К.Гросу, Ж.Піаже, К.Гарвеєм, П.Лесгафтом, С.Русовою, С.Новосьоловою. Зосередьтесь на класифікації дитячих ігор, якою керується сучасна дошкільна педагогіка, обов'язково занотуйте цей матеріал. Лише після цього переходьте до виконання ігрових завдань з використанням програми LearningApps.org.

Радимо уважно розглянути таблицю «Рівні розвитку взаємодії дітей у грі (за О.П. Усовою), наведену у посібнику Т. Поніманської, І. Дичківської «Дошкільна педагогіка. Практикум» (стор. 173). Випишіть характеристику взаємодії відповідно до кожного рівня.

Після детального опрацювання вищезазначеної навчальної інформації ви зможете брати активну участь в інтерактивних формах роботи на практичному занятті.

Розпочинається навчальна взаємодія із перегляду відео-звернення «Завдання від стейкхолдерів». Представники колективів закладів дошкільної освіти мають великий досвід, їх поради та рекомендації особливо цінні під час набуття професійних компетентностей. Після прослуховування запитання здобувачам освіти дається час на спільне обговорення. Активно співпрацюйте із усіма учасниками освітнього процесу: викладачем, одногрупниками, педагогами практиками. Висловлюйте власні думки та пропозиції.

Інтерактивні форми роботи на заняття «Інтелектуальний брейн-ринг», побудова та представлення колективної образної структурної моделі є ефективними прийомами навчання, що сприяють систематизації та узагальненню знань.

Інтелектуальний брейн-ринг – це командний конкурс, в якому змагаються в умінні за виділений час знайти правильну відповідь на поставлене запитання раніше ніж інша команда. Метою його є поглиблення знань з питання «Універсальні та специфічні ознаки дитячої гри», розвиток зв'язного мовлення, логічного мислення; розвиток пам'яті, вміння швидко здійснювати аналіз, логічно мислити, працювати в команді; виховання почуття взаємоповаги, товарищескості, вміння взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу.

Приєм колективного створення образної структурної моделі поняття «Класифікація дитячих ігор» сприяє систематизації та узагальненню знань здобувачів освіти. Структурні елементи та взаємозв'язки між ними подаються не у вигляді схематичних зображень (певних геометричних фігур та ліній-стрілок між ними), а у вигляді конкретних образів – природних об'єктів, предметів побуту, видів транспорту тощо.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Понятійний диктант з теми практичного заняття

Письмово дайте відповіді на запитання: дитяча гра – це...; структура дитячої гри; функції дитячої гри; рівні розвитку взаємодії дітей у грі:

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: за кожен правильну відповідь отримує 0,5 балів. 4 правильні відповіді – 2 бали, 3 правильні відповіді – 1,5 балів, 2 правильні відповіді – 1 бал, 1 правильна відповідь – 0,5 балів.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org

Питання «Походження дитячої гри»,

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=ps68hqotk21>
Опрацюйте теоретичний матеріал підручника Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка». Розділ 5. «Виховання дітей у грі».

Завдання: Вписати в тексті відповідні пропущені слова

Гра має багатвікову історію. Аналіз змісту ігор дітей різних народів і епох наводить на висновок, що гра виникла після й на її основі. Очевидно, тому в іграх дітей первісних людей відображена війна, полювання, землеробські процеси. Наслідуючи в грі діяльність , діти оволодівають найпростішими трудовими навичками і всім тим, що чекає їх у дорослому житті.

З тим, що в історії людства праця випереджала гру, погоджується і психолог Д. Ельконін у монографії . Виникнення дитячої гри він пояснював тим, що на зорі розвитку суспільства діти рано включалися у життя дорослих, брали безпосередню участь у їхній . Потреби у грі вони тоді ще не відчували. Ускладнення знарядь праці унеможливило участь дітей у допомозі дорослим, спричинило потребу в спеціальній підготовці до діяльності. З цією метою почали виготовляти : луки, списи, ножі тощо. Діти вправлялися з ними, і такі заняття можна вважати . на цьому етапі розвитку суспільства ще не існувало.

З розвитком виробничих сил, ускладненням знарядь звужувалося коло доступних дітям сфер виробництва, окремі види праці вони могли лише . Змінювалися і функції

Рис. 3. Скриншот ігрового завдання

Питання «Теорія гри» (кросворд),

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pvut2vbk521>

Завдання: розв'яжіть кросворд

Рис. 4. Скриншот ігрового завдання

Питання «Класифікація дитячих ігор»

Інтернет – посилання: <https://learningapps.org/display?v=pd0aiveuj21>

Завдання: визначити вид гри відповідно до класифікації

Рис. 5. Скриншот ігрового завдання

Питання «Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p55kzgd321>

Завдання: обрати один правильний варіант відповіді з чотирьох наведених

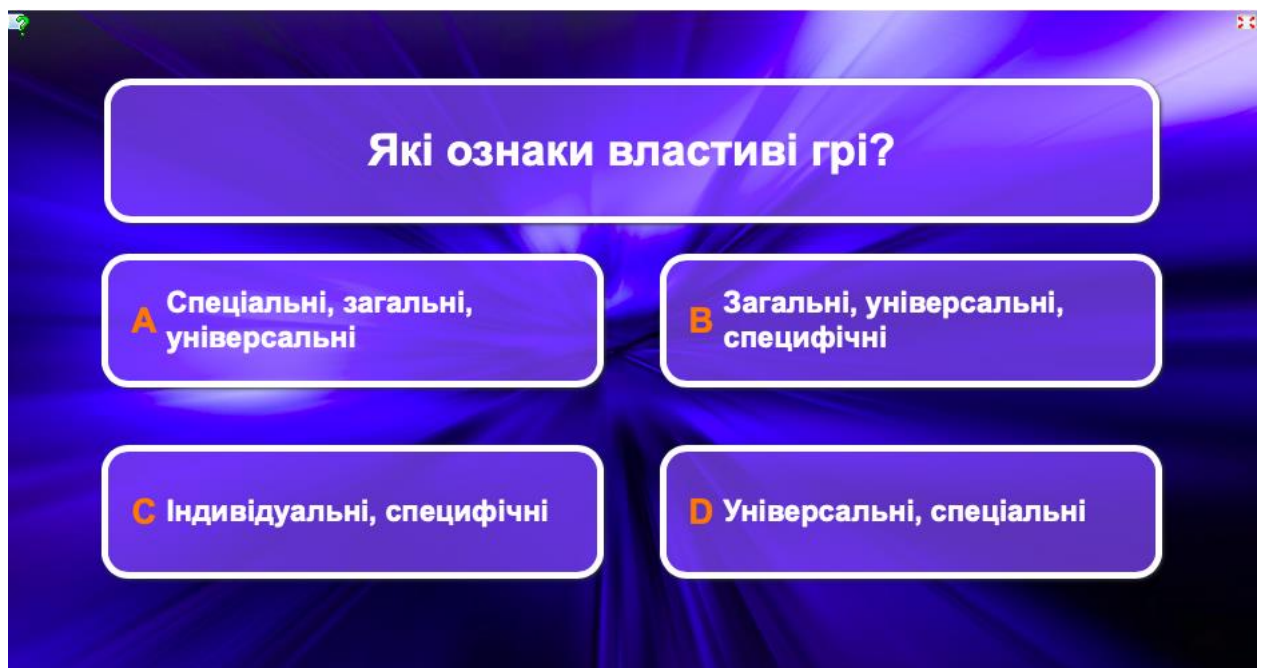

Рис. 6. Скриншот ігрового завдання

3.Перевірка виконання практичних завдань.

Здійснюється вибірково або за бажання здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4.Навчальна взаємодія.

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

(На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу та оголошення питання група радиться, висловлює власні міркування або ідеї, визначається із тим, як представити свій варіант відповіді. Після оголошення відповіді на запитання стейкхолдера, переглядається другий відео-файл з правильною відповіддю або рекомендацією із практичного досвіду роботи у закладі дошкільної освіти)

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Інтелектуальний брейн-ринг «Універсальні та специфічні ознаки дитячої гри»

Аудиторія об'єднується у дві команди. По черзі представник від команди оголошує особливість дитячої гри, обґрунтовує відповідь.

Побудова та представлення колективної образної структурної моделі

«Класифікація дитячих ігор»

Пропонується поєднати їх в єдину композицію таким чином, щоб наочно відобразити логіку думки. Модель створюється в процесі співпраці у невеликих підгрупах. Викладач пропонує певний зразок. Потім здобувачам пропонується проявити власні знання та творчість. Після навчальної взаємодії кожна група представляє та захищає свою модель.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фітбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фітбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 5. Гра як вид діяльності дитини дошкільного віку

Питання для опрацювання:

1. Наукові теорії та сучасні дослідження гри.
2. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.
3. Місце ігрової діяльності дітей різних вікових груп у регламенті закладів дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.

Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкільця: у 3-х частинах. Ч. 2: навчальний посібник. К. Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Форма контролю:

1. Заповніть таблицю (наприклад)

Прізвище педагогів	Погляди на дитячу гру
Карл Грос	
Фрідріх Шиллер	
Гренвілл Холл	
Фрідріх Фребель	

2. Письмово відповісти на 2 питання.

3. Підготуйте пропозиції щодо організацій дитячих ігор до сніданку, в першу половину дня, на відкритому повітрі, в другу половину дня, надвечір. Запишіть ваш варіант планування ігрової діяльності дошкільників різних вікових груп.

4. Виконати ігрове завдання з використанням програми LearningApps.org з питання «Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей».

Питання «Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей»,
 Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pqm4zqr6j21>
 Завдання: оберіть одну правильну відповідь з наведених варіантів

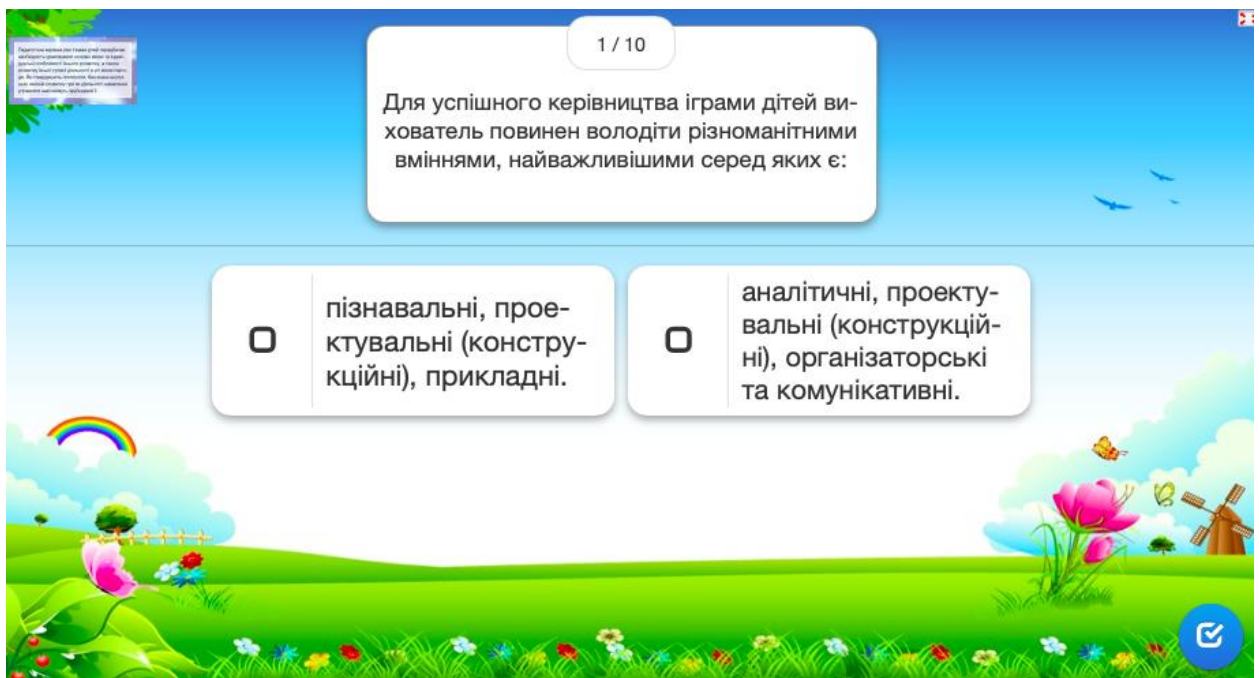

Рис. 7. Скриншот ігрового завдання

Тема 6. Виховна та освітня цінність дитячої іграшки

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:

- тестування;
- виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

(1 питання «Класифікація дитячих іграшок за Є. Фльоріною»

інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/display?v=pnp05iey521>

3 питання «Санітарно-гігієнічні вимоги до іграшок»

інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/display?v=p0cws18vk21>

4 питання «Сучасна класифікація іграшок»

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pote3at2j21>)

3. Перевірка виконання практичних завдань.

4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
- інтерактивна робота здобувачів освіти (групове вирішення педагогічних ситуацій);
- міні-дискусія на тему «Моє ставлення до іграшок мілітаристського спрямування».

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення

Сучасна класифікація дитячих іграшок.

Педагогічна доцільність дитячої іграшки

Вимоги до гігієнічної культури дитячих іграшок.

Художня досконалість дитячих іграшок.

Відповідність іграшки віку дитини.

Використання предметів-замінників в дитячій ігровій діяльності.

Практичні завдання:

1. Ретроспекція: написати міні-твір про улюблену іграшку у вашому дитинстві.
2. Проаналізуйте асортимент іграшок у магазинах з точки зору їх відповідності педагогічним вимогам. Оберіть іграшку та продумайте, як представити її у дитячому колективі.
3. Підготуйте презентацію «Вимоги до облаштування розвивального предметно-ігрового середовища ЗДО».

Рекомендована література:

- Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.
- Беленька Г.В. Образна іграшка як засіб формування життєвих цінностей дитини // Народна освіта (2(38), 2019. ISSN 966-8358-22-8
- Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
- Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.
- Лялька як персона: педагогічний підхід для соціального і психологічного розвитку дитини : методичний посібник для педагогів і тренерів URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ccdeditions/301/1/>

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Дитяча іграшка – річ, призначена дітям для гри. Вона має виховний, освітній, розвивальний вплив на дитину. Використовуючи певні предмети під час ігрової діяльності дитина опановує соціальний досвід, пізнає світ у всьому його різноманітті.

Для сучасної дитини іграшка – один із способів пізнання реальності. Оскільки дитяча фантазія – безмежна, із самих примітивних іграшок малюк може створити в своїй уяві цілий світ з захоплюючими сюжетами.

Рекомендуємо вивчення даної теми із опрацювання матеріалу «Історія виникнення та походження дитячих іграшок». Також доречним буде ознайомлення із українською народною іграшкою. Цей матеріал представлено у підручнику Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка», розділ 5.2. «Іграшка» (стор. 284-295).

Пропонуємо особливу увагу звернути на вимоги до дитячих іграшок. Від чіткості розуміння цього питання залежить компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, оскільки ігрова діяльність є домінуючою у дитячому віці.

Важливо також орієнтуватися у тому, як відбувається добір іграшок у різні вікові періоди дошкільного дитинства. Використання ігрового матеріалу дитиною раннього та дошкільного віку має свої особливості.

Рекомендуємо старанно вивчити питання «Види іграшок». Різні авторські класифікації свого часу було запропоновано А.Макаренку, Є.Фльоріною. Зверніть увагу на сучасну класифікацію, що представлена у підручнику Т.Поніманської та І.Дичківської «Дошкільна педагогіка. Практикум» (стор. 171-172)

У разі якісного опрацювання питань для обговорення ви зможете активно взаємодіяти та демонструвати свої знання у ході інтерактивних форм освітньої діяльності.

Відео-звернення стейкхолдерів зорієнтують на правильне розуміння роль іграшки у розвитку дитини-дошкільника. Група обговорює певну професійну ситуацію, пропонує власні ідеї, аргументує їх.

Під час вирішення педагогічних ситуацій пам'ятайте про професійну етику вихователя закладу дошкільної освіти. Користуйтеся правильними поняттями та визначеннями.

Пропонуємо тему для міні-дискусії «Моє ставлення до іграшок мілітаристського спрямування».

Дискусія – це форма колективного обговорення певного питання. Мета такого навчального методу полягає у виявленні істини або пошук правильного розв’язання порушеної проблеми через висловлення власних міркувань та зіставлення різних поглядів. Під час такого обговорення озвучуються протилежні думки, що спонукає до активного мислення.

Існує думка, що військові іграшки провокують агресивну поведінку у дітей. Прихильники протилежного погляду вважають, що такий ігровий матеріал виховує готовність до майбутньої служби в армії, до захисту Батьківщини. Педагоги та психологи пропонують однак віддавати перевагу Lego-наборам військових баз, кораблів, літаків, човнів тощо. Вони не тільки задовольняють потребу дитини у військових іграх, а й сприятимуть розвитку самостійності, працьовитості, посидючості. Бажано під час своїх висловлювань здобувачам освіти враховувати усі існуючі погляди та думки.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

1. Вступне слово викладача, з’ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.

Тестування

1. Класифікація іграшок за А.Макаренко:

- а) готові іграшки, напівготові іграшки, іграшки – матеріал для саморобок;
- б) моторно-спортивні, тренувальні іграшки, маніпулятивні;
- в) готові іграшки, тренувальні, іграшки, що потребують додаткових дій;
- г) сюжетні, моторно – спортивні, настільні, шумові.

2. Класифікація іграшок за станом готовності:

- а) збірні, розбірні, напівготові;

б) сюжетно-побутові, конструкторсько-будівельні, паперові пазли та кубики;

в) готові, збірно-розбірні, заготовки і напівфабрикати для іграшок-саморобок;

г) для самостійних збірно-розбірних маніпуляцій, підготовлені до гри без дій збірки-розбірки.

3. Класифікація іграшок за видом сировини:

а) фарбовані, нефарбовані-дерев'яні, із натуральних матеріалів;

б) дерев'яні, пластмасові, металічні, з тканини, гумові, з кераміки;

в) новітні (із сучасних синтетичних матеріалів), традиційні (із природного матеріалу);

г) екологічні (дерево, глина, природні матеріали), синтетичні (із тканини, хутра, пластмаси, безпечно-хімічні).

4. Класифікація іграшок за функціональними властивостями:

а) прості, готові, музичні іграшки, театральні іграшки;

б) ігри-драматизації, музичні іграшки, магнітні, електроні;

в) прості, без рухових деталей, з руховими деталями, музичні;

г) прості, гідравлічні, пневматичні, магнітні, електронні.

5. Класифікація іграшок за розміром:

а) дрібні – від 3 до 10 см, середні – від 10 до 50 см, великогабаритні – відповідно до росту дитини в різні вікові періоди;

б) дрібні – від 5 до 10 см, середні – від 10 до 80 см, великогабаритні – від 80 до 1м;

в) дрібні – від 3 до 10 см, середні – від 10 до 50 см, , великогабаритні – від 80 до 1м;

г) дрібні – від 3 до 7 см, середні – від 7 до 50 см, великогабаритні – відповідно до росту дитини.

6. Сприяють сенсорному розвитку дитини дошкільного віку:

а) збірні, розбірні, напівготові;

б) мозаїка, різнокольорові кульки, кубики, башточки;

в) без рухових деталей, з руховими деталями, механічні;

г) дерев'яні, пластмасові, металічні.

7. Формують у дошкільників здатність до аналізу та синтезу, узагальнення, порівняння, класифікації:

а) сюжетні, музично-шумові, пазли;

б) музичні іграшки, магнітні, електроні;

в) леґо, пазли, сюжетні кубики;

г) мозаїка, різнокольорові кульки, кубики, башточки.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 2 правильні відповіді – 0 балів; 3 правильні відповіді – 0,5 балів; 4 правильні відповіді – 1 бал; 5-6 правильних відповідей – 1,5 балів; 6 правильні відповіді – 2 бали; 7 правильних відповідей - 3 бали;

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org

Питання «Класифікація дитячих іграшок за Є. Фльоріною»
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pnpo5iey521>
Завдання: зазначені види іграшок згрупуйте відповідно до класифікації

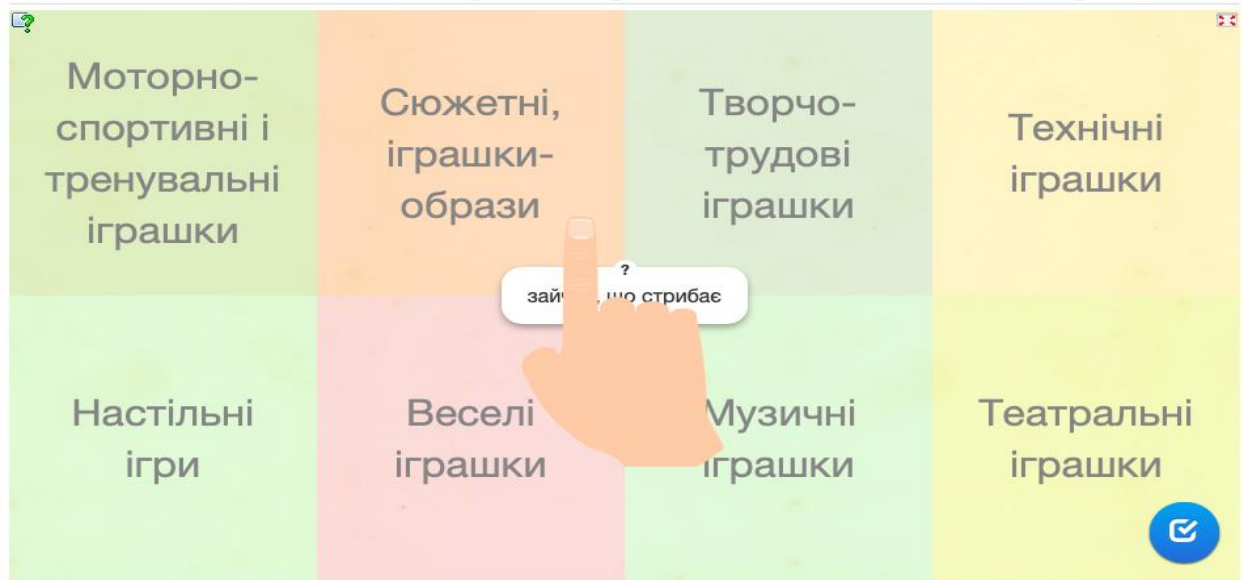

Рисунок 8. Скриншот ігрового завдання

Питання «Санітарно-гігієнічні вимоги до іграшок»
інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/display?v=p0cws18vk21>

Завдання: зберіть пазл

Рисунок 10. Скриншот ігрового завдання

Питання «Сучасна класифікація іграшок»

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pote3at2j21>

Завдання: вкажіть вид кожної іграшки відповідно до класифікації

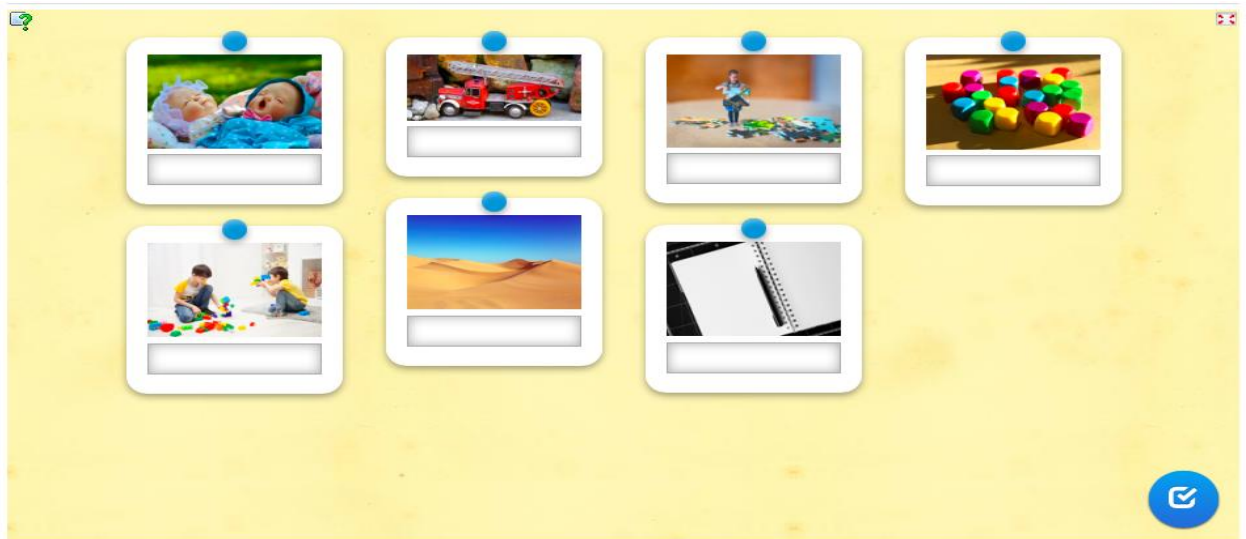

Рисунок 11. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань.

Прийом ретроспекції (робота в парах):

Питання-завдання:

Пригадати, в які ігри Ви гралися в дитинстві. Чи залишили яскраві враження в пам'яті? Яке значення та вплив ігри мали на них?

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу та оголошення питання група радиться, висловлює власні міркування або ідеї, визначається із тим, як представити свій варіант відповіді. Після оголошення відповіді на запитання стейкхолдера, переглядається другий відео-файл з правильною відповіддю або рекомендацією із практичного досвіду роботи у закладі дошкільної освіти.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

(групове вирішення педагогічних ситуацій)

Вирішіть педагогічні ситуації:

«Деякі батьки обурюються: «Що тобі не вистачає іграшок? Різний мотлох додому тягнеш!». Вони безжалісно викидають палички, камінці або фантики, якими дорожать діти. Чи праві у такій ситуації батьки? Чим можна пояснити прагнення дітей гратися з таким покидьковим матеріалом? Яку роль він відіграє в житті дитини?»

«Дітям у садочку для гри дали старенькі кубики, а з нового будівельного матеріалу вихователь побудував висотний будинок. «Це для оформлення нашої групи. Діти ще маленькі, будувати не вміють, нехай вчаться користуватися старими іграшками ». Висловіть свій погляд на дану ситуацію. Чи можуть бути в груповій кімнаті іграшки для прикраси? Які вимоги висуваються до підбору іграшок та їх розташування в групі?»

- міні-дискусія на тему «Моє ставлення до іграшок мілітаристського спрямування».

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття. Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 6. Виховна та освітня цінність дитячої іграшки

Питання для опрацювання:

1. Народна іграшки та їх педагогічне значення.
2. Предметно-ігрове середовище сучасного закладу дошкільної освіти.
3. Проблема розвивального ігрового середовища у педагогічних теоріях М.Монтессорі та Ф.Фребеля.

Рекомендована література:

Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.

Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкілля: у 2-х частинах. Навчальний посібник. К. Вища школа, 2006, Ч. 1. 302 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Форма контролю:

1. Підготувати мультимедійну презентацію «Ігровий матеріал, запропонований М.Монтессорі».

2. Підготувати реферат на тему «Дидактичні ігри в освітній системі Ф.Фребеля».

Виконати ігрове завдання з використанням програми Learning App, інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=preo3twnn21>

3. Користуючись таблицею, представте власний варіант облаштування ігрового центру у дитячому закладі. Підготуйте презентацію або фотогалерею.

Класифікація іграшок (за Є. Фльоріною)

№	Види іграшок
1	Моторно-спортивні і тренувальні іграшки (м'яч, обруч, кеглі, пірамідки, мозаїка тощо)
2	Іграшка сюжетна, іграшка-образ: люди, тварини, транспорт, меблі тощо.
3	Творчо-трудова іграшка – напівфабрикати, з яких дитина сама створює образ і потім грається (різноманітні будівельні матеріали, конструктори, розбірні моделі)
4	Технічна іграшка: <ul style="list-style-type: none"> ✓ сюжетні іграшки, що знайомлять дітей із зовнішнім виглядом технічних предметів (підйомний кран, транспортер тощо); ✓ іграшка, яка демонструє різні фізичні закони або процеси (іграшкові фотоапарати, калейдоскопи, моделі літаків тощо); ✓ іграшка, розрахована на дитяче конструювання і технічне винахідництво (конструктори, будівельні матеріали і напівфабрикати).
5	Настільні ігри – ігри, спрямовані на вирішення різноманітних дидактичних завдань: розвиток кмітливості, винахідливості, уваги, швидкого орієнтування у формі, кольорі, розмірі, логічного мислення (парні картинки, лото, шашки, шахи, ігри-подорожі тощо).
6	Весела іграшка – іграшка, що призначена для забави, розваги.
7	Музичні іграшки (пташки, що співають, брязкальця, цимбали, ксилофони тощо)

8	Театральні іграшки (персонажі тіньового і лялькового театрів, набори для ігор-драматизацій, іграшкові прикраси тощо)
---	---

Виконати ігрове завдання з використанням програми Learning App, інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=preo3twnn21>

Питання «Сучасна класифікація дитячих іграшок»

Завдання: зберіть пазл

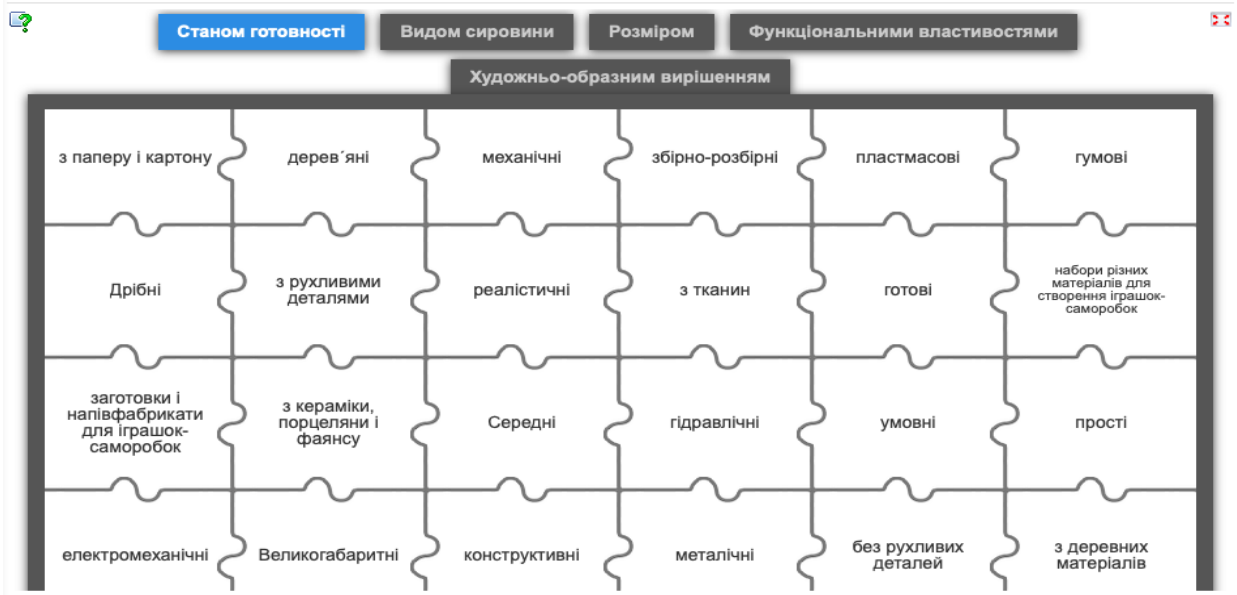

Рисунок 12. Скриншот ігрового завдання

Тема 7. Особливості творчих ігор

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - понятійний диктант;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

(1 питання «Особливості творчих ігор»,

інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/display?v=pwwpbm4oa21>;

2 питання «Показники розвинутого ігрового інтересу»,

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p7hw8pgek21>;

3 питання «Гра-драматизація»,

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pfeioz2nv21>;

4 питання «Будівельно-ігрова діяльність дошкільників»,

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pjo7ka78321>)

5 питання «Елементи сюжету ігрової діяльності»,

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/create?edit=pwbq0nouc21>

3. Перевірка виконання практичних завдань.

4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);

- інтерактивна робота здобувачів освіти (рольова гра «Значення творчих ігор у житті дитини-дошкільника»).

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Особливості творчих ігор. Рівні взаємодії дітей у грі.

Методичні прийоми керівництва сюжетно-рольовими іграми дітей дошкільного віку.

Методика організації режисерських ігор.

Характерні особливості, етапи розвитку будівельно-конструкторських ігор.

Етапи здійснення гри-драматизації.

Педагогічний супровід дитячими іграми у різні вікові періоди.

Практичні завдання:

1. Підготувати анотацію до статті, присвяченої організації творчих ігор в умовах закладу дошкільної освіти (на власний вибір). Використовуйте публікації фахових журналів «Дошкільне виховання», «Вихователю-методисту закладу дошкільної освіти», «Палітра педагога». «Бібліотечка вихователя дитячого садку» та ін.

2. Розробити перспективний план роботи вихователя ЗДО щодо розвитку будівельно-конструктивної гри у різні вікові періоди.

3. Скласти тези доповіді для вихователів на тему «Розвиток творчості дошкільника в процесі театралізованих ігор».

Рекомендована література:

Лопатіна О.О. 600 творчих ігор для дошкільнят і школярів. Х. Вид група «Основа», 2012. 224 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Райз М. Теорія гри Карла Гросса : <https://family365.ru/posts/razvitie-detei-teorija-igry-karla-grossa.html>

Ходеева С. Ф. Розвиток обдарованості дітей дошкільного віку за допомогою творчої гри / С. Ф. Ходеева, Е. Ю. Білоусова, М. Н. Клевцова. // Інноваційні педагогічні технології: Бук, 2016. С. 232-234.

Тарасенко Г.С. Творчі ігри у виховній роботі з дітьми / Г.С. Тарасенко // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навч.-метод. посіб. / За ред. Г.С. Тарасенко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Творчі ігри – найбільш чисельна група дитячих ігор. Граючись в них, діти самостійно визначають зміст та правила гри, ролі, сюжети. Для малюка ця гра реальна, вони по-справжньому «проживають» свої ролі, відверто демонструють своє ставлення до подій та явищ оточуючого світу, щиро виражають почуття, емоції. Головною ознакою творчої гри є наявність уявленої ситуації.

Сюжетно-рольові ігри ще називають іграми «в когось» - в лікаря, перукаря, поліцейського, будівельника тощо.

Театралізовані ігри пов'язані із сприйманням творів театрального мистецтва та відтворенням в ігровій формі отриманих вражень та почуттів. Поняття, які слід добре усвідомити у контексті театралізованих ігор – сценарій, казка, літературний твір, роль. Ігри-драматизації відбуваються за готовим сюжетом літературного твору.

У режисерській грі дитина одночасно є і автором ідеї, актором, костюмером, декоратором. Ці дії ще називають «сам собі режисер».

Будівельно-конструкційні ігри спрямовують увагу дитини на різні види будівництва, формують конструкторські вміння та навички.

Здобувачам освіти пропонуються не лише вже знайомі підручники. Є багато публікацій у періодичних фахових виданнях, присвячених організації творчих ігор. Детально опрацюйте одну з них. Працюючи над анотацією, пам'ятайте, що це – коротка характеристика статті, що містить головні положення публікації та має скласти первинне враження про неї.

На практичному занятті буде запропоновано перегляд відео-сюжету від стейкхолдерів щодо залучення дітей до сюжетно-рольової гри. Наприклад, «На прийомі у лікаря», «Салон краси», «Автозаправка» тощо. Проаналізуйте її компоненти (ролі, ігрові дії, використання предметів, облаштування, стосунки між дітьми, репліки, жести, зауваження тощо). Обговорюється смислове наповнення ігор відповідно до віку дітей.

Перегляду відео передуює звернення уваги на передумови розвитку сюжетно-рольової гри у ранньому віці. Пропонується провести аукціон «Форми ігрової діяльності» (предметно-ігрова діяльність – третій-четвертий місяць життя дитини, коли малюк розглядає свої руки, рухає ними; відображувальна гра – другий рік життя, освоєння дій з іграшками та предметами, наслідування дій дорослих, відтворення власного досвіду; становлення рольової гри – третій рік життя, розвиток і побудова дій сюжетного характеру). Якщо відповіді були правильними, спілкування активним, це ефективно впливає на якість аналізу сюжетів. Студентська аудиторія, об'єднана у певні групи, після короткого обговорення відео, через представника своєї команди формулює висновки та основні коментарі з приводу побаченого.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Понятійний диктант з теми практичного заняття

Письмово дайте відповіді на запитання:

Творчі ігри – це...

Головна ознака творчої гри -

Педагогічна цінність творчої гри полягає у тому, що....

Рівні розвитку взаємодії дітей у грі:

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: за кожну правильну відповідь отримують 0,5 балів, відповідно 4 правильні відповіді – 2 бали, 3 правильні відповіді – 1,5 балів, 2 правильні відповіді – 1 бал, 1 правильна відповідь – 0,5 балів.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Особливості творчих ігор»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pwwp6m4oa21>

Завдання: вказати правильну відповідь

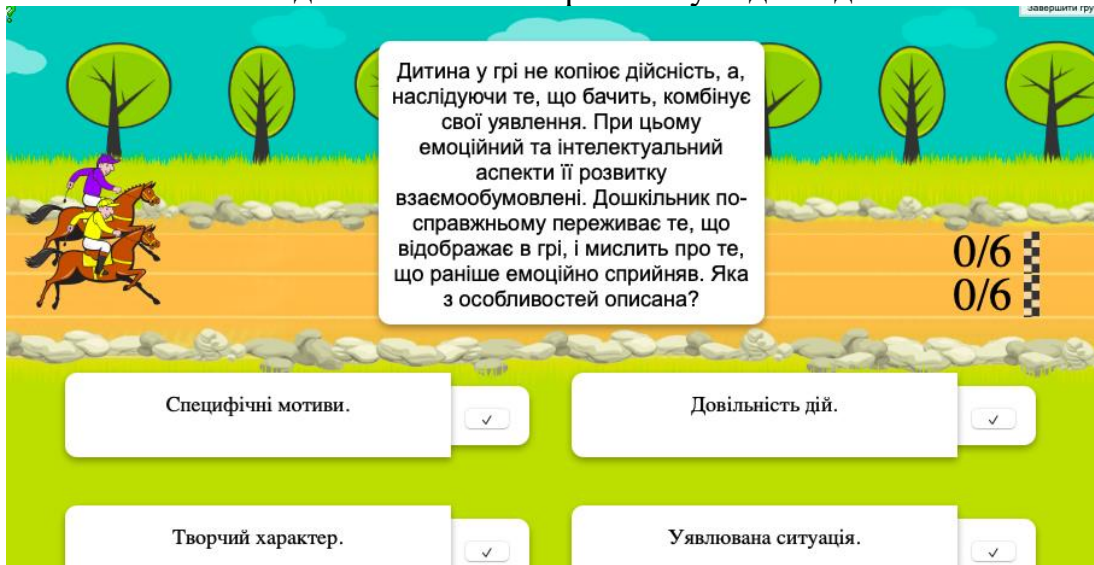

Рисунок 13. Скриншот ігрового завдання

Питання «Показники розвинутого ігрового інтересу»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p7hw8pgek21>

Завдання: для формулювання правильної відповіді об'єднайте частини висловів в одне речення

Рисунок 14. Скриншот ігрового завдання

Питання «Гра-драматизація»,
 інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pfeioz2nv21>
 Завдання: оберіть з переліку наведених слів те, що відповідає правильності
 змісту

Гра-драматизація здійснюється в кілька етапів:

1) підготовка до гри-драматизації, яка охоплює заходи, спрямовані на засвоєння літературного тексту: або розповідання тексту вихователем; тексту в звукозаписі; бесіда з дітьми про особливості характерів персонажів; переказування змісту тексту, під час якого діти закріплюють у своїй пам'яті послідовність , що відбуваються, прямої мови персонажів та ін.; переказування за виконаними дітьми ілюстраціями, сюжетними малюнками тощо;

2) збагачення знань дітей про персонажів та події, про які йдеться у ; вправлення у виразному читанні тексту; підготовка атрибутів і . Цій меті служать спеціальні ігрові вправи, спрямовані на пошук і виражальних засобів (імітаційних рухів, почуттів, ходи, міміки тощо), необхідних для створення образу;

Рисунок 15. Скриншот ігрового завдання

Питання «Будівельно-ігрова діяльність дошкільників», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pkgxkxay321>
 Завдання: вказати конструкційні вміння дітей різних вікових груп

Будівельно-ігрова діяльність дошкільнят 2021-06-03 (2021-06-16)

Діти другої молодшої групи

Діти середньої групи

Діти старшої групи

Створювати нові споруди за зразком, різні їх варіанти за умовами щодо розміру, форми, кольору, значення, об'єднання

Рисунок 16. Скриншот ігрового завдання

Питання «Елементи сюжету ігрової діяльності»
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/create?edit=pwbq0nouc21>
Завдання: розв'яжіть ребус (об'єднайте окремі літери в слова)

П	Я	Ц	Л	О	Г	Р	Г
Ю	Р	Л	Ь	Ш	З	П	Б
Ч	Ж	Е	Ф	Р	Л	Ю	З
Р	Е	Є	Д	Ч	А	С	Н
Л	Х	И	А	М	П	С	Ф
П	М	Е	Ц	К	Е	И	Б
Г	С	Ф	И	І	Щ	Т	Г
П	Ж	Я	Ш	Я	Л	У	Ж
П	Е	Р	С	О	Н	А	Ж
У	Ж	Є	Р	З	Ц	Ц	Г
І	Ш	Т	Г	Щ	Д	І	Я
Ю	Ж	Д	І	Г	Ж	Я	І

1. ПЕРСОНАЖ
2. _____
3. _____
4. _____

Рис 17. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія:

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням).

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з прикладом проведення сюжетно-рольової гри пропонується проаналізувати побачене, визначити позитивні сторони та, у разі потреби, прокоментувати помилки, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо проведення творчих ігор в закладі дошкільної освіти.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

(рольова гра «Значення залучення дітей до творчих ігор»)

Присутні за занятті об'єднуються у мікрогрупи (соціальні ролі – діти, вихователі, батьки, психологи, інші педагоги закладу дошкільної освіти тощо).

Кожна група обговорює та презентує своє бачення залучення дітей до творчих ігор. Під час обґрунтування позиції кожної соціальної групи слід дотримуватися теоретичних положень з теми «Творчі ігри дошкільників». Кожна команда може звернутися із запитаннями до «дітей», «батьків», «вихователів», «психологів». Найбільш вдалі та креативні виступи будуть оцінені додатковими балами.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 7. Особливості творчих ігор

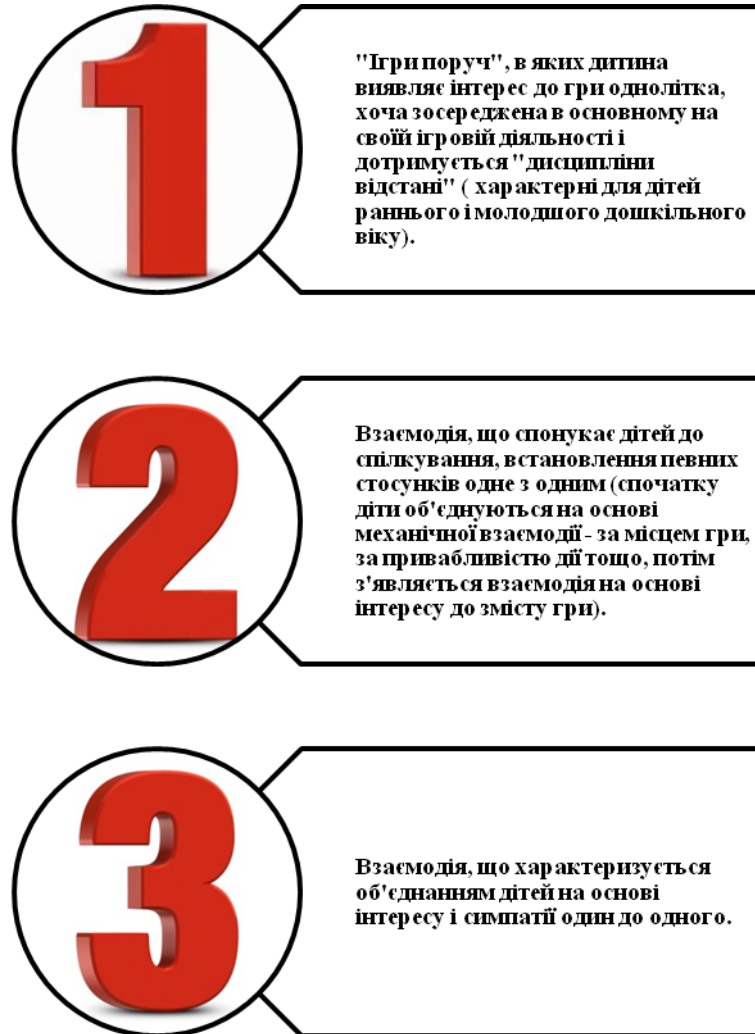
Питання для опрацювання:

1. Характеристика рівнів взаємодії дітей у творчій грі.

Орієнтуючись на схему, навести конкретні приклади дитячих ігор у певному віці.

Рівні розвитку взаємодії дітей у грі

(за О.П. Усовою)

Виконання ігрового завдання з використанням програми *LearningApps.org*

Питання «Рівні взаємодії дітей у грі»,

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=p8vcw71rk21>;

<https://learningapps.org/display?v=pqen5ctmc21>

Завдання: оберіть види ігор відповідно до класифікації

Ігри поруч

Ігри дітей раннього і молодшого дошкільного віку, у яких вони виявляють певний інтерес до гри однолітків, однак зосереджені на своїй ігровій діяльності, дотримуються "дисципліни відстані".

Взаємодія з іншими

Суттю є спілкування, встановлення певних стосунків одне з одним.

Найстійкіші групи, існування яких залежить від складу гравців, їхніх характеристик, ігрових інтересів тощо.

Об'єднання дітей на основі інтересу і симпатії одне до одного

Рис. 18. Скриншот ігрового завдання

Питання «Послідовність конструювання за З.Ліштваном»
 Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pkgxkxay321>
 Завдання: вказати правильну послідовність етапів конструювання

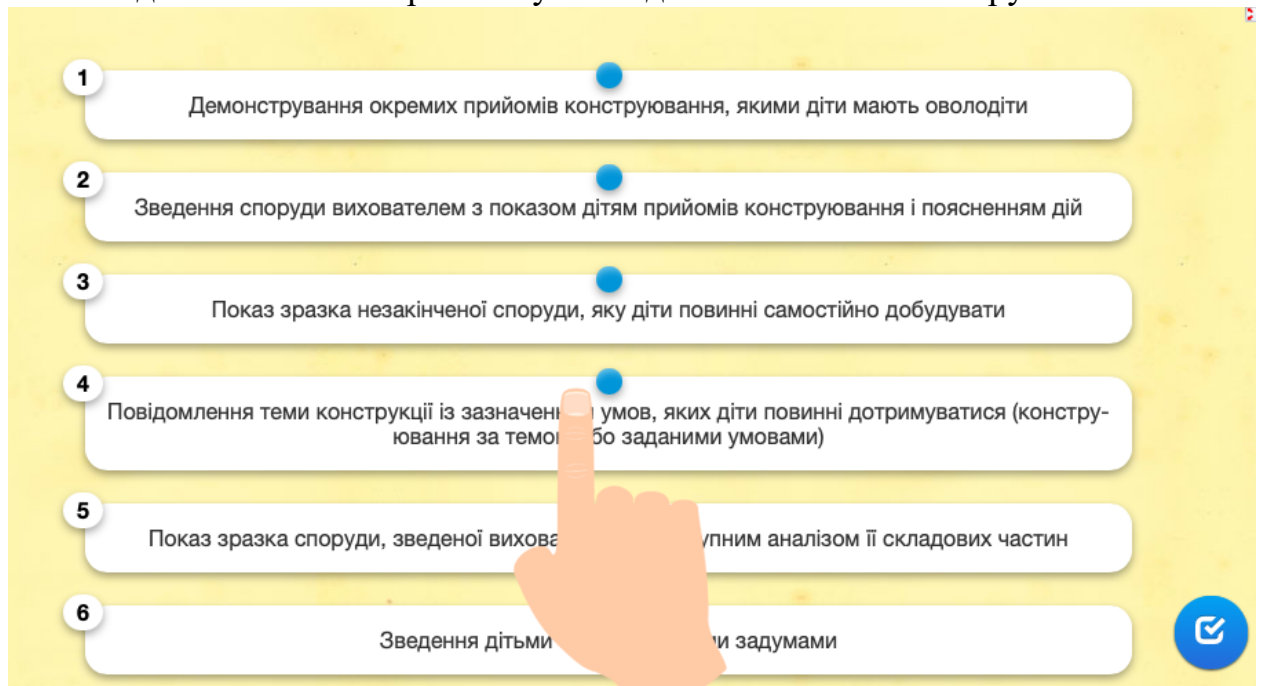
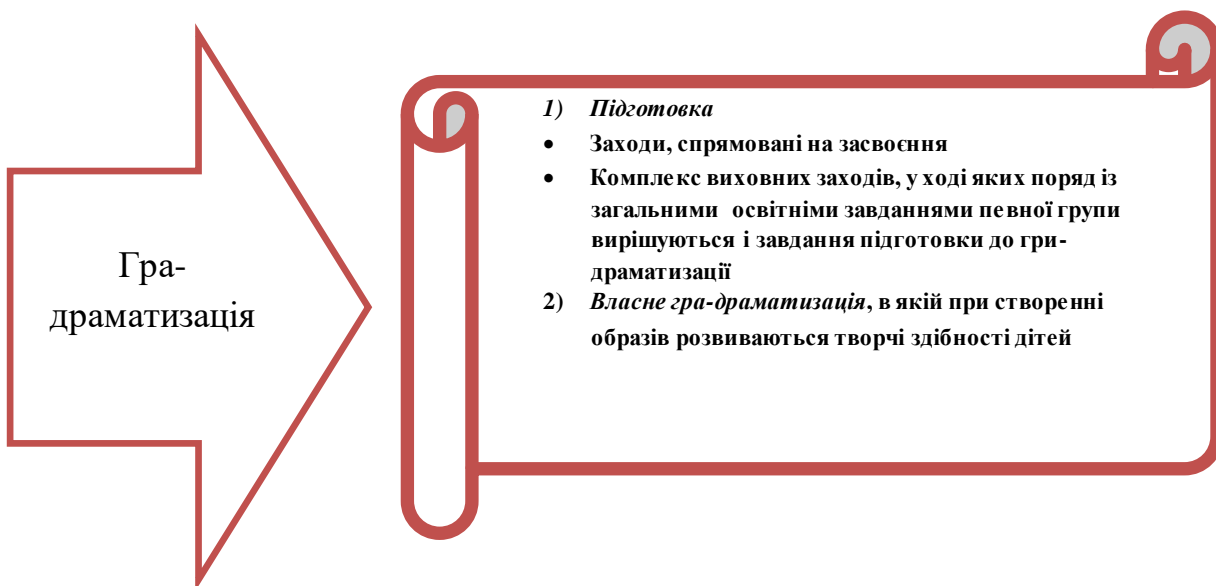

Рис. 19. Скриншот ігрового завдання

3. Розробити хід гри-драматизації, керуючись схемою.

Тема 8. Особливості ігор за правилами. Дидактичні ігри: організація та керівництво

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org
(1 питання «Види дидактичних ігор»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pfbknnofn21>)
 - 2 питання «Структура дидактичної гри»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pfpdqwoi521>)
 - 3 питання «Педагогічне керівництво дидактичними іграми»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pmxckpq2v21>)
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (мозковий штурм «Поліфункціональність дидактичних ігор»).
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Особливості та значення дидактичних ігор

Види дидактичних ігор

Структурні компоненти дидактичної гри, їх характеристика

Можливості використання комп'ютерних ігор в системі дошкільної освіти

Педагогічне керівництво дидактичними іграми дошкільників

Матеріали для проведення дидактичних ігор

Практичні завдання:

Підготувати приклади дидактичних ігор (для різних вікових груп) за класифікацією:

- гри на сенсорний розвиток;
- гри-припущення («Що було б, якби...?», «Якби розвивалися події у разі....», «Як треба було б діяти, якби....»);
- гра з пошуком предметів за описом;
- словесна гра.

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Калуська Л.В. Соняшникова ігротека: збірник ігор та вправ для дітей раннього і дошкільного віку. Тернопіль. Астон, 2016. 392 с.

Михайлова Т. В. Роль гри в інтелектуальному розвитку дошкільнят / Т. В. Михайлова. Текст: безпосередній // Молодий вчений. 2019. № 49 (287). С. 508-509.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Дидактична гра – гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок.

Дидактичні ігри, ігрові заняття і прийоми підвищують ефективність сприймання дітьми навчального матеріалу, урізноманітнюють їхню навчальну діяльність, вносять у неї елемент цікавості.

Використовують дидактичні ігри у навчанні та вихованні дітей усіх вікових груп за необхідності актуалізувати їхній досвід, повторити, уточнити, закріпити набуті знання і уявлення про природні явища, працю і

побут людини. Вдаються до них і після спостережень, екскурсій, бесід та інших занять. Нерідко ігри з дидактичними матеріалами є основним засобом навчання і виховання, за допомогою яких вихователь готує дитину правильно сприймати об'єкти і явища навколишнього світу.

Надзвичайно корисними для майбутнього вихователя є розробки, запропоновані у книзі Любомири Калуської «Соняшникова ігротека: збірник ігор та вправ для дітей раннього і дошкільного віку». У збірнику розміщено дидактичні ігри та вправи, змагання, конкурси, пальчикові картинки на казки та ще багато цікавих матеріалів на розвиток дитини дошкільного віку. Скористуйтеся цими прикладами, коли будете розробляти власні варіанти дидактичних ігор.

Під час обговорення переглянутого прикладу проведення дидактичної гри з дітьми, запропонованої стейхолдерм, зверніть увагу на те, чи були дотримані вимоги до її структури, як відбувалась активізація пізнавальної активності дітей, яка наочність використовувалась.

Впливає на формування вашої професійної компетентності участь у мозковому штурмі «Поліфункціональність дидактичних ігор».

Якісне вивчення та усвідомлення основних положень теми «Дидактичні ігри: організація та керівництво» впливає на ваш професіоналізм вихователя закладу дошкільної освіти.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці:

Завдання №1

Форми використання дидактичної гри.

Навести конкретні приклади.

Завдання №2

Наведіть структуру дидактичної гри.

Навести конкретні приклади.

Завдання №3

Поясніть педагогічне керівництво дидактичною грою.

Навести конкретні приклади.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Види дидактичних ігор»,

інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pfbknnofn21>

Завдання: вказати вид дидактичних ігор згідно з сучасною класифікацією

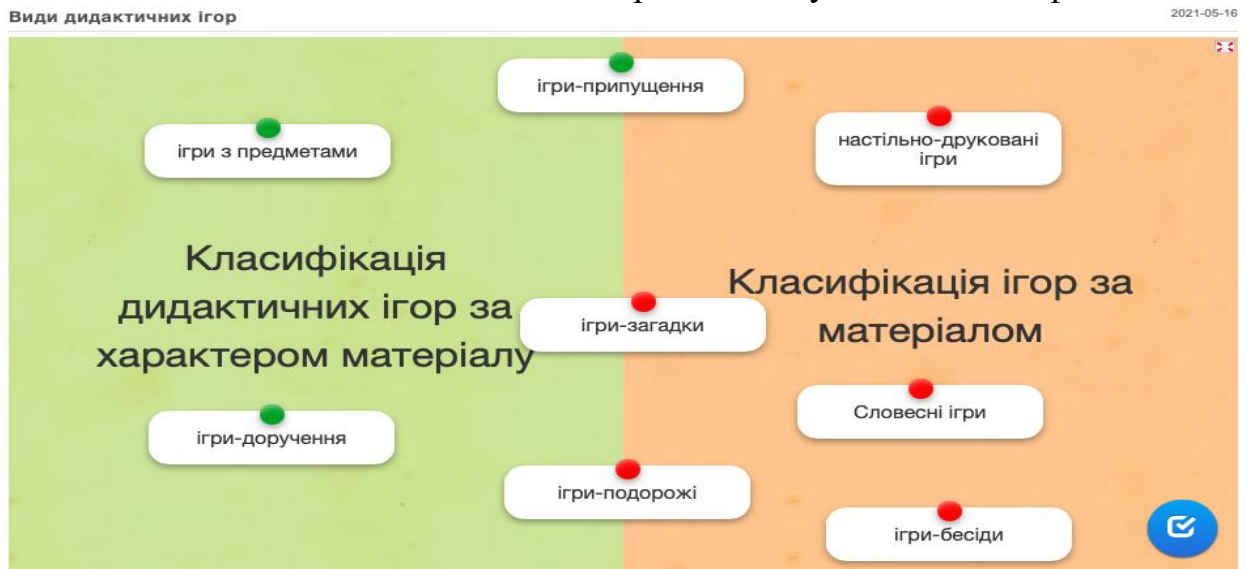

Рисунок 20. Скриншот ігрового завдання

Питання «Структура дидактичної гри», інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/display?v=pfpdqwoi521>

Завдання: вказати правильну послідовність структурних компонентів дидактичної гри

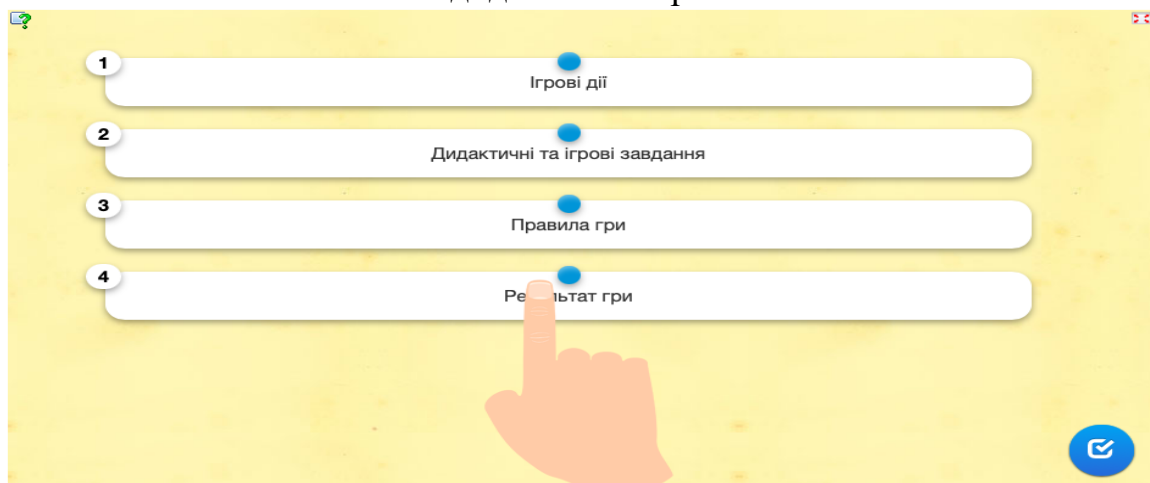

Рисунок 21. Скриншот ігрового завдання

Питання «Педагогічне керівництво дидактичними іграми», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/display?v=pmxskpq2v21> завдання: опрацюйте теоретичний матеріал підручника Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка». Розділ 5.4. «Дидактичні ігри». Оберіть відповідні пропущені слова.

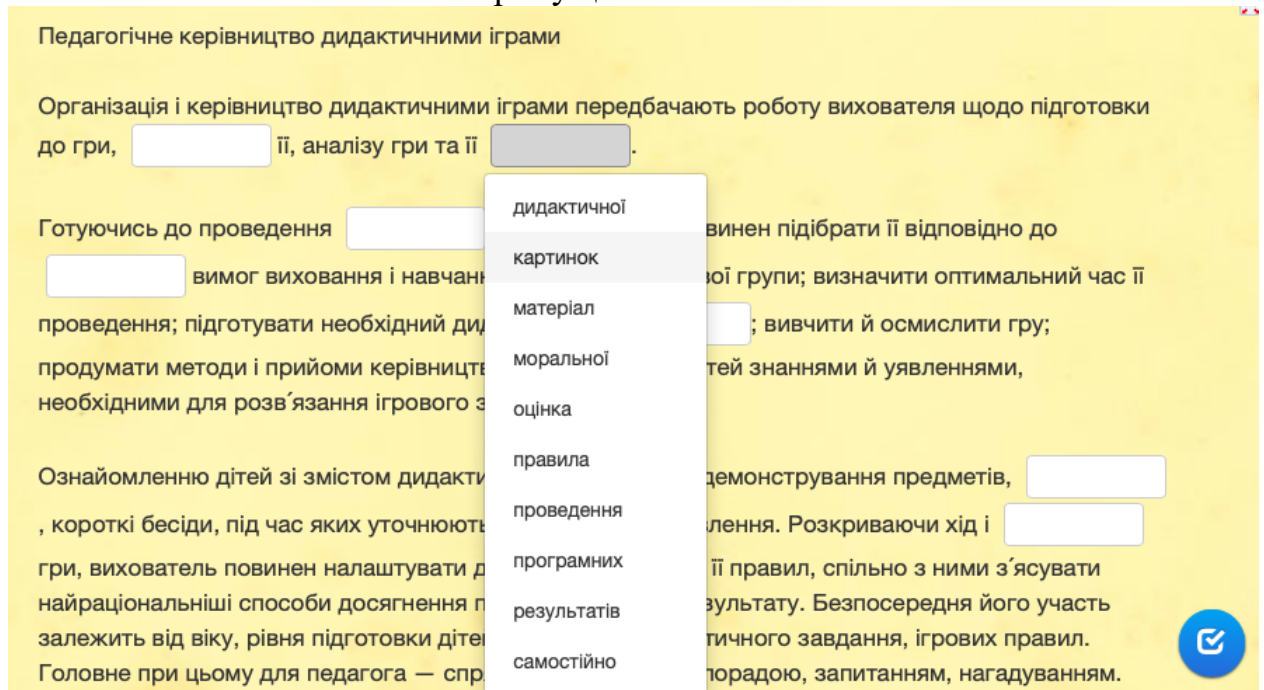

Рисунок 22. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми «Наочні матеріали для проведення дидактичних ігор». Після перегляду відео-файлу з прикладом проведення дидактичної гри пропонується проаналізувати побачене, визначити позитивні сторони та, у разі потреби,

прокоментувати помилки, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо проведення дидактичних ігор в закладі дошкільної освіти)

Інтерактивна робота здобувачів освіти

(мозковий штурм «Поліфункціональність дидактичних ігор»)

Необхідно довести освітній, розвивальний, виховний та мотиваційний вплив ігор на дитину дошкільного віку. Використовуйте під час висунення ідей усі наявні у вас знання з даної теми.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку

Блок самостійної роботи

Тема 8. Особливості ігор за правилами. Дидактичні ігри: організація та керівництво

Питання для опрацювання:

1. Особливості та значення дидактичних ігор.
2. Основні прийоми керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах.
3. Використання комп'ютерних ігор в умовах закладу дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред. Г.В. Беленька ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. – К. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 352 с.

Форма контролю:

1. Підготувати анотацію на статтю, присвячену значенню дидактичних ігор у розумовому розвитку дошкільників. Скористуйтеся матеріалами фахових періодичних видань.

2. Заповнити таблицю «Основні прийоми керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах»

Вікова група	Приєм керівництва дидактичною грою	Опис дій вихователя
Молодша група		
Середня група		
Старша група		

3. Представити комп'ютерну гру для дітей дошкільного віку.

Змістовий модуль 3. Навчання дітей дошкільного віку

Тема 9. Загальні основи дошкільної дидактики

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;

- виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

(питання «Головні компоненти навчальної діяльності дошкільників»),

інтернет посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pj73dbvbn21>

3. Перевірка виконання практичних завдань.

4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);

- інтерактивна робота здобувачів освіти

(групове вирішення педагогічних ситуацій;

міні-дискусія з питання «Навчальні навички й уміння дошкільників»);

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Розвиток вітчизняної та зарубіжної теорії дошкільного навчання.

Процес навчання, його своєрідність у дошкільному віці.

Компоненти навчальної діяльності дошкільників.

Навчальні уміння та навички дошкільників.

Державні програми навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Практичні завдання:

1. Підготуйте реферативні повідомлення про внесок видатних педагогів (Я.А.Коменський, Ф.Фребель, М.Монтесорі, К.Ушинський та ін.) в дошкільну дидактику.

2. Представте сучасні державні програми навчання та виховання дітей дошкільного віку (форма: мультимедійна презентація, творчий проект, плакат-схема тощо).

3. Робота студентів з довідковою і методичною літературою, представлення анотації на опрацьований матеріал.

Рекомендована література:

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики. За заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир. ФОП Левковець, 2016. У 2-х ч. Ч. I. 216 с.

Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкільця: у 2-х частинах. Навчальний посібник. К. Вища школа, 2006, Ч. 1. 302 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Опрацювання навчального матеріалу з теми слід розпочати із вивчення основних понять дошкільної дидактики. Ці матеріали розміщено у підручнику Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка», Розділ 6.1. «Загальні основи дошкільної дидактики» (стор. 333-338).

Навчання – спільна діяльність педагога і дитини, зорієнтована на засвоєння знань, умінь і навичок, способів пізнавальної діяльності.

Дошкільна дидактика – теорія навчання дітей дошкільного віку, яка визначає мету, розробляє зміст, методи й форми організації навчання дітей.

Зверніть увагу на те, у чому полягає специфіка організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти. Особливістю дошкільного навчання є те, що воно здійснюється не лише на спеціально організованих, обов'язкових заняттях, а й у повсякденному житті. Ця принципова відмінність від шкільного класно-урочного навчання зумовлена тим, що за навчання лише на обов'язкових заняттях діти дошкільного віку, які значно відрізняються

за рівнем і темпами розвитку, не зможуть ефективно оволодівати знаннями, брати активну участь у навчальному процесі. Ще однією особливістю дошкільного навчання є стиль взаємин між усіма учасниками навчального процесу, який можна визначити як співробітництво (дитини і педагога, дітей між собою).

У навчанні взаємодіють діяльність педагога, спрямована на відбір змісту і форм передавання знань, умінь і навичок (навчання) і діяльність дитини щодо усвідомлення, засвоєння і використання знань (учіння).

Знання вихователем особливостей навчальної діяльності дітей допоможе правильно спрямувати їх навчання, організувати пізнавальну діяльність, сприяти розвитку дитини в процесі навчання.

Важливою складовою дидактики є дошкільна дидактика, яка, живлячись надбанням народної та загальної дидактики, спирається на вікові особливості дошкільників.

Важливими є питання «Функції та ознаки навчання». У навчальному посібнику Т. Поніманської, І. Дичківської «Дошкільна педагогіка. Практикум» міститься перелік компонентів цих понять (стор.189)

Для того, щоб проаналізувати запитання від стейкхолдерів необхідно ознайомитися із новою (2021 рік) редакцією Базового компоненту дошкільної освіти. У фаховому журналі «Вихователь-методист дошкільного закладу» № 2, 2021 рік представлено ключові показники якості дошкільної освіти. Володіти цією інформацією надзвичайно важливо вихователю закладу дошкільної освіти.

У цьому контексті ви зможете свідомо сприймати рекомендації педагогів-практиків щодо методики організації навчальної діяльності дошкільників.

Якщо виникають питання або є інформація, що потребує конкретизації або уточнення, обов'язково висловіться з цього приводу. Для

викладача це буде підтвердженням якісного опрацювання навчального матеріалу та ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.

Для розв'язання педагогічних ситуації треба запропонувати кілька варіантів, аргументовуючи кожен відповідь. Таким чином формується ваш практичний досвід дій у непередбачуваних ситуаціях.

Ознайомтеся з переліком навчальних умінь та навичок дошкільників, які представлені в таблиці. Для кращого усвідомлення кожна з утворених груп наводить конкретні приклади діяльності педагога, дітей та результатів. Представники різних груп можуть уточнювати відповіді та задавати питання. Враховується активність здобувачів освіти, аргументація висновків, творчі та нестандартні ідеї та пропозиції.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Тестування з теми практичного заняття

1. Навчання – це:

- а) перелік знань, умінь і навичок, способів пізнавальної діяльності;
- б) дії дитини, які мають за мету освоєння певного об'єму знань;
- в) спільна діяльність педагога і дитини, зорієнтована на засвоєння знань, умінь і навичок, способів пізнавальної діяльності;
- г) вплив педагога на дитину з метою засвоєння знань, умінь і навичок.

2. Функції навчання:

- а) освітня, виховна, розвивальна;
- б) навчальна, пізнавальна, розвивальна;
- в) ігрова, розвивальна, пізнавальна;
- г) розумова, трудова, естетична.

3. Теорія розвивального навчання – це:

- а) система наукових підходів до організації процесу навчання дитини;

б) набір прийомів та методів, що впливають на інтелектуальний розвиток дитини;

в) сукупність принципів, методів, прийомів навчання, спрямованих на ефективний розвиток психічних функцій, особистісних якостей дітей;

г) теорія найбільш доступних дітям методів навчання.

4. Навчальна діяльність – це:

а) особлива форма активності дітей, зорієнтована на зміну себе як суб'єкта учіння;

б) особлива форма організації, в результаті якої відбувається усвідомлення певних знань;

в) діяльність, якою передбачено опанування певної галузі навчання;

г) діяльність, внаслідок якої дитина вирішує поставлені перед нею навчальні завдання.

5. Народна дидактика – це:

а) складова частина етнопедагогіки, яка містить інформацію про особливості розвитку дітей;

б) складова частина етнопедагогіки, яка об'єднує педагогічні знання і досвід народу в навчання дітей;

в) розділ етнопедагогіки, який знайомить дорослих із особливостями процесу навчання дітей;

г) перелік прийомів та методів, які використовувались педагогами минулого під час навчальної діяльності дітей.

6. Дошкільна дидактика – це...:

а) складова загальної педагогіки, що визначає вікові особливості навчання дітей дошкільного віку;

б) розділ науки про спільну діяльність педагога і дитини, результатом якої є сформовані знання та уміння дитини;

в) теорія навчання дітей дошкільного віку, яка визначає мету, розробляє зміст, методи і форми організації навчання;

г) наука про основні закони та закономірності навчання дитини дошкільного віку.

7. Значну частину знань і вмінь дошкільник засвоює...

а) в процесі самостійної пізнавальної діяльності;

б) під час навчальних занять – математики, мовленнєвої діяльності, ознайомлення з природою, ознайомлення із довкіллям;

в) під час спеціально організованої вихователем ігрової та навчальної діяльності;

г) поза заняттями – у повсякденному спілкуванні з дорослими та однолітками, іграх, під час спостережень.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 2 правильні відповіді – 0 балів; 3 правильні відповіді – 0,5 балів; 4 правильні відповіді – 1 бал; 5-6 правильних відповідей – 1,5 балів; 6 правильні відповіді – 2 бали; 7 правильних відповідей – 3 бали.

Виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Головні компоненти навчальної діяльності дошкільників»,
інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pj73dbvbn21>

Завдання: поєднати компонент навчальної діяльності та його
характеристику

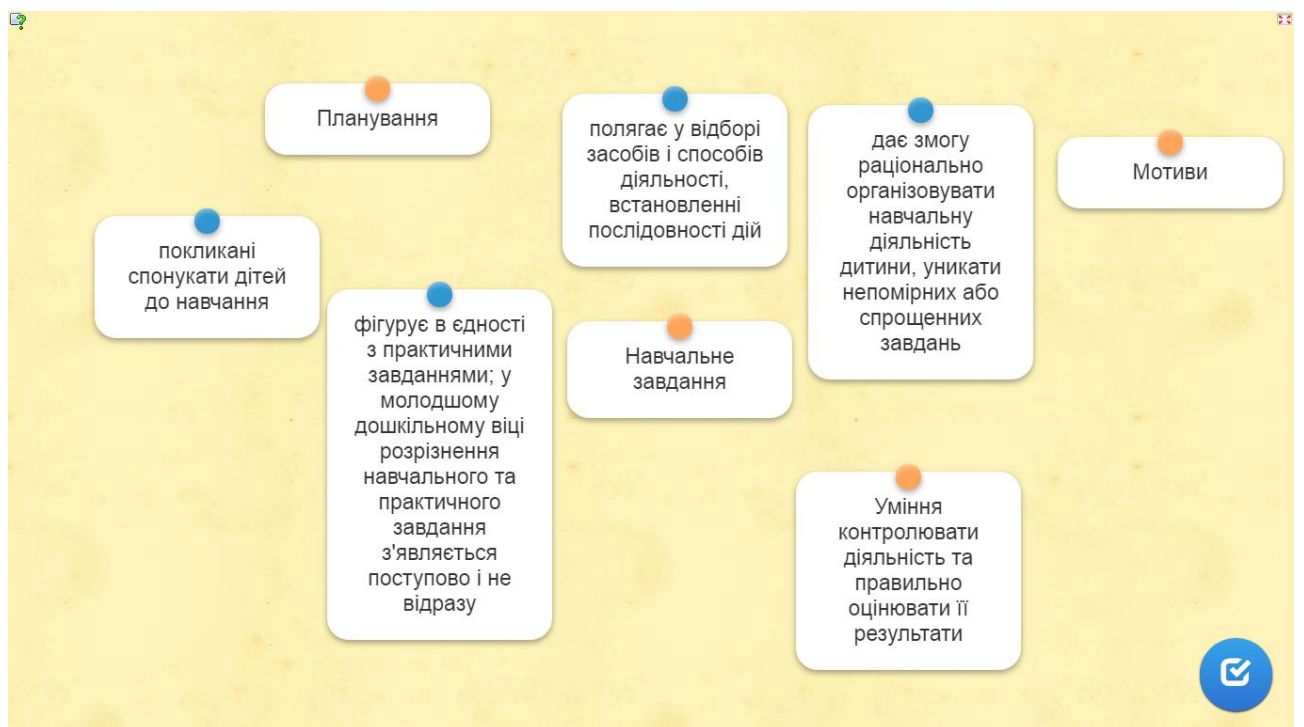

Рисунок 23. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням освітнього процесу в закладі дошкільної освіти пропонується проаналізувати побачене, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо методики організації навчальної діяльності дошкільників.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Групове вирішення педагогічних ситуацій

Вирішіть педагогічні ситуації:

«Як слід реагувати на запитання окремих дітей після пояснення вихователем способу дій: «А як робити? Що робити?» Що може бути причиною недостатньої сформованості у дітей навчально-пізнавальних умінь? Запропонуйте способи індивідуальної роботи з такими дітьми».

«Дітям задали складне запитання, і дві дитини одночасно підняли руки для відповіді. Кого ви запитаете першим: дитину з високим рівнем розумового розвитку чи з більш низьким? Обґрунтуйте свою думку».

«Коли вихователь задає запитання, дитина піднімає руку, але на питання не відповідає, мовчить. Про що свідчить така поведінка? Як на це має реагувати вихователь?»

Міні-дискусія з питання «Навчальні навички й уміння дошкільників»

Здобувачі освіти об'єднуються у 2 групи, кожна з яких після опрацювання таблиці повинна навести конкретні приклади навчальних умінь та навичок дошкільників.

Навчальні навички й уміння дошкільників

<i>Індивідуальні навчально-пізнавальні уміння :</i>	<i>Навички та уміння взаємодії з однолітками в освітньому процесі:</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Уміння спостерігати, уміння сприймати та розуміти мову дорослого • Уміння діяти за словесною вказівкою дорослих • Уміння точно відобразити у мові результати пізнавальної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • Уміння співвіднести до себе навчальне завдання, поставлене перед всіма дітьми • Уміння слухати і чути мову однолітків, розуміти її • Уміння спільного планування • Уміння працювати у спільному темпі і ритмі

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбеку.

Блок самостійної роботи

Тема 9. Загальні основи дошкільної дидактики

Питання для опрацювання:

1. Головні протиріччя навчального процесу дошкільників.

2. Функції навчання дитини-дошкільника.
3. Оновлений Базовий компонент дошкільної освіти: мета, результат, складники освіти дітей дошкільного віку.

Рекомендована література:

Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкілля: у 2-х частинах. Навчальний посібник. К. Вища школа, 2006, Ч. 1. 302 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Як реалізувати Базовий компонент дошкільної освіти: настанови від авторів. Вихователь-методист дошкільного закладу. № 2, 2021. С. 10-16.

Форма контролю:

1. Письмово відповісти на 1 питання.
2. Заповнити таблицю «Функції навчання».

<i>Функції навчання</i>		
<i>Освітня</i>	<i>Розвиваюча</i>	<i>Виховна</i>

3. Підготувати анотацію на статтю «Як реалізувати Базовий компонент дошкільної освіти: настанови від авторів» (журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу», № 2, 2021 рік, С. 10-16).

Тема 10. Принципи і типи навчання дошкільників

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;

- виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

(питання «Принципи, які регулюють вибір змісту навчання дітей

дошкільного віку», інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/watch?v=pnzdxm8z221>)

3. Перевірка виконання практичних завдань.

4. Навчальна взаємодія:

- запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);

- інтерактивна робота здобувачів освіти (педагогічний квест «Використання різних типів навчання дошкільників»)

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для обговорення:

Дидактичні принципи дошкільного навчання.

Моделі навчання дошкільників.

Пряме, непряме навчання дошкільників.

Проблемне, опосередковане навчання дошкільників.

Доцільність використання різних типів навчання дошкільників

Практичні завдання:

1. Складіть перелік принципів навчання, розкрийте їх зміст у вигляді таблиці.

2. Підготуйтеся до обговорення питання «Чи може бути будь-який із принципів навчання головним?»

3. Визначіть переваги і недоліки різних типів навчання дітей дошкільного віку.

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред. Г.В. Беленька ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. – К. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

У педагогіці існує низка дидактичних принципів, які є основою для навчання дітей дошкільного віку. Ознайомитися з цією темою можна за підручником Н. Лисенко, Н. Кирсти «Педагогіка українського дошкілля», Розділ 23. «Теоретичні основи навчання дітей дошкільного віку» (стор. 264-271).

Варіант авторських класифікацій принципів навчання (Я. Коменського, К. Ушинського, І. Підласого та ін.) представлено у навчальному посібнику Т.Поніманської, І. Дичківської «Дошкільна педагогіка. Практикум» (стор. 190). Продумайте свою відповідь щодо пріоритетності певних принципів.

Важливим для педагога закладу дошкільної освіти є розуміння доречності використання різноманітних типів (видів) навчання. Завдяки вмінню поєднувати їх створюються умови для особистісно-орієнтованого підходу до навчання дітей дошкільного віку.

Педагогічної майстерності вимагає встановлення «міри» прямого і непрямого керівництва розвитком пізнавальної активності дошкільників. Посилення мотиву навчальної діяльності призводить до емоційного переживання дитиною свого успіху.

У книзі Д. Медіна йдеться про це, коли він звертається до читачів: «Що відбувається, коли кажете: «Ти такий розумний!», кажіть натомість:

«Ти добре попрацював!». Автор наголошує, що слід говорити дитині: «Я так пишаюся тобою. Ти старанно вчився». Це адресовано до контрольованих зусиль та називається «мисленням розвитку». Пропонуємо обов'язково перечитати цю книгу, вона містить багато цікавої та корисної для педагога інформації.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.

Тестування з теми практичного заняття

1. Принципи – це:

- а) перелік вимог до організації навчання;
- б) перелік правил навчання, які бажано виконувати;
- в) перелік розділів програми;
- г) головні правила і вимоги до процесу навчання.

2. Назвіть основні принципи навчання.

3. Типи навчання:

- а) проблемне, пізнавальне, ігрове, наукове;
- б) пряме, непряме, складне, доступне;
- в) протне, складне, наукове;
- г) пряме, проблемне, непряме, опосередковане.

4. Хто із педагогів у своїх працях детально обґрунтував принцип наочності навчання?

- а) М. Монтесорі; б) Ф. Фребель;
- в) Я.А. Коменський; г) Й. Песталоцці.

5. Принцип свідомої активності...

- а) передбачає раціональне планування пізнавального матеріалу;
- б) орієнтує на використання таких методів навчання, які відкривають дитині можливості бути реальним суб'єктом процесу пізнання;
- в) полягає у необхідності демонстрації конкретних предметів і явищ для їх усвідомлення;
- г) зобов'язує до вивчення та врахування індивідуальних рис особистості дитини.

6. Проблемне навчання...

- а) полягає у формулюванні дидактичного завдання, послуговуючись певним зразком;
- б) полягає у процесі неповного формулювання навчального завдання, а лише в оголошенні певної проблеми;
- в) дитина не лише навчається сама, а ще й вирішує проблему навчання інших;
- г) орієнтує педагога створити ситуацію, яка вимагає від дитини вирішення її на основі нового способу використання здобутих знань.

7. Підбираючи тип навчання, вихователь....

- а) чітко дотримується вимог обраної програми навчання, виховання та розвитку дитини;
- б) прагне, щоб дитина активізувала свої знання і вміння та відчувала задоволення від успішного виконання завдання;
- в) керується виключно віковими особливостями дитини певного віку;
- г) пам'ятає про важливість народної дидактики.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 2 правильні відповіді – 0 балів; 3 правильні відповіді – 0,5 балів; 4 правильні відповіді – 1 бал; 5-6 правильних відповідей – 1,5 балів; 6 правильні відповіді – 2 бали; 7 правильних відповідей - 3 бали.

Виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Принципи, які регулюють вибір змісту навчання дітей дошкільного віку», інтернет-посилання:

<https://learningapps.org/watch?v=pnzdxm8z221>

Завдання: Відшукайте принцип та його ознаки

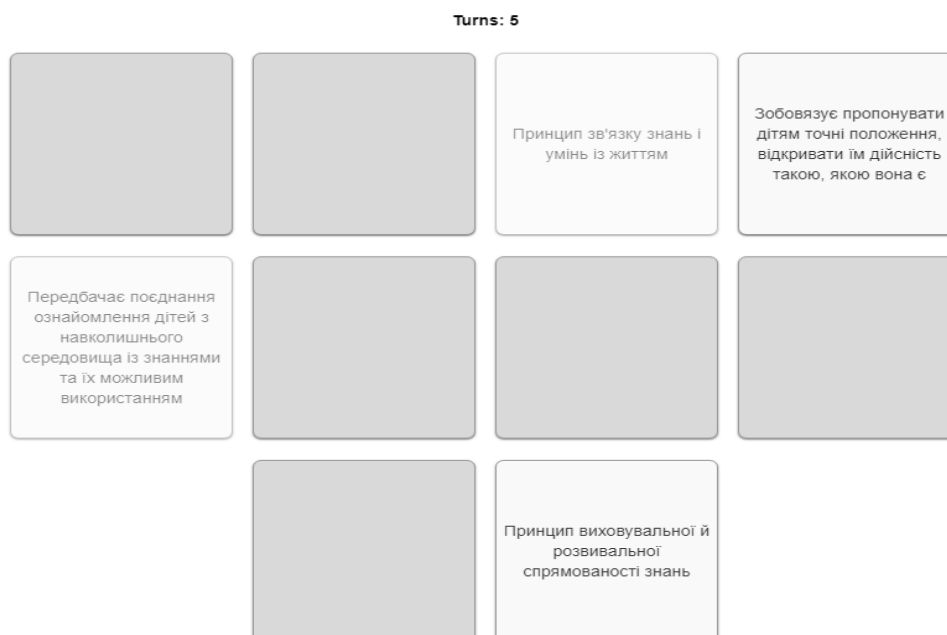

Рисунок 24. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань.

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія.

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням освітнього процесу в закладі дошкільної освіти пропонується проаналізувати побачене, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо методики організації навчальної діяльності дошкільників.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Педагогічний квест «Використання різних типів навчання дошкільників»

У квесті беруть участь дві команди. Завдання у конвертах двох кольорів: у зеленому – для першої команди, у жовтому – для другої. Кожній команді по 5 завдань, які мають як теоретичний, так і практичний характер. За виконання кожного завдання команда отримує 1 бал. Тривалість квесту – 20 хвилин. Час на виконання завдань – обмежений.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фітбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фітбек.

Блок самостійної роботи

Тема 10. Принципи і типи навчання дошкільників

Питання для опрацювання:

1. У чому полягає сутність принципу розвиваюче навчання?
2. Назвати характеристики особистісно зорієнтованого навчання.
3. Ознаки проблемного навчання.

Практичне завдання:

Підготуйте для дітей завдання на розвиток творчих здібностей (метод ТРИЗ).

Наприклад. Придумати до казки «Колобок» кілька варіантів щасливого закінчення, щоб Колобка не з'їла хитра Лисиця.

Дітям пропонують ситуацію: вони прийшли до дитсадка, а там немає дорослих. Усі вихователі пішли у відпустку, а замість себе залишили казкових героїв, схожих на них. Хто з цих персонажів казок буде замість виховательки й чому? Чим він нагадує її?

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

Форма контролю:

1. Заповнити таблицю «Особливості різних видів навчання».

<i>Види навчання</i>	<i>Характеристики</i>
Проблемне навчання	
Програмоване навчання	
Розвиваюче навчання	
Особистісно зорієнтоване навчання	

Тема 11. Методи та форми організації навчання дітей дошкільного віку

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org
 (питання «Методи навчання дітей дошкільного віку», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=p5e6j84qt21>)
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (побудова та представлення колективної образної структурної моделі «Методи навчання за джерелами знань»)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

Класифікація методів навчання за типом пізнавальної діяльності.

Класифікація методів за джерелами знань.

Спостереження – провідний метод у навчання дошкільників.

Словесні методи навчання. Правила побудови бесіди, її види.

Практичні методи навчання. Організація простих дослідів.

Форми організації навчання за провідною діяльністю.

Практичні завдання:

Підготуйте приклади підготовки та проведення у різних вікових групах

- спостереження,
- бесіди за змістом картини,
- простих дослідів.

Рекомендована література:

Беленька Г. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі як технологія пізнавального розвитку / Г.В. Беленька // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. № 11. С. 6-10.

Богуш А.М. Вчимося розповідати: складання розповідей за серією сюжетних картин на основі літературних текстів. Навчально-методичний комплект для дітей старшого дошкільного віку : метод, пос. + 18 карток / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. — К.: Вид-во МЦФЕР, 2013.

Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. — 304 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Під час підготовки теоретичних питань необхідно детально опрацювати лекційний матеріал, добре орієнтувати у ньому. Зверніться до підручника Т.Поніманської «Дошкільна педагогіка», Розділ 6.2. «Методи і форми навчання» (стор. 345-358).

Однією з проблем сучасної освіти є підготовка майбутнього школяра - дослідника, який бачить проблеми, творчо підходить до їх вирішення, володіє сучасними методами пошуку, вміє сам здобувати знання.

У зв'язку з цим, сучасна педагогіка пропонує нам перенести акценти з пасивної моделі навчання (дитина виступає в ролі «об'єкта», просто слухає і дивиться) на активну (дитина виступає «суб'єктом» навчання, вона працює самостійно, виконує творчі завдання) і інтерактивну (дитина взаємодіє з іншими учасниками освітнього процесу).

Активними називають форми і методи, при використанні яких освітня діяльність носить творчий характер, формуються пізнавальний інтерес і творче мислення.

Метою активних методів навчання є розвиток уваги, мови, творчих здібностей, рефлексії, вміння знаходити оптимальні або найбільш прості рішення, передбачати результат.

Таким чином, активні методи навчання – це навчання в діяльності.

Рекомендуємо чітко усвідомити різницю між методами і прийомами навчання, оволодіти ними та доречно використовувати у своїй професійній діяльності.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Тестування з теми практичного заняття

- 1. Метод навчання – це:**

- а) система послідовних способів взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, під час якої відбувається розвиток та виховання дитини;
- б) найбільш результативні прийоми досягнення навчальної мети;
- в) перелік впливів дорослого на дитину, під час яких досягається навчальна мета;
- г) система послідовних способів взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, спрямована на досягнення навчально-виховних завдань.

2. У чому полягає особливість наочних методів навчання?

- а) у чуттєвому сприйнятті об'єктів для отримання інформації про них;
- б) у набутті дітьми знань шляхом сприйняття окремих процесів, явищ, предметів або їх зображень;
- в) у використанні яскравих та зрозумілих дошкільникам графічних зображень;
- г) у розгляданні об'єктів пізнавальної діяльності.

3. Що є основою словесних методів навчання?

- а) організована діяльність з літературні творами;
- б) використання літературних джерел для організації навчальної діяльності дошкільників;
- в) слово як джерело здобуття знань, що відкриває для дітей можливість виходити у процесі пізнання за межі безпосереднього сприйняття;
- г) навчальна діяльність, яка базується на використанні мови.

4. Практичні методи навчання:

- а) вправи, ігри, прості досліди, моделювання;
- б) дослідницько – пошукова діяльність дошкільників;
- в) творчі та ігрові завдання за певними правилами;
- г) вправи, ігри, конструктивна діяльність.

5. За типом пізнавальної діяльності виокремлюють наступні методи навчання:

- а) пояснювально-ілюстративний, евристичний, частково-пошуковий, проблемний, пошуковий, винахідницький методи;
- б) репродуктивний, пояснювально-ілюстративний, евристичний, проблемний, дослідницький, винахідницький методи;
- в) репродуктивний, пояснювально-ілюстративний, евристичний методи;
- г) частково – пошуковий метод та метод розвитку творчих здібностей на основі теорії вирішення винахідницьких завдань.

6. Форма організації навчання – це:

- а) діяльність дорослого і дитини, під час якої відбувається засвоєння знань;
- б) процес взаємодії дітей для отримання знань, умінь, навичок;
- в) тактика дорослого по відношенню до дитини, що призводить до певних результатів навчання;
- г) спільна навчальна діяльність педагога і дітей, що здійснюється в певному порядку і встановленому режимі.

7. Форми організації навчання:

- а) дидактична гра, екскурсія, заняття;
- б) спостереження, досліди, заняття;
- в) дидактичні та творчі ігри;
- г) ігрова, пізнавальна, розвивальна діяльність.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 2 правильні відповіді – 0 балів; 3 правильні відповіді – 0,5 балів; 4 правильні відповіді – 1 бал; 5-6 правильних відповідей – 1,5 балів; 6 правильні відповіді – 2 бали; 7 правильних відповідей - 3 бали.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org

Питання «Методи навчання дітей дошкільного віку»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=p5e6j84qt21>

Завдання: розподілити методи відповідно до класифікації

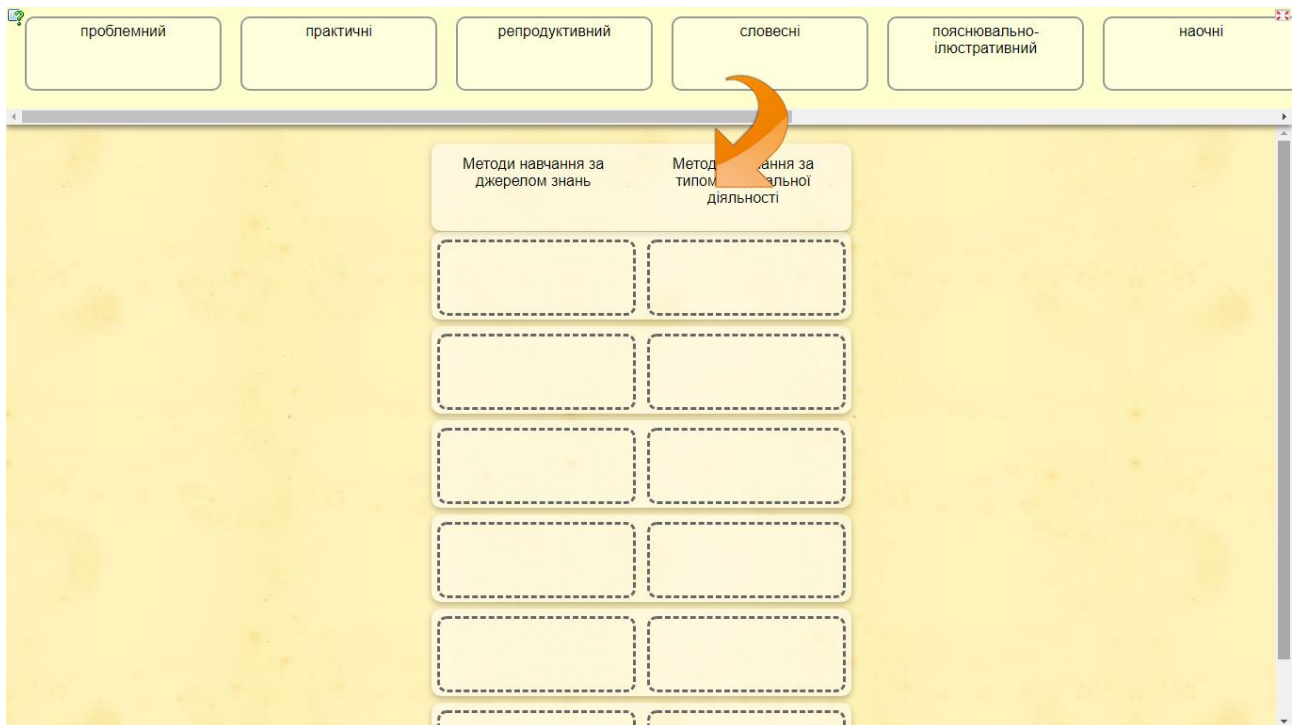

Рисунок 25. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань.

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти. За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія.

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговорення)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням освітнього процесу в закладі дошкільної освіти пропонується проаналізувати побачене, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо методики організації навчальної діяльності дошкільників.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Побудова та представлення колективної образної структурної моделі «Методи навчання за джерелами знань».

Здобувачі освіти об'єднуються у 4 групи. Кожна група пропонує свій варіант створення образної структурної моделі. Для цієї творчої роботи можна використовувати приготовлені матеріали: різнокольоровий папір, іграшки, маркери, наклейки, картинки різної тематики тощо. Модель може мати вигляд будинку, пароплава, потяга, квітки, хмаринок, сонечка тощо.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбек.

Блок самостійної роботи

Тема 11. Методи та форми організації навчання дітей дошкільного віку

Питання для опрацювання:

1. Вимоги до методу демонстрації.
2. Структура досліджу.
3. Головні вимоги до організації спостережень.

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред. Г.В. Беленька ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. – К. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 352 с.

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

Форма контролю:

1. Письмово відповісти на 1 питання.
2. Підготувати план проведення спостереження за об'єктом природи (за вибором).
3. Представити наочний матеріал для етичної бесіди для проведення з дітьми старшого дошкільного віку.

Тема 12. Заняття та альтернативні форми навчання дітей дошкільного віку.

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - індивідуальним завдання, розміщеним на інтерактивній дошці;
 - виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org
 (1 питання «Види занять в ЗДО»,
 інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pko948ko321>
 2 питання «Структура заняття в ЗДО»,
 інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=piuvgfw1n21>)
3. Сучасні підходи до розуміння сутності навчальних занять з дітьми дошкільного віку.
4. Вітчизняний та зарубіжний досвід використання навчальних занять в роботі з дітьми дошкільного віку.
 3. Перевірка виконання практичних завдань.
 4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (педагогічна реклама «товарів» - структурних компонентів заняття)
 5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
 6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

Цілеспрямоване педагогічне спілкування і гра – основні форми навчання дошкільників.

Спеціально організоване педагогічне спілкування з дітьми

Характерні ознаки заняття як форми навчання

Варіативність організації занять.

Структура заняття.

Головні вимоги до занять.

Використання технічних засобів на заняттях.

Оформлення конспекту заняття.

Практичні завдання:

Підготуйте розгорнутий конспект заняття та проведіть його фрагмент, зробіть самоаналіз.

Проаналізуйте заняття за такими показниками:

- вид заняття;
- доцільність програмового змісту з огляду на освітній, розвиваючий та виховний ефект;
- структура заняття та раціональність змісту кожної частини;
- дотримання гігієнічних та естетичних вимог до організації заняття;
- використання різних видів наочності;
- методи і прийоми організації навчальної діяльності дітей;
- характер пояснень вихователя;
- оцінка вихователя, залучення до оцінки дітей;
- підведення підсумку заняття та установка на використання нових знань.

Підготуйтеся до аналізу переглянутого заняття інших студентів.

Рекомендована література:

Беленька Г. Вплив ідей Нової української школи на зміст діяльності педагогів закладів дошкільної освіти //Освітній простір України: науковий журнал ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” – 2018. - № 12. – С. 7 – 14.

Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред.Н.В.Гавриш; авт.кол.: Н.В.Гавриш, О.О.Лінник, Н.В.Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Улюкаєва І.Г. Історія дошкільної педагогіки : підручник. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2016. 424 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Провідною формою організації навчання вихованців закладу дошкільної освіти є цілеспрямоване педагогічне спілкування.

До недавнього часу основною формою організації навчання дітей дошкільного віку в ЗДО, вважалось заняття. Ідею проведення організованих занять свого часу, у 1952 році обгрунтувала О.П. Усова. По суті це було механічне перенесення шкільної форми навчання – уроку в дитячий садок. За структурою заняття відповідає уроку. Але сьогодні, коли НУШ відмовляється від використання уроку як основної форми організації навчальної діяльності першокласників, дошкільні заклади також змінюють свої підходи до організації навчання дітей в умовах ЗДО.

Використання занять в якості основної форми навчання дітей свого часу обгрунтував Я.А. Коменський. У своїй педагогічній праці «Велика дидактика» він схарактеризував класно-урочну систему як «універсальне мистецтво навчання всіх всьому», розробив правила організації школи (поняття - шкільний рік, чверть, канікули), чіткий розподіл і зміст усіх видів роботи, обгрунтував дидактичні принципи навчання дітей на уроках. Крім того, він одним з перших висунув ідею про те, що початок планомірного виховання і навчання лежить в дошкільному віці, розробив зміст навчання дітей дошкільного віку і виклав їх в педагогічній праці «Материнська школа». Рекомендуємо звернутися до хрестоматії І. Улюкаєвої «Історія дошкільної педагогіки» та ознайомитися з ідеями видатного педагога. Але пам'ятати, що робота Я.А.Коменського була

написана у 17 сторіччі. Діти зараз зовсім інші і ми маємо виважено ставитись до педагогічної спадщини.

Сучасна дошкільна педагогіка також надає великого значення заняттям: безсумнівно, вони здійснюють позитивний вплив на дітей, сприяють їх інтенсивному інтелектуальному і особистісному розвитку, планомірно готують їх до навчання в школі. Триває вдосконалення занять в різних аспектах: розширюється і ускладнюється зміст навчання, здійснюється пошук форм інтеграції різних видів діяльності, способів привнесення гри в процес навчання, пошук нових (нетрадиційних) форм організації дітей. Все частіше можна спостерігати перехід від фронтальних занять з усією групою дітей до занять з підгрупами, малими групами. Дана тенденція забезпечує якість навчання: індивідуальний підхід до дітей, врахування особливостей їх просування в засвоєнні знань і практичних навичок.

Проглядається ще одна важлива тенденція – побудова систем занять в кожній тематичній області, з якою ознайомлюють дошкільників. Ланцюжок поступово ускладнених занять органічно пов'язаних із заходами у повсякденному житті, - це оптимальний шлях, що забезпечує необхідний інтелектуальний та особистісний розвиток дошкільників.

В підручниках, які рекомендуються для вивчення дошкільної дидактики, міститься інформація щодо видів занять, їх структури, основних вимог до підготовки наочності тощо. Обов'язково детально опрацюйте цей матеріал: знайдіть ідеї, що відповідають вимогам сучасності і ті, що відходять в минуле. Врахуйте цінності сучасного дитинства, серед яких – свобода вибору, самостійність, ініціативність.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці:

Завдання №1

Вказати ознаки заняття в закладі дошкільної освіти.
Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

Завдання №2

Вказати форми організації заняття в закладі дошкільної освіти.
Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

Завдання №3

Вказати види занять за видом організації дітей. Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Види занять в ЗДО»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pko948ko321>

Завдання: Обрати серед запропонованих варіантів правильний вид заняття

Рисунок 26. Скриншот ігрового завдання

Питання «Структура заняття в ЗДО»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=piuvqfw1n21>

Завдання: Вказати, в якій частині заняття передбачаються вказані види діяльності

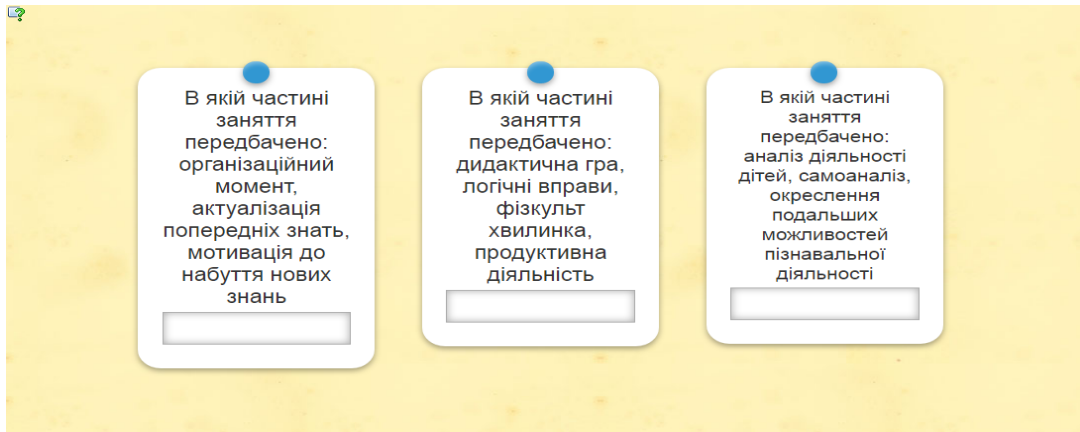

Рисунок 27. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань.

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням освітнього процесу в закладі дошкільної освіти пропонується проаналізувати побачене, висловити власні міркування. Після виступу представників груп, переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо методики організації навчальної діяльності дошкільників.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Педагогічна реклама «товарів» - структурних компонентів занять.

Здобувачі освіти об'єднуються у групи, обравши картки за темами «Квіти», «Дерева», «Фрукти», «Овочі».

Кожна група має обговорити та прорекламувати структурні компоненти заняття «Космічна подорож» (старший дошкільний вік): «Мотивація до вивчення теми», «Актуалізація попередніх знань»,

«Організація активної пізнавальної та практичної діяльності дітей», «Фізкультхвилинка».

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття. Студенти відповідають на питання анкети – фідбек.

Блок самостійної роботи

Тема 12. Заняття та альтернативні форми навчання дітей дошкільного віку.

Питання для опрацювання:

1. Характерні ознаки заняття як форми навчання.
2. Вимоги до конспекту заняття в ЗДО.
3. Самоаналіз заняття.

Рекомендована література:

Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред. Н.В.Гавриш; авт.кол.: Н.В.Гавриш, О.О.Лінник, Н.В.Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.

Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Форма контролю:

1. Презентуйте 3 комп'ютерні гри для використання на занятті у певній віковій групі (відповідно до вимог Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина»).
2. Підготувати розгорнутий конспект заняття (вік дітей, тема – за вибором).
3. Представити план самоаналізу представленого заняття.

Змістовий модуль 4. Освітній процес в закладі дошкільної освіти

Тема 13. Планування педагогічного процесу ЗДО

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці;
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (презентаційний меседж «Розклад занять у різних вікових групах», колективно-групове навчання – вправа «Незакінчені речення»)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

- Значення планування педагогічного процесу закладу дошкільної освіти.
- Перспективне планування.
- Поточне (календарне) планування.
- Принципи планування.
- Специфічні особливості планування у різних вікових групах.
- Право вихователя на різні варіанти форм планування і обліку навчальної роботи у ЗДО.

Практичні завдання:

1. Розробити варіант календарного планування в окремій віковій групі (за власним вибором).

2. Підготувати перелік ігор для молодшої групи передбачених Освітньою програмою для дітей від 2 до 7 років «Дитина».

3. Запропонуйте власний варіант планування самостійної художньої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Рекомендована література:

Лохвицька Л.В. Дошкільна освіта : історія і сьогодення. Довідник. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 208 с.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

В сучасних дослідженнях «планування» трактується як попереднє визначення системи та послідовності здійснення педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти з вказанням необхідних умов, засобів, форм та методів.

Основна функція планування – забезпечити системність та якість педагогічного процесу, наступність в розвитку та освіті дітей на різних етапах дошкільного дитинства. Планування дозволяє цілеспрямовано та систематично розподілити програмові завдання та зміст за часом та у відповідності до логіки їх засвоєння дітьми.

З огляду на час здійснення планування може бути перспективним або поточним.

Рекомендуємо спочатку ознайомитись з вимогами до перспективного та календарного планування, представленими у підручнику Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка» (стор. 369). Після цього треба

переходити до опрацювання різних варіантів планування, запропонованих на лекційному занятті. Серед завдань, передбачених програмою навчальної практики, є завдання проаналізувати річний план роботи закладу дошкільної освіти та календарне планування групи.

Плани складаються з урахуванням вимог програми, за якою здійснюється освітній процес ЗДО.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.

2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.

Індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці:

Завдання №1

Вказати структурні компоненти перспективного планування педагогічного процесу в ЗДО.

Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

Завдання №2

Вказати структурні компоненти поточного (календарного) планування педагогічного процесу в ЗДО.

Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

Завдання №3

Вказати структурні компоненти планування розвитку ігрової діяльності.

Підтвердити відповідь конкретними прикладами.

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія:

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням річного плану закладу дошкільної освіти пропонується висловити, які позитивні та важливі аспекти освітньої роботи було враховано, а на які можна додатково розширити. Аудиторія здобувачів освіти висловлює свої міркування та готує пропозиції у вигляді «відкритого листа» до педагогічного колективу закладу дошкільної освіти.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Презентаційний меседж «Розклад занять у різних вікових групах»

Підготовка та оголошення розкладу занять у різних вікових групах (відповідно до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина»)

Групове представлення «повідомлення» варіантів розкладів:

1 група – розклад для «Малят» (четвертий рік життя);

2 група – розклад занять для «Чомусиків» (п'ятий рік життя);

3 група – розклад занять для «Фантазерів-мрійників» (шостий рік життя);

4 група – розклад занять для «Дослідників» (сьомий рік життя).

Колективно-групове навчання. Вправа «Незакінчені речення».

Після попередньої підготовки кожна з чотирьох груп звертається до інших із оголошенням незакінченого речення щодо змісту календарного планування на день вихователя певної вікової групи. Наприклад, «При складанні плану роботи на день вихователь старшої групи обов'язково вказує.....» або «У молодшій групі прогулянка у першу половину дня триває.....».

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбек.

Блок самостійної роботи

Тема 13. Планування педагогічного процесу ЗДО

Питання для опрацювання:

1. Принципи планування освітньої роботи в закладі дошкільної освіти.
2. Облік освітньої роботи в ЗДО.
3. Планування формування культурно-гігієнічних навичок дітей у різних вікових групах.
4. Планування організації чергування дітей у старшій групі ЗДО.

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Форма контролю:

1. Представити анотацію статті з фахового періодичного видання, присвяченої обліку освітнього процесу ЗДО.

2. Підготувати консультацію для вихователів «Важливість планування освітнього процесу в ЗДО».
3. Скласти план організації діяльності гуртка «Юні захисники природи».

Тема 14. Розвивальне освітнє середовище ЗДО

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці;
 - перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org
(питання «Елементи розвивального предметного середовища ЗДО», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pq2imfmda21>)
3. Перевірка виконання практичного завдання.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (перегляд фотогалереї «Облаштування території ЗДО» та відео-матеріалу «Свобода та самостійність – дива фінського дитячого садка» із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти
(прес-реліз – повідомлення про педагогічну новинку – технологію К.Крутій «Стіни, які говорять»; вправа «Професійний постер (колаж) моделі розвивального предметного середовища ЗДО»)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

- Вимоги до розвивального освітнього середовища ЗДО.
- Елементи розвивального предметного середовища ЗДО.
- Оформлення простору групових кімнат ЗДО.

Облаштування території ЗДО.

Практичні завдання:

1. Підготувати презентацію «Елементи розвивального предметного середовища» з урахування вікових особливостей дітей.
2. Написати міні-твір «Простір ЗДО для спілкування дорослого з дитиною».
3. Ознайомитися із технологією К. Крутій «Стіни, які говорять» (персональний сайт проф. К. Крутій <http://ukrdeti.com/>). Підготуватися до обговорення.

Рекомендована література:

- Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія у 2-х ч. Київ : Освіта, 2009. Ч 1. 302 с.
- Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
- Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.
- Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. К.Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Поняття «середовище» введене у наукову термінологію ще в епоху Просвітництва як матеріальні та духовні умови життєдіяльності, що оточували людину. Зміст «середовища» у сучасному тлумачному словнику визначено як: оточення, сукупність природних і соціально-побутових умов, а також сукупність людей, пов'язаних спільністю цих умов, в яких протікає діяльність людського суспільства, організмів (Тлумачний словник сучасної української мови, 2009).

Уперше трактування сутності поняття «освітнє середовище» зустрічаємо в наукових працях К. Ушинського, М. Пирогова, Я. Корчака, П. Лесгафта та ін.

Зміст поняття «розвивальне середовище» було вперше визначено Дж. Равеном як простір розвитку компетентності особистості, де акцентується на необхідності розвитку її мотивів, здібностей, постанов тощо. Розвивальне освітнє середовище, вважає В. Ясвін, – це таке освітнє середовище, яке здатне забезпечувати комплекс можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів педагогічного процесу

Багато сучасних дослідників, які вивчають розвивальне середовище закладу дошкільної освіти, наголошують на тому, що воно поєднує в собі природне довкілля, світ культури, сенсорно-пізнавальний простір, соціум, ігрове, мовленнєве середовище та середовище особистості дитини і необхідною умовою такого середовища є опора на особистісно зорієнтовану модель взаємодії між учасниками освітнього процесу. Ця умова дотримується через реалізацію таких принципів розвивального середовища, як: безпечність, урахування закономірностей розвитку дітей, раціональність, динамічність, активність, комфортність кожної дитини, позитивне емоційне навантаження.

Створюючи розвивальне предметно-просторове середовище будь-якої вікової групи в ЗДО, необхідно враховувати психологічні основи конструктивної взаємодії учасників освітнього процесу, дизайн сучасного середовища дошкільного закладу і психологічні особливості вікової групи, на які націлене дане середовище.

У молодшому дошкільному віці:

Для дітей цього віку - досить великий простір в групі для задоволення потреби в руховій активності. Правильно організоване розвиваюче середовище дозволяє кожному малюку знайти заняття до душі, повірити в свої сили і здібності, навчитися взаємодіяти з педагогами та з однолітками, розуміти і оцінювати їхні почуття і вчинки, але ж саме це і лежить в основі розвиваючого навчання.

При створенні розвиваючого простору в груповому приміщенні необхідно враховувати провідну роль ігрової діяльності в розвитку, це в свою чергу забезпечить емоційне благополуччя кожної дитини, розвиток його позитивного самовідчуття, компетентності в сфері відносин до світу, до людей, до себе, включення в різні форми співпраці, що і є основними цілями дошкільного навчання і виховання.

В середньому дошкільному віці:

Організація життя і виховання дітей п'ятого року життя спрямовані на подальший розвиток вміння розуміти оточуючих людей, проявляти до них доброзичливе ставлення, прагнути до спілкування і взаємодії.

Предметно-розвиваюче середовище групи організовується з урахуванням можливостей для дітей грати і займатися окремими підгрупами. Посібники та іграшки розташовуються так, щоб не заважати їх вільному переміщенню. Необхідно передбачити місце для тимчасового усамітнення дошкільника, де він може подумати, помріяти.

У старшому дошкільному віці:

У старшому дошкільному віці відбувається інтенсивний розвиток інтелектуальної, морально-вольової та емоційної сфер особистості. Перехід в старшу групу пов'язаний зі зміною психологічної позиції дітей: вони вперше починають відчувати себе старшими серед інших дітей в дитячому садку. Вихователь допомагає дошкільнятам зрозуміти це нове положення.

Предметно-розвиваюче середовище організовується так, щоб кожна дитина мала можливість займатися улюбленою справою. Розміщення обладнання по секторам дозволяє дітям об'єднатися підгрупами за спільними інтересами (конструювання, малювання, ручна праця, театральна-ігрова діяльність, експериментування). Обов'язковими в обладнанні є матеріали, які активізують пізнавальну діяльність, розвиваючі ігри, технічні пристрої та іграшки тощо.

Критерії оцінки ефективності функціонування розвивального освітнього середовища ЗДО:

- 1) можливості освітнього середовища забезпечити гармонійний розвиток дітей;
- 2) результативність творчої та дослідницької діяльності дітей;
- 3) створення умов для самореалізації особистості в творчій діяльності;
- 4) здатність середовища задовольнити комплекс потреб дитини та сформувати в неї систему соціальних і духовних цінностей.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

1. Вступне слово викладача.

2. Перевірка засвоєння теоретичних питань

Індивідуальні завдання, розміщені на інтерактивній дошці

Завдання №1

Дати визначення поняттю «Розвивальне середовище», схематично зобразити його структурні компоненти

Завдання №2

Розкрити сутність поняття «Освітнє середовище», схематично зобразити його структурні компоненти

Картка №3

Визначити критерії ефективності функціонування розвивального освітнього середовища ЗДО, схематично зобразити їх.

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми

LearningApps.org

Питання «Елементи розвивального предметного середовища ЗДО»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=pq2imfmda21>

Завдання: Розподілити елементи розвивального предметного середовища відповідно до класифікації

Рисунок 28. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми «Розвивальне освітнє середовище закладу дошкільної освіти». Перегляд фотогалереї та відео щодо створення розвивального середовища ЗДО, в якому працює стейкхолдер.

Також пропонується переглянути відео-матеріал «Свобода та самостійність – дива фінського дитячого садка».

Обговорення, порівняння та аналіз.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Вправа «Професійний постер (колаж) моделі розвивального предметного середовища ЗДО»

Щоб взаємодія групи учасників під час інтерактивних вправ була продуктивною, слід використовувати роботу в змінних мікрогрупах.

Пропонується здобувачам освіти обрати картинки із зображення різних предметів з певних тематичних груп («фруктовий мікс», «овочевий салат», «пори року» тощо). Таким чином утворюються 3-4 мікрогрупи.

Кожна група пропонує облаштування осередків:

- природознавчий;
- дитячого експериментування;
- ігрової діяльності;
- образотворчої діяльності;
- музичний;
- співпраці з батьками;
- народознавства;
- розвивального навчання;
- спортивний;
- трудової діяльності;
- відпочинку та усамітнення

Модель розвивального предметного середовища може мати вигляд малюнку, схеми, плану, аплікації, колажу тощо.

Після виготовлення осередку, склад мікрогрупи змінюється.

Обговорення технології К. Крутій «Стіни, які говорять»

(персональний сайт проф. К. Крутій <http://ukrdeti.com/>)

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбек.

Блок самостійної роботи

Тема 14. Розвивальне освітнє середовище ЗДО

Питання для опрацювання:

1. Універсальний дизайн у закладі дошкільної освіти.
2. Перелік іграшкового забезпечення у різних вікових групах.
3. Облаштування Куточку усамітнення в закладі дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти

Форма контролю:

1. Опрацювати документ «Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти», підготовлений відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту», вимог Базового компонента дошкільної освіти і чинних комплексних програм розвитку,

навчання і виховання дітей раннього і передшкільного віку, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Підготуйте представлення ігрового та дидактичного обладнання за основними видами дитячої діяльності:

- ігрова;
- рухова;
- художня (образотворча, музична, театральна і літературна);
- мовленнєво-пізнавальна (ознайомлення із природним, соціальним і предметним довкіллям, формування звукової культури мовлення і пропедевтика навчання грамоти, елементарних математичних уявлень);
- трудова (художня праця, праця в природі та господарсько-побутова).

2. Підготуйте презентацію «Оформлення території закладу дошкільної освіти»

Тема 15. Підготовка дитини до навчання у школі

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;
 - перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми *LearningApps.org* (питання «Компоненти загальної готовності дитини до школи», інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=p352r3qut21>)
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);

- інтерактивна робота здобувачів освіти (колективно-групове навчання: вправи «Мікрофон», «Незакінчене речення»)

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

Структура готовності дітей до шкільного навчання.

Показники мотиваційної готовності.

Емоційно-вольова готовність до навчання у школі.

Напрямки розумової готовності дитини до навчання в школі.

Рівні адаптації дітей до школи.

Практичні завдання:

1. Підготуйте огляд публікацій у фахових виданнях для педагогів ЗДО щодо готовності дитини дошкільного віку до навчання в школі. («Дошкільне виховання», «Психолог ЗДО», «Палітра педагога», «Вихователь-методист дошкільного закладу» та ін.)

2. Підготуйте конспект заняття в ЗДО та шкільного уроку в 1 класі. Що спільного? Чим відрізняються?

3. Проаналізуйте зміст Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» в аспекті підготовки дошкільників до навчання в школі.

Рекомендована література:

Боровська О., Стаценко Н. Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019, № 1. С. 37-41.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

У Розділі 7.3. «Підготовка дитини до навчання в школі» підручника Т.Поніманської «Дошкільна педагогіка» розміщено інформацію щодо наступності, спадкоємності, перспективності у системі неперервної освіти; готовності та адаптації дитини до шкільного навчання; спільної роботи дошкільного закладу і школи.

Розділ 26. «Характеристика готовності до шкільного навчання навчального посібника Н. Лисенко, Н. Кирсти «Педагогіка українського дошкілля» містить роз'яснення щодо фізичної, інтелектуальної, мотиваційної та вольової готовності до шкільного навчання. Корисними для педагога закладу дошкільної освіти будуть знання діагностики психологічної готовності дітей до шкільного життя (стор. 291-303).

Звертаємо увагу на те, що вступ дитини до школи завжди є переломним моментом у її житті. Для того, щоб цей період дитина пройшла спокійно, безстресово та усвідомлено, необхідно діяти усім причетним до цього у форматі партнерської взаємодії.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Тестування з теми практичного заняття

1. Кому із видатних педагогів минулого належать слова: «...починати виховання дітей зі школи – означає зводити будівлю на піску і без фундаменту»

- а) Ф. Фребелю;**

- б) М. Монтесорі;
- в) К. Ушинському;
- г) Н. Лубенець.

2. Основні компоненти загальної готовності до школи:

- а) розумова, психологічна готовність до навчання;
- б) мотиваційна, емоційно-вольова готовність до навчання;
- в) мотиваційна, емоційно-вольова, розумова, психологічна готовність до навчання;
- г) мотиваційна, пізнавальна, психічна, емоційна готовність до навчання.

3. Соціально – психологічна адаптація дитини до школи – це:

- а) пристосування дитини до нового режиму дня;
- б) активне пристосування дитини до спілкування із чужими людьми;
- в) пристосування дитини до нових компонентів навчальної діяльності;
- г) активне пристосування дитини до класу, вчителя, свого місця у школі.

4. Проблему готовності дітей до школи досліджували:

- а) О.П. Усова, О.Є. Кравцова, О.В. Запорожець; О.В. Проскура, Т.В. Тарунтаєва;
- б) Н.Я. Михайленко.М.І. Лісіна, О.М. Фонарьова, Є. Тихеева;
- в) Ж.Ж. Руссо, Й. Песталоцці, М. Монт ессорі, Ф. Фребель,
- г) С. Русова, Н. Лубенець, К. Ушинський, В. Сухомлинський.

5. Які з перерахованих показників не відносяться до мотиваційної готовності?

- а) наявність у дитини бажання йти до школи і усвідомлено вчитися;
- б) здатність до вольового зусилля; вміння адекватно оцінювати свою роботу;
- в) адекватні уявлення про школу, про компоненти навчальної діяльності;
- г) сформованість позиції майбутнього школяра;

6. Які з перерахованих показників становлять емоційно-вольову готовність дитини до школи?

- а) вміння бути самостійною, організованою і дисциплінованою;
- б) здатність до вольового зусилля;
- в) наявність передумов для формування навчальних умінь;
- г) системність уявлень, знань про навколишнє життя;

7. Розумова готовність дитини до школи виявляється у:

- а) загальному рівні розумового розвитку дитини;
- б) позитивній спрямованості на школу як на власне навчальний заклад;

в) сформованості в дитини вміння будувати свої взаємини з учителем та однолітками;

г) рівні володіння вміннями і навичками, які допоможуть їй вивчати ті чи інші предмети.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 2 правильні відповіді – 0 балів; 3 правильні відповіді – 0,5 балів; 4 правильні відповіді – 1 бал; 5-6 правильних відповідей – 1,5 балів; 6 правильні відповіді – 2 бали; 7 правильних відповідей - 3 бали;

Перевірка виконання ігрового завдання з використанням програми LearningApps.org

Питання «Компоненти загальної готовності дитини до школи»

Інтернет-посилання: <https://learningapps.org/watch?v=p352r3qut21>

Завдання: Вказати показники кожного з видів готовності до навчання у школі

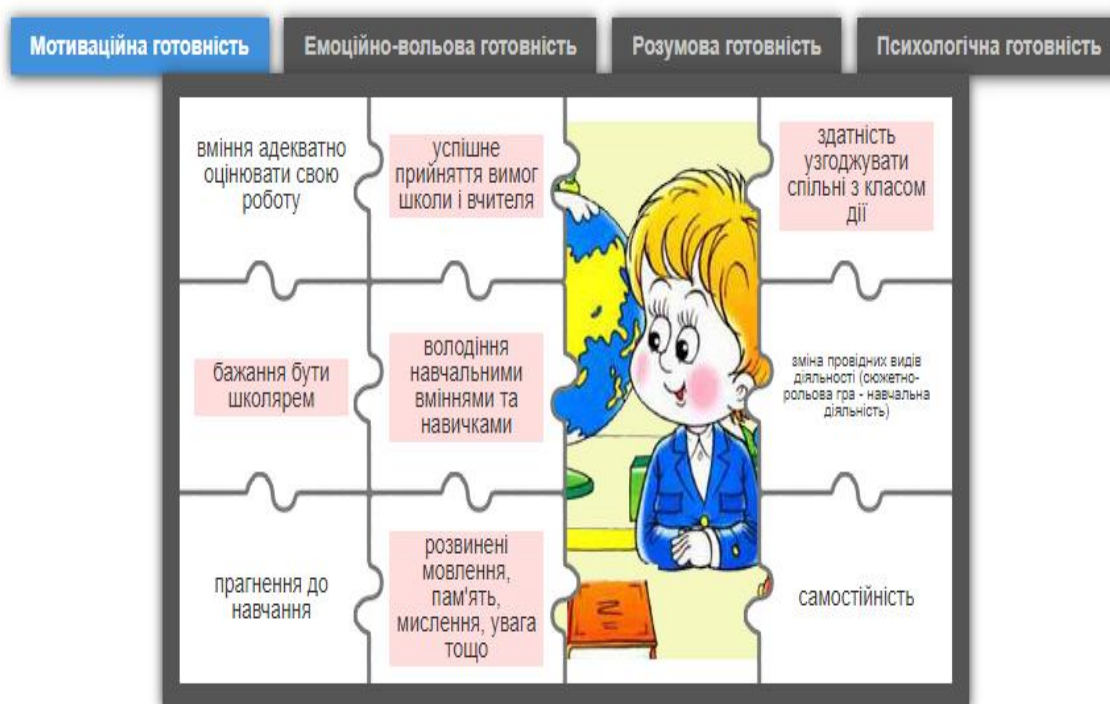

Рисунок 29. Скриншот ігрового завдання

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія:

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням роботи в закладі дошкільної освіти щодо підготовки дитини до навчання в та озвученим запитанням здобувачам освіти пропонується висловити власні міркування. Після виступу представників групи переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо організації вищезазначеного напрямку освітнього процесу. Обов'язково занотуйте найважливіші положення та поради від фахівця з досвідом педагогічної роботи.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Завдання 1. Форма організації – колективно-групове навчання. Вправа «Мікрофон».

Аудиторія здобувачів освіти об'єднується у дві групи (група «З» - загальна готовність та група «С» - спеціальна готовність). Орієнтуючись на схему «Структура готовності дітей до шкільного навчання», обговорюється перелік та зміст готовності дошкільників до навчання в школі.

Викладач або модератор цієї гри (за бажанням учасників) піднімає картку із позначкою «З» або «С».

Представник від групи швидко і лаконічно, імітуючи «говоріння в мікрофон», називає певний показник, пояснюючи в чому він полягає.

Схема «Структура готовності дітей до шкільного навчання»	
Загальна готовність	Спеціальна готовність
<ul style="list-style-type: none"> • фізіологічна • фізична • психологічна (мотиваційна, емоційно-вольова, інтелектуальна і соціальна)	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток мовлення, підготовка до грамоти • формування початків математики • підготовка до письма • формування уявлень про навколишній світ

Завдання 2.

Аудиторія здобувачів освіти об'єднується у 3 групи (1 група представляє високий рівень адаптації. 2 група – середній рівень адаптації, 3 група – низький рівень адаптації). Відбувається детальне опрацювання показників адаптованості дитини до школи. Потім групи об'єднують повному. В новоутворених групах є представники усіх раніше утворених груп.

Викладач зачитує опис певного рівня адаптації дитини до школи. Яка група першою правильно визначить, про який саме рівень йдеться, отримує 1 бал. Після завершення вправи «Незакінчене речення», підраховуються бали, визначається команда – переможець.

Рівні адаптації дітей до школи	
Високий	Першокласник позитивно ставиться до школи, правила і вимоги сприймає адекватно; учбовий матеріал засвоює легко: глибоко і повно оволодіває програмовим матеріалом, розв'язує ускладнені задачі, чемний, уважно вислуховує вказівки, пояснення вчителя; доручення виконує охоче і сумлінно, без зовнішнього контролю; виявляє високу

	зацікавленість до самостійної учбової роботи, готується до всіх уроків; має у класі позитивний статус.
Середній	Першокласник позитивно ставиться до школи, не має негативних переживань з приводу відвідування; розуміє навчальний матеріал при детальному і наочному поясненні; засвоює основний зміст програми з усіх предметів, самостійно розв'язує типові задачі; зосереджений і уважний, разом з тим потребує контролю з боку дорослого; зосередженим буває тоді, коли робить щось цікаве для себе; майже завжди готується до уроків; доручення виконує сумлінно; дружить з багатьма однокласниками.
Низький	Першокласник негативно або байдуже ставиться до школи; часто скаржиться на здоров'я, погане самопочуття; спостерігаються порушення дисципліни; матеріал засвоює фрагментарно; самостійна робота викликає труднощі, відсутній інтерес; до уроків готується нерегулярно, потребує постійного контролю, нагадувань і спонукань вчителя і батьків; може зберігати працездатність і увагу за наявності тривалих пауз для відпочинку; для розуміння нового матеріалу потребує значної допомоги дорослих; доручення виконує під контролем, без особливого бажання; пасивний, близьких друзів не має, знає імена і прізвища частини однокласників.

5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6. Підведення підсумків заняття, фідбек

Блок самостійної роботи

Тема 15. Підготовка дитини до навчання у школі

Питання для опрацювання:

1. Фізична готовність дошкільника до шкільного навчання.
2. Формування вольової готовності дитини дошкільного віку до навчальної діяльності в школі.
3. Наступність та спадкоємність дошкільної та початкової освіти.
4. Вимоги Базового компоненту дошкільної освіти щодо формування ключових компетентностей випускника закладу дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Боровська О., Стаценко Н. Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019, № 1. С. 37-41.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Форма контролю:

1. Відповідь на 1 питання підготуйте у вигляді таблиці.
2. Наведіть приклади діагностичних методик щодо визначення шкільної зрілості.
3. Підготувати анотацію на статтю Боровської О., Стаценко Н. «Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти» (Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019, № 1. С. 37-41).
4. Розробити консультацію для батьків «Адаптація дитини до шкільного життя».

Тема 16. Співпраця закладу дошкільної освіти і родини

План проведення практичного заняття:

1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.
2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу:
 - тестування;
3. Перевірка виконання практичних завдань.
4. Навчальна взаємодія:
 - запитання від стейкхолдерів (відео-звернення із подальшим обговоренням);
 - інтерактивна робота здобувачів освіти (підготовка «сторінок» усного журналу для батьків з тем «Що треба знати про корисну та шкідливу їжу», «Вікові кризи в дошкільному дитинстві», «Як цікаво провести родинне свято»)
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
6. Підведення підсумків заняття, фідбек.

Питання для теоретичного опрацювання:

Актуальні проблеми співпраці закладу дошкільної освіти і родини.

Типи сімей та їх функції.

Специфіка сімейного виховання дітей дошкільного віку.

Форми роботи закладу дошкільної освіти із родинами.

Практичні завдання:

1. Письмово відповісти на 1 питання.
2. Розробити план проведення батьківських зборів в закладі дошкільної освіти.
3. Запропонуйте інноваційну форму роботи з батьками вихованців ЗДО.

Рекомендована література:

Беленька Г. Відкриваймо горизонти життя разом. Дошкільне виховання, 2016. №6. С. 2-4.

Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. Дошкільне виховання, 2019. №2. С. 3-7.

Сербіна Н., Січкач І., Молочко М. Дитячий садок, батьки та школа: форми ефективної взаємодії. «Вихователь-методист дошкільного закладу», 2019, № 1. С. 43-48.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Методичні вказівки та рекомендації здобувачам освіти

Розпочати вивчення теми пропонуємо із питання «Вплив родини на формування особистості дитини». Рекомендуємо матеріал Розділу 27. Взаємодія інститутів родинного і суспільного виховання дітей дошкільного віку (навчальний посібник Н. Лисенко, Н. Кирсти «Педагогіка українського дошкілля», стор. 304). Також корисною буде інформація про види батьківського авторитету, представлена у підручнику Т. Поніманської «Дошкільна педагогіка», стор. 379).

Зацікавить майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти стаття авторів Сербіної Н, Січкач І., Молочко М. «Дитячий садок, батьки та школа: форми ефективної взаємодії» (журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу», 2019, № 1. С. 43-48). В ній йдеться про взаємодію закладу дошкільної освіти з батьками майбутніх першокласників.

Хід практичного заняття з методичними рекомендаціями до його проведення

- 1. Вступне слово викладача, з'ясування проблемних питань.**
- 2. Перевірка засвоєння теоретичного матеріалу.**

Тестування з теми практичного заняття

1. Сімейна педагогіка – це:

- а) наука, яка вивчає закономірності розвитку особистості у родині та визначає шляхи її виховання;
- б) мистецтво впливу батьків на дитину від народження до вступу до школи;
- в) наука про виховання у родині як спеціально організовану діяльність з дітьми дошкільного віку;
- г) галузь педагогічної науки, яка вивчає закономірності виховання дитини у сім'ї.

2. Відповідно до принципів сімейної політики кожна родина...:

- а) повинна підтримувати загальнодержавні інтереси;
- б) суверенна та незалежна;
- в) зобов'язана брати участь у заходах щодо захисту дітей, жінок, родин;
- г) повністю залежить від подій та процесів у державі.

3. Що не є ознакою сім'ї?

- а) взаємна моральна відповідальність;
- б) спільність побуту;
- в) емоційні відносини;
- г) проживання на спільній території.

4. До об'єктивних умов реалізації виховного потенціалу в родині належать:

- а) склад сім'ї, матеріальний рівень родини;
- б) педагогічна культура батьків, моральні та духовні цінності;
- в) моральний авторитет батьків, сімейні традиції;
- г) структура родини, громадянська спрямованість виховання.

5. Комплексна системна наука про сім'ю це:

- а) сімейна педагогіка;
- б) народна педагогіка;
- в) фамілістика;
- г) етнопедагогіка;
- д) сімейна психологія.

6. Яка функція сім'ї забезпечує здобуття особистістю знань і навичок взаємодії з людьми, поведінки в суспільстві, виконання його норм і правил:

- а) функція духовного спілкування;
- б) сексуально-еротична функція;
- в) функція формування досвіду суспільного життя;
- г) репродуктивна функція.

7. Яке визначення сім'ї є правильним:

а) мала соціально-психологічна група, члени якої пов'язані шлюбними або родинними стосунками, спільністю побуту і взаємною відповідальністю;

б) мала соціально-побутова група, члени якої пов'язані шлюбними стосунками, виховують дітей і ведуть спільне господарство;

в) автономний соціальний інститут, якій має свій неповторний внутрішній устрій і виконує встановлені державою виховні завдання;

г) об'єднання людей за кровним рідством.

8. Ефективний тип сімейних взаємин:

а) диктат;

б) опіка;

в) мирне співіснування на основі невторчання;

г) співробітництво на основі взаєморозуміння.

9. Що з зазначеного не є ознакою сім'ї:

а) наявність дітей;

б) спільність побуту;

в) взаємна моральна відповідальність;

г) спільне ведення господарства.

10. Що не є засобом сімейного виховання?

а) сімейний уклад, культура взаємовідносин у родині;

б) використання трудових традицій;

в) організація життя дитини в родині;

г) професійна та громадська діяльність батьків.

Взаємоперевірка відповідей

Норми оцінювання: 10 правильних відповідей – 3 бали, 8-9 правильних відповідей – 2,5 балів, 6-7 правильних відповідей – 2 балів, 5 правильних відповідей – 1 бал, менше 5 правильних відповідей – 0 балів.

3. Перевірка виконання практичних завдань

Здійснюється вибірково або за бажанням здобувачів освіти.

За кожне якісно виконане завдання по 1 балу. Максимально - 3 бали.

4. Навчальна взаємодія

Запитання від стейкхолдерів

(відео-звернення із подальшим обговоренням)

На екрані демонструється відео-звернення стейкхолдера з теми практичного заняття. Після перегляду відео-файлу з представленням

роботи закладу дошкільної освіти з батьками та озвученим запитанням здобувачам освіти пропонується висловити власні міркування. Після виступу представників групи переглядається другий відео-файл з рекомендаціями педагогів-практиків щодо організації вищезазначеного напряму освітнього процесу. Обов'язково занотуйте найважливіші положення та поради від фахівця з досвідом педагогічної роботи.

Інтерактивна робота здобувачів освіти

Підготовка «сторінок» усного журналу для батьків вихованців закладу дошкільної освіти

Утворюється три групи «редакторів» усного журналу та ще одна – «незалежні експерти».

Оголошуються вимоги: правильність теоретичного матеріалу, форма його подачі, оригінальність.

Кожній групі «редакторів» пропонується підготувати та представити свій варіант «сторінок» усного журналу. Представник від групи обирає один із закритих конвертів, в яких вказано тему.

1 тема «Що треба знати про корисну та шкідливу їжу»

2 тема «Вікові кризи в дошкільному дитинстві»

3 тема «Як цікаво провести родинне свято»

Шляхом присудження балів групою «незалежних експертів» обирається група - переможець.

5.Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Відбувається аналіз відповідей окремих здобувачів освіти або груп, які брали участь у виконанні завдань, оголошуються кращі ідеї та пропозиції, оголошуються оцінки.

Якщо були утворені групи «оцінювачів знань та умінь», «незалежних експертів», вони оголошують свої коментарі та оцінки.

6.Підведення підсумків заняття, фідбек

Викладач підсумовує та узагальнює інформацію з теми практичного заняття.

Студенти відповідають на питання анкети – фідбек.

Блок самостійної роботи

Тема 16. Співпраця закладу дошкільної освіти і родини

Питання для опрацювання:

1. Принципи та завдання родинного виховання.
2. Компоненти педагогічної культури батьків.
3. Стилi родинного виховання.
4. Особливості роботи з батьками в різних вікових групах.

Рекомендована література:

Беленька Г. Відкриваймо горизонти життя разом. Дошкільне виховання, 2016. №6. С. 2-4.

Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. Дошкільне виховання, 2019. №2. С. 3-7.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

Форма контролю:

1. Підготуйте анотації на статті автора Г. Беленької, вказані у списку рекомендованої літератури.
2. Вирішити педагогічну ситуацію.
Як побудувати спілкування з батьками увечері, коли забирають дітей із садочка? Чи можна обмежитися коротким висловом: «Все добре. Пізніше дитина розповість Вам про враження за цей день».
3. Дайте відповіді на тестові питання.

Тестування з теми

1. Предметом сімейної педагогіки є:

- а) дослідження особливостей виховного впливу сім'ї на розвиток дитини;
- б) актуалізація особистісних знань батьків про виховання дитини;
- в) процес педагогічного впливу батьків на дитину від народження до вступу до школи;
- г) процес виховання в родині як спеціально організована діяльність з дітьми дошкільного віку.

2. Бесіди, консультації, відвідування дітей вдома – це:

- а) приклади колективних форм роботи з батьками;
- б) спільні форми роботи педагогів та родини;
- в) приклади індивідуальних форм роботи з батьками;
- г) перелік обов'язкових форм роботи вихователів із батьками.

3. Назвіть функції родини.

- а) фізіологічна, виховна, економічна, фінансова;
- б) розвивальна, навчальна, виховна, оздоровча;
- в) комунікативна, індивідуальна, громадянська, патріотична;
- г) репродуктивна, господарська, виховна, соціального досвіду.

4. Метою сімейної політики є:

- а) забезпечення умов для повноцінного функціонування сім'ї;
- б) допомога родинам у матеріальних питаннях (надання державних допомог);
- в) охорона сім'ї від негативного впливу соціуму;
- г) надання переваг та пільг у вирішенні питань різного типу.

5. Галузь педагогіки, що вивчає стан, основні тенденції та закономірності виховання дітей у сім'ї це:

- а) етнопедагогіка;
- б) сімейна педагогіка;
- в) народна педагогіка;
- г) фамілістика.

6. Який стиль сімейних стосунків має наступні характеристики: батьки ухиляються від втручання в життя дитини, не допускають глибоких душевних переживань?

- а) потуральник стиль;
- б) ліберальний стиль;
- в) авторитарний стиль;
- г) демократичний стиль.

7. Педагогічна рефлексія батьків це:

- а) співпереживання, адекватна реакція на вчинки і почуття дітей;
- б) рефлексорна необдуманна реакція на поведінку дитини, пов'язана з викидом негативних емоцій;
- в) вміння аналізувати, критично оцінювати власну виховну діяльність;

г) здатність розуміти слова та вчинки дитини.

8. Сімейна педагогіка вивчає:

- а) закономірності виховання дітей в сім'ї;
- б) виховний вплив сім'ї на формування особистості;
- в) сімейні традиції та норми поведінки;
- г) відмінності сімейного виховання від суспільного.

9. Що не є ознакою диктаторського типу відносин у родині?

- а) покарання;
- б) погрози;
- в) надання можливості виправити помилки;
- г) жорстка регламентація поведінки.

10. Що не належить до методів вивчення сім'ї:

- а) анкетування батьків;
- б) відвідання дитини вихователем вдома;
- в) педагогічний супровід сім'ї;
- г) бесіда з батьками.

11. Реклама книг, презентація періодичних видань, фотографії та виставки дитячих робіт – це:

- а) інформаційно - наочні форми роботи;
- б) пересувні форми роботи;
- в) ознайомлювально – наукові форми роботи;
- г) педагогічно – роз'яснювальні форми роботи.

12. Нуклеарна сім'я це:

- а) традиційна сім'я;
- б) сім'я, яка складається з двох поколінь (батьки і несімейні діти);
- в) неповна сім'я;
- г) сім'я, в якій виховуються діти від різних шлюбів.

13. Основним способом трансляції соціально-культурних цінностей та норм сім'ї є:

- а) авторитет батьків;
- б) традиції сімейного виховання;
- в) педагогічна культура батьків;
- г) бесіди, консультації, роз'яснювальна робота.

14. В якому державному документі йдеться про роботу закладів дошкільної освіти із сім'єю:

- а) Закон України «Про дошкільну освіту»; б) Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»;
- в) Концепція соціально-педагогічного патронату сім'ї з дітьми дошкільного віку;
- г) Закон України «Про освіту».

15. Авторитарний стиль виховання - це:

- а) контроль за поведінкою дитини відповідно до її потреб;
- б) регламентація поведінки дитини відповідно до стандартів;

- в) примус до власного авторитету;
- г) нерозуміння батьками самоцінності дошкільного дитинства.

16. В сучасній педагогічній науці пріоритетним є:

- а) сімейне виховання;
- б) суспільне виховання;
- в) сімейне і суспільне виховання є рівноцінними;
- г) єдиної думки науковців немає.

17. «Відповідальність сім'ї за виховання дітей» означає:

- а) батьки повинні підготувати дитину до навчання в школі;
- б) батьки мають підготувати дитину до життя в суспільстві;
- в) батьки зобов'язані забезпечити дітям відвідання закладів дошкільної освіти;
- г) батьки зобов'язані забезпечити дитину житлом.

18. При якому стилі виховання в родині є такі наслідки як інфантильність та безпорадність дитини?

- а) потуральному;
- б) авторитарному;
- в) нестійкому;
- г) єдиної думки науковців немає.

19. Батьківські збори, дні відкритих дверей, сімейні педради, вечори питань та відповідей, засідання «круглого столу» - ...:

- а) інтерактивні форми роботи з батьками;
- б) колективні форми роботи з батьками;
- в) наочно-інформаційні форми роботи з батьками;
- г) індивідуальні форми роботи з батьками.

20. Педагогічна рефлексія – це:

- а) знання батьками індивідуальних особливостей дитини;
- б) бажання співпрацювати із закладом дошкільної освіти;
- в) вміння батьків аналізувати власну виховну діяльність;
- г) здатність використовувати виховні технології.

Норми оцінювання: 10 і менше правильних відповідей – 0 балів; 11 правильних відповідей – 0,5 балів; 12-13 правильних відповідей – 1 бал; 14-15 правильних відповідей – 1,5 балів; 16-17 правильних відповідей – 2 бали; 18-19 – 2,5 бали; 20 правильних відповідей – 3 бали.

ЗАЛІКОВІ ПИТАННЯ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА»

1. Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань.
2. Значення дошкільного дитинства у житті людини.
3. Вікові та індивідуальні особливості дітей.
4. Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання.
5. Джерела дошкільної педагогіки як науки.
6. Завдання дошкільного виховання відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти.
7. Типи дошкільних навчальних закладів, їх функції.
8. Державні документи, що регулюють діяльність системи освіти в Україні.
9. Державні програми навчання та виховання дітей дошкільного віку.
10. Мета дошкільного виховання.
11. Види діяльності дитини від народження до вступу до школи
12. Методи виховання дітей дошкільного віку.
13. Завдання фізичного виховання дошкільників.
14. Засоби фізичного виховання дошкільників.
15. Розумовий розвиток і розумове виховання дітей дошкільного віку.
16. Система сенсорного виховання.
17. Засоби і методи естетичного виховання дітей дошкільного віку.
18. Завдання та закономірності морального виховання дошкільників.
19. Особливості трудової діяльності дошкільників.
20. Гра як провідний вид діяльності дитини дошкільного віку.
21. Загальні та універсальні особливості ігрової діяльності дітей дошкільного віку.
22. Історія дитячої іграшки.
23. Виховна і освітня цінність дитячої іграшки.
24. Види дитячих іграшок.
25. Вимоги до дитячих іграшок
26. Взаємодія дітей у процесі ігрової діяльності
27. Виховне значення творчої гри.
28. Дидактична гра та вимоги до неї.
29. Типи будівельно-конструкторських ігор
30. Етапи гри-драматизації
31. Театральна-ігрова діяльність дитини дошкільного віку.
32. Структура сюжетно-рольової гри дошкільників.
33. Види дидактичних ігор.
34. Педагогічне керівництво дидактичними іграми.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА»

1. Дошкільна педагогіка як галузь педагогічної науки. Джерела дошкільної педагогіки як науки.
2. Вікова періодизація дитинства. Вікові й індивідуальні особливості дітей дошкільного віку.
3. Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи дошкільних закладів в Україні та їх функції.
4. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Особливості виховання дітей дошкільного віку.
5. Методи виховання дітей дошкільного віку.
6. Завдання та засоби фізичного виховання дошкільників.
7. Завдання розумового виховання дітей дошкільного віку. Система сенсорного виховання дитини.
8. Національне та патріотичне виховання дітей дошкільного віку.
9. Особливості трудової діяльності дітей дошкільного віку.
10. Види праці та форми організації трудової діяльності дітей.
11. Засоби та методи естетичного виховання дітей дошкільного віку.
12. Загальні та універсальні ознаки дитячої гри.
13. Види дитячих іграшок та вимоги до них.
14. Класифікація дитячих ігор.
15. Виховне значення творчих ігор, їх специфічні особливості.
16. Структура сюжетно-рольової гри.
17. Спільні та індивідуальні режисерські ігри, створення ігрового середовища.
18. Значення будівельно-конструкційних ігор. Послідовність набуття навичок конструювання.
19. Організація театралізованих ігор дітей дошкільного віку.
20. Класифікація дидактичних ігор, їх структурні компоненти.
21. Особливості навчальної діяльності дітей дошкільного віку.
22. Головні компоненти навчальної діяльності дошкільників.
23. Функції навчання дітей дошкільного віку.
24. Навчальні уміння та навички.
25. Принципи навчання дітей дошкільного віку.
26. Типи навчання дітей дошкільного віку.
27. Методи організації навчання дошкільників за джерелами знань.

28. Методи навчання дітей дошкільного віку за типом пізнавальної діяльності.
29. Форми організації навчання дошкільників.
30. Характерні ознаки заняття як форми навчання дітей дошкільного віку
31. Вимоги до проведення заняття у закладі дошкільної освіти.
32. Готовність дітей до шкільного навчання, її основні компоненти.
33. Адаптація дитини дошкільного віку до навчання у школі.
34. Взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти.
35. Форми роботи з родинами.

КЛЮЧІ ДО ПИТАНЬ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

Тема 2. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

1. в; 2. а; 3. в; 4. г; 5. а; 6. а; 7. б; 8. в; 9. б; 10. в.

Блок самостійної роботи

1. а – людина, б – індивід, в – індивідуальність; 2. б, г; 3. б; 4. а - обміну речовин, індивідуального; б – анатомо-фізіологічні, передумовою; в-індивідуальні, умовами; 5. б, г, д; 6. а – боротьба протилежностей; б – внутрішні, зовнішні; в – потребами, можливостями; г – внутрішніми і зовнішніми умовами; 7. б; 8. соціалізація; 9. б, д; 10. б.

Тема 4. Моральне та трудове виховання дошкільників

1. в; 2. г; 3. в; 4. б; 5. б; 6. а; 7. г; 8. а; 9. в; 10. б.

Тема 5. Гра як вид діяльності дитини дошкільного віку

Блок самостійної роботи

1. а; 2. в; 3. б; 4. б; 5. а; 6. б; 7. г.

Тема 9. Загальні основи дошкільної дидактики

1. в; 2. а; 3. в; 4. а; 5. б; 6. в; 7. г.

Тема 10. Принципи і типи навчання дошкільників

1. а; 2. наочності навчання, свідомої активності, систематичності та послідовності, індивідуального підходу до дітей; 3. г; 4. в; 5. б; 6. г; 7. б;

Тема 11. Методи та форми організації навчання дітей дошкільного віку

1. г; 2. б; 3. в; 4. а; 5. б; 6. г; 7. а.

Тема 15. Підготовка дитини до навчання у школі

1. г; 2. в; 3. г; 4. а; 5. б; 6. а, б; 7. а, г.

Тема 16. Співпраця закладу дошкільної освіти і родини

1. г; 2. б; 3. г; 4. а; 5. в; 6. в; 7. а; 8. г; 9. а; 10. Г.

Тема 16. Співпраця закладу дошкільної освіти і родини

Блок самостійної роботи

1. а; 2. в; 3. г; 4. а; 5. б; 6. б; 7. в; 8. а; 9. в; 10. в; 11. г; 12. б; 13. б; 14.

в;

15. б; 16. а; 17. б; 18. а; 19. а; 20. в.

АНКЕТА

для опитування здобувачів вищої освіти щодо
якості викладання на педагогічному факультеті ХДУ

Анкетування проводиться анонімно.

*Ваші відповіді допоможуть удосконалити систему якості
освіти.*

*Будь ласка, оцініть професійні якості викладача за
п'ятибальною шкалою (1-5), де: «1» – незадовільно, «5» – відмінно.*

Навчальна дисципліна «Педагогіка дошкільна»

Викладач _____

1. Викладає матеріал ясно, доступно

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. Вміє викликати та підтримати інтерес аудиторії до предмету.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. Задає питання, спонукає до дискусії.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Вміє організувати партнерську взаємодію на занятті.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. Культура мови, чіткість дикції, нормальний темп викладу.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Використання інформаційно-комунікаційних технологій.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. Творчий підхід та інтерес до своєї справи.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. Вимогливість.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Об'єктивність в оцінці знань студентів.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. Шанобливе ставлення до студентів.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. Висока ерудиція, манера поведінки, зовнішній вигляд.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

12. Формує мотивацію до майбутньої професійної діяльності.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беленька Г. Відкриваймо горизонти життя разом. Дошкільне виховання, 2016. №6. С. 2-4.
2. Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. Дошкільне виховання, 2019. №2. С. 3-7.
3. Беленька Г. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі як технологія пізнавального розвитку / Г.В. Беленька // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. № 11. С. 6-10.
4. Боровська О., Стаценко Н. Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019, № 1. С. 37-41.
5. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2 вид., зі змінами та доп. Тернопіль. Мандрівець, 2013. 296 с.
6. Гавриш Н.В. Дошкільнятам про сталий розвиток. Маленькі люди великого світу: навч.- метод. посіб. роботи з молодшими дошкільниками. – Дніпропетровськ: Ліра, 2016. – 128 с.
7. Джон Медіна. Правила розвитку мозку дитини. 2 вид., випр. К. Наш Формат, 2016. 320 с.
8. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / [наук. керів. В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч та ін.];. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 304 с.
9. Калуська Л.В. Соняшникова ігротека: збірник ігор та вправ для дітей раннього і дошкільного віку. Тернопіль. Астон, 2016. 392 с.
10. Карасьова К. В. Гра – серйозна справа. Дошкільне виховання, 2014. № 5. С. 20-22.
11. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія у 2-х ч. Київ : Освіта, 2009. Ч 1. 302 с.
12. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: - навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.

13. Лопатіна О.О. 600 творчих ігор для дошкільнят і школярів. Х. Вид група «Основа», 2012. 224 с.
14. Лохвицька Л.В. Дошкільна освіта : історія і сьогодення. Довідник. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 208 с.
15. Лялька як персона: педагогічний підхід для соціального і психологічного розвитку дитини : методичний посібник для педагогів і тренерів URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ccdeditions/301/1/>
16. Медіна Джон. Правила розвитку мозку дитини. Перекл. з англ. Тетяни Рабчак. 2-ге вид. випр. Київ. Наш Формат, 2016. 320 с.
17. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред. Г.В. Беленька ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. – К. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.
18. Методичні рекомендації до програми виховання та навчання дітей від двох до семи років «Дитина» - <http://nauch.com.ua/psihologiya/5477/index.html>
19. Михайлова Т. В. Роль гри в інтелектуальному розвитку дошкільнят. Молодий вчений. 2019. № 49 (287). С. 508-509.
20. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики. За заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир. ФОП Левковець, 2016. У 2-х ч. Ч. I. 216 с.
21. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. К.Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.
22. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник.4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

23. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. пос. для студентів ВНЗ, спеціальність «Дошкільне виховання». К.: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.
24. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» (авт. кол. Андрієтті О.О., Голубович О.П. та ін.) - http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyya/doshkilna/progr_rozv/1.pdf
25. Райз М. Теорія гри Карла Гросса : <https://family365.ru/posts/razvitie-detei-teorija-igry-karla-grossa.html>
26. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник за загальною редакцією О. Брежневої. К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.
27. Сербіна Н., Січкара І., Молочко М. Дитячий садок, батьки та школа: форми ефективної взаємодії. «Вихователь-методист дошкільного закладу», 2019, № 1. С. 43-48.
28. Смольникова Г. В. Розвиваємо у малят сенсорику та дрібну моторику. Дошкільне виховання. 2010, № 7. С. 20-22.
29. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. «Вихователь-методист дошкільного закладу», 2018. № 10. С. 38-42
30. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред. Н.В. Гавриш; авт. кол.: Н.В. Гавриш, О.О. Лінник, Н.В. Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.
31. Тарасенко Г.С. Творчі ігри у виховній роботі з дітьми. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навч.-метод. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.
32. Улюкаєва І.Г. Історія дошкільної педагогіки : підручник. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2016. 424 с.

33. Ходеева С. Ф. Розвиток обдарованості дітей дошкільного віку за допомогою творчої гри. Інноваційні педагогічні технології: Бук, 2016. С. 232-234.

34. Як реалізувати Базовий компонент дошкільної освіти: настанови від авторів. Вихователь-методист дошкільного закладу. № 2, 2021. С. 10-16.

ГЛОСАРІЙ

Авторитет – вплив певної особи, заснований на знаннях, моральних достоїнствах, життєвому досвіді.

Ампліфікація – це максимальне використання психологічних та фізіологічних можливостей дитини.

Виховання – процес цілеспрямованого формування особистості в умовах спеціально організованої виховної системи.

Бесіда – метод отримання інформації за допомогою словесного спілкування дослідника з дитиною.

Виховання – процес цілеспрямованого формування особистості дитини.

Готовність до навчання у школі – інтегративна характеристика психічного розвитку дитини, яка складається на завершення дошкільного дитинства і включає компоненти, що зумовлюють успішну адаптацію дитини до умов і вимог школи.

Дидактика – наука про навчання, його закони і закономірності, принципи і зміст, методи і форми організації.

Дитяча гра – діяльність, спрямована на орієнтування в предметній і соціальній дійсності, в якій дитина відображає враження від її пізнання.

Дошкільна дидактика – частина загальної дидактики і в той же час – це галузь дошкільної педагогіки, яка досліджує закономірності процесу навчання дітей дошкільного віку

Естетичне виховання – цілеспрямований систематичний вплив на людину з метою формування творчої активної особистості, здатної сприймати прекрасне, відчувати потребу в естетичній діяльності, перетворенні дійсності за законами краси.

Зміст педагогічного дослідження – творчий цілеспрямований пошук шляхів удосконалення виховання і навчання дітей дошкільного віку.

Методи морального виховання – способи педагогічного впливу, за допомогою яких здійснюється формування особистості відповідно до мети і завдань морального виховання та вікових особливостей дітей.

Моральне виховання – цілеспрямований вплив дорослого на формування у дітей моральних почуттів і якостей, засвоєння ними певних норм і правил, розвиток відповідних мотивів і звичок поведінки.

Моральний розвиток – результат морального виховання, впливу навколишнього середовища і власного морального досвіду дитини.

Навчання – засвоєння новими поколіннями соціального досвіду, яке відбувається як у широкому спілкуванні дорослих і дітей у різних видах діяльності, так і у формі організованої, планомірної, систематичної діяльності педагога і дітей, спрямованої на передачу та засвоєння системи наукових знань і умінь у навчальних закладах.

Навчання — передавання і засвоєння знань, умінь і навичок.

Обдарованість – якісно своєрідне поєднання здібностей, від якого залежить можливість досягнення більшого чи меншого успіху у тій чи іншій діяльності.

Освіта – це сукупність систематизованих умінь, навичок і знань, набутих людиною в процесі навчання в спеціальних установах або самостійного отримання знань.

Освіта – сукупність знань, умінь, навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил та практичної підготовки, що досягаються в результаті цілеспрямованої навчально-виховної роботи.

Педагогічна культура – компонент загальної культури людини, в якому знаходить відображення накопичений попередніми поколіннями досвід виховання дітей у сім'ї, що постійно збагачується. Виявляється у ставленні до дитини, в оцінці її поведінки, а також у реальній діяльності і спілкуванні з нею.

Педагогічне дослідження – це процес наукового визначення актуальної педагогічної проблеми, її вивчення та аналіз результатів.

Педагогічний процес - спеціально організована, динамічна взаємодія педагога і дітей, спрямована на забезпечення їх навчання, виховання, розвитку.

Праця – фізична чи інтелектуальна діяльність, спрямована на задоволення матеріальних і духовних потреб людини, яка сприяє розвитку особистості людини.

Розвиток – це процес і результат кількісних і якісних змін людини.

Розумне виховання – систематичний цілеспрямований вплив дорослих на розумовий розвиток дитини з метою формування системи знань про навколишній світ, розвиток пізнавальної діяльності, здатності до самостійного пізнання.

Розумне виховання – систематичний цілеспрямований вплив дорослих на розумовий розвиток дитини з метою формування системи знань про навколишній світ, розвиток пізнавальної діяльності, здатності до самостійного пізнання.

Розумовий розвиток – це ступінь розвитку у дитини пізнавальних процесів (відчуттів і сприймань, мислення та мовлення, пам'ять й уяви), сформованість у неї вміння міркувати, обґрунтувати свої думки, діяти адекватно до вимоги старших, виявляти інтерес до пізнання навколишнього середовища, здатність швидко і правильно розуміти те, що їй говорять, будувати власні судження, користуватися поняттями й узагальненнями.

Розумовий розвиток – це ступінь розвитку у дитини пізнавальних процесів (відчуттів і сприймань, мислення та мовлення, пам'ять й уяви), сформованість у неї вміння міркувати, обґрунтувати свої думки, діяти адекватно до вимоги старших, виявляти інтерес до пізнання навколишнього середовища, здатність швидко і правильно розуміти те, що

їй говорять, будувати власні судження, користуватися поняттями й узагальненнями.

Самовиховання – усвідомлена, цілеспрямована діяльність людини, спрямована на саморозвиток, самоосвіту, удосконалення позитивних і усунення негативних особистісних якостей.

Сенсорне виховання – система педагогічних впливів, спрямованих на формування способів чуттєвого пізнання і вдосконалення відчуттів і сприймань.

Сенсорний розвиток – розвиток її відчуттів і сприймань, формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їх форму, колір, розмір, положення у просторі тощо.

Сенсорний розвиток – розвиток її відчуттів і сприймань, формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їх форму, колір, розмір, положення у просторі тощо.

Сім'я – мала соціально-психологічна група, члени якої пов'язані шлюбними або родинними відношеннями, спільністю побуту і взаємною моральною відповідальністю. Соціальна необхідність сім'ї обумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення.

Сімейна педагогіка – галузь педагогіки, що вивчає стан, основні тенденції та закономірності виховання дітей у сім'ї.

Театралізовані ігри – розігрування в особах певного літературного твору і відтворення за допомогою виразних засобів конкретних образів.

Трудове навчання – формування у дітей умінь, необхідних для цілісного здійснення трудових процесів як основних одиниць трудової діяльності. Передбачає формування загально трудових і спеціальних умінь.

Фамілістика – комплексна системна наука про сім'ю.

Художнє виховання – процес формування у дітей здатності відчувати, розуміти, оцінювати, любити мистецтво; потреби в художньо-творчій діяльності та створенні естетичних цінностей.

**ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ІГРОВОГО ТА НАВЧАЛЬНО-ДИДАКТИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ
ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Цей Примірний перелік підготовлений відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту», вимог Базового компонента дошкільної освіти і чинних комплексних програм розвитку, навчання і виховання дітей раннього і передшкільного віку, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. Він пропонує примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання (далі – Перелік), що необхідні для оптимального оснащення освітнього процесу в усіх вікових групах закладів дошкільної освіти, де виховуються діти від народження до 6 (7) років. У Переліку враховано зміни в соціальному замовленні до якості дошкільної освіти та інноваційні розробки у сфері навчального забезпечення і створення розвивального предметного середовища для повноцінної організації життєдіяльності дітей з метою їх вчасного цілісного і всебічного розвитку.

Для зручності користувачів Перелік структурований за віковими категоріями вихованців:

- віку немовляти та раннього (від народження до 3 років);
- передшкільного віку (від 3 до 6 (7) років років);

та основними видами дитячої діяльності:

- ігрова;
- рухова;
- художня (образотворча, музична, театральна і літературна);
- мовленнєво-пізнавальна (ознайомлення із природним, соціальним і предметним довкіллям, формування звукової культури мовлення і пропедевтика навчання грамоти, елементарних математичних уявлень);
- трудова (художня праця, праця в природі та господарсько-побутова).

Такий розподіл засобів у Переліку є умовним з огляду на можливість застосування багатьох його позицій в інших видах діяльності дітей та у різних формах організації дитячої життєдіяльності. Перелік пропонує орієнтовну кількість іграшок, посібників та обладнання, необхідну для успішної реалізації завдань формування ключових життєвих компетенцій упродовж дошкільного дитинства в умовах усіх вікових груп закладу дошкільної освіти. Рекомендована у ньому кількість різних видів ігрового та навчально-дидактичного обладнання визначена згідно зі встановленими Законом України «Про дошкільну освіту» нормативами наповнюваності груп закладів дошкільної освіти із розрахунку 20 дітей для груп передшкільного віку (від 3 до 6-7 років) і 10/15 дітей для груп дітей віку немовляти і раннього віку (від народження до 1 року і від 1 до 3 років відповідно). Вона може варіюватися з урахуванням педагогічних потреб, зокрема, розраховуватися на облаштування групових приміщень та

основних осередків дитячої діяльності в них, а також на оснащення фізкультурної та музичної зал, басейну, методичного кабінету, фізкультурного майданчика тощо.

Перелік може бути адаптований до потреб кожного окремого закладу дошкільної освіти залежно від його типу, загальної кількості дітей, наявних приміщень і ділянок території, їхніх площ тощо. Наведений підбір іграшок, посібників та обладнання, співвідношення обов'язкових і додаткових, основних і допоміжних засобів є примірними і можуть змінюватись (доповнюватись, замінюватись) з огляду на першочергові потреби, специфіку діяльності, можливості закладу, доступні джерела фінансування, динамічне оновлення сучасного ігрового асортименту тощо. Наприклад: при створенні розвивального середовища у закладах дошкільної освіти, що працюють на засадах Вальдорфської педагогіки, будуть враховані канони відповідної альтернативної освітньої програми щодо пріоритетного застосування для вільної гри іграшок із натуральних матеріалів, зокрема, простих, недеталізованих ляльок із деревини, тканини, вузликових, плетених із ниток, соломи, валяних із вовни та інших; оснащення інвентарем для рекомендованих освітніми програмами навчання ходьби на лижах, гри в хокей за даним Примірним переліком доцільне при сприятливих кліматичних умовах, наявності зручних і належним чином облаштованих місць на території закладу, кваліфікованих фахівців тощо. Заклади дошкільної освіти можуть коригувати цей перелік за необхідністю. Ігрове, навчально-дидактичне обладнання, яке запропоноване додатково для застосування в освітній роботі за наявності потреби в них і можливостей придбання, розміщення та зберігання, виокремлене у Переліку позначкою *. Методичні коментарі, наведені у колонці «Примітки» та за текстом, допоможуть педагогам облаштувати сучасне розвивальне предметне освітнє середовище у закладі дошкільної освіти.

Добір іграшок, посібників та обладнання для формування й облаштування безпечного розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти на основі Переліку має забезпечуватися дотриманням вимог Технічного регламенту безпеки іграшок (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 515), Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів (затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.04.2016 за № 563/28693), ДСанПіН 5.5.6.012-98 «Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей» (затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України 30.12.1998 № 12), ДСанПіН 5.5.6-138-2007 «Державні санітарні норми і правила. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей» (затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.01.2007 №13, зареєстровані

в Міністерстві юстиції України 30.01.2007 за № 77/13344), інших нормативних документів з питань стандартизації якості та безпечності товарів і послуг. Зокрема, при підготовці Переліку були враховані Зміни до Порядку впровадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 136, щодо продажу товарів, які імітують продовольчі товари (мають їх форму, запах, колір, вигляд, оформлення, маркування, об'єм або розмір) і ставлять під загрозу безпеку або здоров'я споживачів, зокрема, дітей, які можуть сплутати їх з продовольчими товарами та використати не за призначенням.

Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для груп дітей віком від народження до 3 років у закладах дошкільної освіти

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	один иця вими ру	Вік дітей		примітки
		перший рік життя	другий- третій роки життя	
1	2	3	4	5
Іграшки, атрибути, ігрове обладнання				
<i>Ляльки</i>				
лялька-неваліяка	шт.	5	3	розміри 25-50 см
немовлята	--	1-2	6	
однолітки (образ дитини 2-3 років: дівчатка і хлопчики)	--		6	
в національному українському одязі: - хлопчик, - дівчинка.	--		по 1-2	
літературний персонаж	--	2-3	6	відповідно до програмових вимог
<i>Предмети лялькового вжитку</i>				
<i>Лялькова білизна та одяг</i>				
постільна білизна (матрац, простирadlo, ковдра у підковдрі, подушка з наволочкою)	набір	1-2	4	відповідно до розміру і кількості ляльок та іграшкових ліжок, колясок
пелюшки, повзунки, сорочки	--	по 2	по 6	відповідно до розміру і кількості ляльок
одяг - сезонний (літній, демісезонний, зимовий)	набір		по 1	по 1 набору для ляльки- хлопчика і ляльки-дівчинки
<i>Посуд</i>				
столовий (на 2-4 особи: глибокі й мілкі тарілки, чашки, ложки та ін.)	набір	1	2	пластикові розміри предметів спів- розмірні руці дитини
чайний	--		2	
кухонний	--		2	
<i>Меблі лялькові</i>				
спальня (ліжко, шафа для одягу та ін.)	набір		1	набори формуються за потребою із зазначених орієнтовних складників
вітальня (стіл, стільці, шафи, диван, крісла та ін.)	--		1	

кухня (плита, мийка, стіл-тумбочка, шафа-буфет для посуду та ін.)	--		1	
ванна (рукомийник, шафа, ванночка)	--		1	
ліжко/коліска	шт.	1-2	2-3	відповідно до розміру ляльок
Ванночка	шт.	1	2	
Санчата	--.		2	
Коляски	--		2	
Гойдалки*	--		2	
Галантерея, біжутерія (стрічки, хустинки, предмети догляду за волоссям тощо)	набір		1	кількість предметів у наборі визначається за потребою
Побутова техніка та засоби зв'язку				
телефон	шт.	2*	4	
праска	--		3	
плита	--		2	
пральна машина	--		1	
Фігурки				
люди	шт.			відповідно до програмових вимог
- діти,	--	5	5	гумові, пластмасові дерев'яні
- дорослі *	--		5	
- літературні персонажі	--		5	
тварини	набір			серед звірів і птахів - свійські і дикі тварини
- звірі	--	2	5-6	озвучені і незвучені
- птахи;	--	2	3	
- риби;	--	2	3	
- фантастичні/казкові	--		2	
транспортні засоби (автомобіль, човен, літак тощо)	шт.	5		стилізовані фігурки без її деталізації
Транспорт				
транспорт великогабаритний іграшковий (вантажівка, легковий автомобіль, потяг)*: - без навантаження вагою тіла дитини, - з навантаженням	шт.		по 1-2	відповідно до зросту і ваги дітей
транспорт наземний: - легковий автомобіль, - вантажний автомобіль, - автобус, - спеціальний транспорт (швидка допомога, пожежна машина тощо); - потяг	--	2-3	5 5 по 2 по 2 по 1-2	з рухомими деталями
транспорт водний (теплохід, катер, човен)	--		по 2-3	без зайвої деталізації
транспорт повітряний (літак, гелікоптер)	--		2-3	
Техніка, споруди, інструменти				
техніка будівельна (екскаватор, самоскид, бульдозер тощо)	шт.		по 1	з рухомими деталями
техніка сільськогосподарська (трактор)	--.		по 1	
споруди* (автопаркінг\гараж, естакада тощо)	-		по 1	З 3-го року життя
ляльковий будинок	шт		1-2	пластикові/ тканинні
Настільні ігри				
парні картинки	набір		3-5	тематика малюнків відповідно до програмових вимог
розрізні картинки (2-6 частин)	--		3-5	
розрізні картинки на кубиках (4-6 частин) або/та брусках (2-4 частини)	--		5	
лото	--		2-4	
Іграшки для ігор з піском, водою, снігом, вітром				
лопатки/ совки	шт.	3-5	по 10	розміри відповідно до віку дітей
граблі (короткі)	--		10	

відерця	--	3-5	10	пластикові
ситечка	--		10	
вігрячки	--		10	
форми для піску і снігу	набір		10	
М'яконабивні іграшки				
тварина	шт.		10	індивідуальна та/чи дидактична іграшка
літературний персонаж	--		5	
людина	--		3	
переважно без пластмасової фурнітури				
Народні іграшки				
лялька-мотанка	шт.	2	2	із тканини, деревини, лози
калатала, брязкала, тарахкальця*	--	10	2	
дзига	--		3	
іграшкові фігурки	--		6	
тарадайки, каталки	--		10	
динамічні іграшки («ведмеді-ковалі», «півники» та ін.)	--		2	
гойдалки («коніки»)	--		1-2	
Механічні інерційні/електронні іграшки*				
робот	шт.		1	без дрібних рухових деталей
машини	--		2	
тварини	--		4	
Сенсорні іграшки				
піраміди	шт.	5	8	кількість деталей, розмір, форма відповідно до віку дітей
втулки, вкладники	--	5	8 (в т. ч. сенсорні модулі, втулкові блоки М. Монтесорі*)	
іграшки для зав'язування, накручування чи вкручування, наліплювання деталей тощо	--		8	призначення, кількість деталей, розмір відповідно до віку дітей
іграшки/ форми з різними видами застібок для одягу: шнурівкою, наліпками, «блискавками», гудзиками (великими)	--		10	
ігрові центри з різноманітним руховим, звуковим, світловим, підвісним оснащенням	--	2	2-3	килимки, дуги тощо
об'ємний ігровий матеріал для розпізнавання за кольором (кубики, палички, кульки, фігурки тварин тощо)	набір		6-8	
Музичні іграшки				
<i>іграшки звукові</i>				
катальця	шт.	3	5	
музична дзига	--	2	2	
шарманка/скринька	--	3	3	
музичні сходинки / доріжка	--		3	
шумова іграшка (молоточок, брязкальце, дзвіночок, тріскачка, пищик та ін.)	--	по 4-6	по 4-6	відповідно до віку дітей
музична механічна іграшка (зі співом, рухом, комбінована тощо)	--	2-4	2-3	
<i>інструменти імітаційні звукові (із звукорядом і без)*</i>				

металофон/ксилофон	шт.		2	
барабан/бубон	--	по 1	по 2-3	
гармошка	--		2	
піаніно	--		1-2	
Оптичні іграшки				
калейдоскоп/ ролейскоп	шт.		2	
Конструкторсько-будівельні іграшки				
набір кубиків і цеглинок (дерев'яний, пластмасовий)	набір	3	10	деталі із заокругленими кутами і ребрами
настільний будівельний матеріал (дерев'яний, пластмасовий)	--		10	
конструктор настільний пазовий універсальний (дерев'яний, пластмасовий)	--		3	предметні зображення, кількість деталей, розмір відповідно віку дітей
конструктор великогабаритний універсальний (дерев'яний*, пластмасовий)	--		1	
великогабаритний м'який будівельний набір	--		1	
магнітний конструктор	--		1	

За потребою педагоги формують набори ігрового обладнання та атрибутів для сюжетних ігор із наведених вище позицій переліку та додатково придбаних іграшок, самостійно виготовлених атрибутів.

РУХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		перший рік життя	другий-третій роки життя	
1	2	3	5	7
<i>Зазначена кількість необхідна для забезпечення рухової діяльності дітей однієї групи.</i>				
<i>Місце розташування і зберігання, кількість для приміщень і майданчиків визначаються за потребою.</i>				
Обладнання для розвитку рухів				
манеж дитячий (різного розміру)	--	по 1		із розрахунку 1м ² площі на 1 дитину; ширина отвору воріт – близько 70 см, висота перил 60-80 см; з килимками, що миються, і підставками під спину із м'якого зносостійкого матеріалу
масажний стіл (ширина 70-80 см, довжина 120 см)	--	2		
місток з перилами (висота до 80 см)	--	1	1	
гірка - для влізання і спуску (висота 60-80 см, довжина скату 90 см, верхня платформа 230x85 см, висота перил 45 см); - для сходження і спуску (висота 80-100см, верхня платформа 60x60 см, висота перил 40 см; сходишки шириною 20 см, висотою 8-10 см)	--	1	1	
гойдалка-балансир(довжина дошки 160 см, ширина 20 см, висота підставки 25 см, висота стійок 45см, довжина ручки 22 см, діаметр 2 см)	--		1	
гімнастична драбина (висота 150-200 см, ширина прольоту 80-100 см, відстань між рейками 15 см, діаметр рейок 3 см)	шт.		1	

драбина розкладна або драбина, яка може кріпитися похило(висота 150-170 см, ширина прольоту 80-100 см, відстань між рейками 15 см, діаметр рейок 2-3 см)	--		1	додатково
горизонтальна драбина для переступання (довжина 150 см, 6-8 поперечних рейок, відстань між рейками 18 см, довжина рейок 40 см, діаметр 2 см)	--		1	
дошка гімнастична і ребриста (довжина 250-300 см, ширина 25-30 см, відстань між планками 6– 8 см)	--		по 1	
дошка гімнастична, один кінець якої фіксується на різній висоті (довжина 200-250 см, ширина 25-30см)	--		1	додатково
дошка ребриста із двома похилими скатами(довжина 200-250 см, ширина бокових поверхонь 15 см)	--		1	
доріжка із зображенням відбитків дитячих слідів (довжина 200-300 см, ширина 30-40 см)	--		1	
лава гімнастична - довжина 200 м, висота 15см, ширина верхньої дошки 20-30 см); - довжина 200-250см, висота 20-25см, ширина верхньої дошки 15-20 см	шт.		1 1	
ящик для влізання і сходження 50x50x15-20 см 50x50x10-15 см	--		1 1	
куби для влізання і сходження 15x15x15см	--		3	
колоди: - покладена на підлогу (довжина 200-300 см, ширина верхньої поверхні 12-15, 15-20 см., висота 20-30 см); - м'яка (діаметр 20-30 см); - з драбиною для сходження на одному кінці (довжина висота 200-300 см, висота 40 см, ширина верхньої поверхні 20 см)	-- -- -- --	1	по1	обираються розміри відповідно до віку дітей
дуги/ворітця для підлізання, прокочування (відстань між підставками 60-80 см, висота 40-60 см)	--	2	2	
стояки/стійки (висота 150 см, відстань між зарубками 5 см) для вправ з підлізання, переступання	--		2	
стояки з кільцями, що кріпляться вертикально на різній висоті (висота 130-140 см, діаметр кілець 40-50 см)	--		1	
скат/жолоб для скатування м'ячів (довжина 200-220 см, ширина 50-70 см, висота 60-70см)	--		1	
Спортивно-моторні іграшки та ігрове обладнання				
підвісні іграшки на кронштейнах до ліжка чи манежу	набір	6		
іграшки-каталки з рухомими деталями - на паличці, - на паличці та мотузці	шт.	5	8	
каталки-автомобілі	--	2	2	
віжки*	--	2	2	для індивідуального застосування
обручі: - діаметр 40 см, - діаметр 55-60 см, - діаметр 60-80 см, - діаметр 100 см	-- -- -- --	 1 1 1	4 2 2 2	
м'ячі гумові: - діаметр – 5-6 (8) см, - діаметр – 10-15 см, - діаметр – 20 см	-- -- --	4 2 2	по 2 на дитину --	на підгрупу
м'яч надувний (діаметр 20-30 см)	--	2	5	
м'яч фітбол* (діаметр до 50 см, з ручками, гладкий чи масажний) або надувна іграшка-стрибунець*	--		1-2	для індивідуального застосування
кубики дерев'яні або пластмасові (4x4x4 см)	--		по 2 на дитину	на підгрупу
кільця пластмасові -- діаметр 10-15 см	--	4		

-- діаметр 8-10 см	--		по 2 на дитину	на підгрупу
брязкальця	--	по 1 на дитину	по 2 на дитину	на підгрупу
кермо іграшкове	--		по 1 на дитину	на підгрупу
сухий басейн з м'ячами/кульками*	компл.	1	1	
гойдалка підвісна (відстань від землі 30 см)	шт.		1	
крісло-гойдалка (відстань від підлоги 30 см)	--	1		
Фізкультурний інвентар				
шнури/мотузки (довжина 2-3м, 5м, 10-12 м)	--	1	2 1 1	
канат (250-300 см, діаметр 2 см)	--		1	
переносний кошик із сіткою для закидання предметів (діаметр 60-100 см, висота 50 см)	--	1	1	
кошик-сітка, що кріпиться на різній висоті (діаметр 60 см)	--		2	
кегли для розмітки	--		6	
гімнастичні палиці/рейки пластмасові/дерев'яні: - 60 см, - 100-150 см, - 150-200 см, - рейка/палиця – 400 см	-- -- -- --	1 1 1	5 2 2 1	на I році життя – для пасивно-активних і активних вправ у парі з дорослим
торбинки з піском (6x10 см., вагою 100 г)	--		по 2 на дитину	на підгрупу
стрічки на кільцях (довжина стрічки 20-30 см)	--		по 2 на дитину	на підгрупу
хусточки різнокольорові (20x20 см)	--		по 2 на дитину	на підгрупу
роликівий масажер (ручний)* - для м'язів спини, - для ступнів ніг	-- --	1 1	1 1	
масажний килимок-доріжка	--		1	
тунель тканинний (діаметр 50 см, довжина 150-180 см)*	--		1	
м'який спортивний модуль* (дуги-ворігця, скат-гірка, мат, кільце, бруси)	компл.		1	проста конструкція
Прилади, допоміжний інвентар				
термометр для вимірювання t° води	шт.	1	1	
термометр для вимірювання t° повітря	--	1	1	у кожному приміщенні
гігрометр*	--	1	1	
килимки гімнастичні 120x60 см	-	3	10	
кошик для м'ячів	--	1	1	
стійка для палиць	--	1	1	
тара для торбинок з піском	--		1	
тара для зберігання кожного виду роздаткового матеріалу	--	по 1	по 1	

ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		перший рік життя	другий-третій роки життя	
1	2	3	4	5
ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Дидактичне приладдя				

Матеріали				
папір білий:	набір	5	15	на 1-му році життя для вихователів
папір кольоровий :	--	5	15	
картон білий :	--		15	
картон кольоровий :	--		15	
наліпки	--		15	
олівці кольорові (4-6 кольорів)	--		15	додатково можливе використання товстих воскових олівців
крейда біла, кольорова	--		10	додатково можливе використання товстої кольорової крейди
фарби гуашеві: - 4-6 кольорів	--		15	
фарби для малювання пальчиками*: - 6 кольорів - 4 кольори	--	2	5 5	
глина, тісто, пластилін	кг набір	0,5	1 10	
кінетичний пісок*	кг		2	додатково – форми , лотки для роботи з кінетичним піском*
Інвентар, пристосування				
тичок з м'яким (ватним) кінчиком	шт.		10	
пензлик круглий м'який: - № 12-16 - № 9-12	--		15 15	додатково – клейові щіточки
розетка для фарби	--		5	
дощечка /пластина для ліплення	--		10	
підкладні аркуші/пластини для малювання (картонні, пластикові тощо)	--		10	
емкість з губкою *	--		1	
емкість для зберігання глини	--		1	
підставка для пензлів	--		5	
пластикові склянка для води	--		5	
таця/тарілка для роздавального матеріалу	--		5	
серветка тканинна та паперова	--		15	
качалка*	--		5	
валик*	--		2	
форми для вирізання із глини, тіста*	набір		5	
трафарет *	--		5	
печатка *	--		5	
ТЕАТРАЛЬНА І ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Картки (фото, ілюстрації)				
окремі ілюстрації до фольклорних і авторських літературних творів	компл.	1	1	відповідно до програмових вимог; періодично замінюються
серія ілюстрацій до літературного твору	--		2-3	
Ілюстровані літературні видання для дітей				
окремі твори (фольклорні, авторські)	добірка	1	1	відповідно до програмових вимог; періодично замінюються; книжки-іграшки, ширми, розгортки, панорами (з декораціями і висувними персонажами), куліси, звукові, традиційні
збірки літературних творів (фольклорних, авторських)	шт.	3-4	5-6	
Обладнання				
полиця для дитячих книг (або полиця у шафі)	шт.	1	1	
стіл дитячий для самостійної роботи з	--		1	конструкція столу –

книгою				відповідно до віку дітей
театральна ширма настільна	шт.		1	орієнтовні загальні розміри 80x20x60 см, розмір віконця для театральної вистави 60x40 см
екран для тіньового театру настільний	--		1	розмір довільний (від 30x40 см) залежно від кількості дітей-глядачів
магнітна дошка/фланелеграф (орієнтовний мінімальний розмір 40x60 см)	--		1	
елементи декорацій для ігор-драматизацій	набір		1	відповідно до програмових вимог
обладнання для куточка рядження (тумба, полиця, вішаки, дзеркало)	--		1	
Костюми, елементи костюмів				
елементи театральних/карнавальних костюмів, предмети для рядження	набір		5-6	відповідно до програмових вимог;
елементи українських національних костюмів (для хлопчиків і дівчаток)	--		по 4-6	у музичній залі додатково – костюми для дорослих
багатофункціональні елементи костюмів	--		6	
Театральні іграшки				
театр рукавичок БІ-БА-БО	набір	1	3	можуть використовуватися саморобні іграшки для театру оригамі, тупотушок, на фартусі тощо; персонажі - відповідно до програмових вимог
театр пальчиковий	--	1	3	
театр іграшок або площинний	--	1	3	
театр магнітний	--		3	
театр тіньовий настільний	--		2	
МОВЛЕННСВО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		перший рік життя	другий-третій роки життя	
1	2	3	4	5
ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ				
Дидактичні друковані таблиці/ альбоми. Картки (фотографії, листівки)				
пори року	компл.		1	
календар природи/ погоди (в малюнках)	шт.		1	для груп дітей 3-го року життя
тварини:				
звірі	компл.		1	відповідно до програмових вимог серед звірів і птахів - свійські і дикі тварини
птахи	--		1	
риби	--		1	
комахи (метелики, жуки, мурахи, бджоли)	--		1	
земноводні та плазуни (жаби, змії, ящірки)	--		1	
хто де живе	--		1	
рослини:				
дерева і кущі	--		1	відповідно до програмових вимог
квіти, трав'яні	--		1	
фрукти	--		1	
овочі	--		1	
що де росте	--		1	
Дидактичні картини				
ігри, відпочинок дітей у різні пори року	компл.		1	відповідно до програмових вимог
праця дорослих і дітей у природі	--		1	
про свійських і диких тварин, в т.ч. з дитинчатами	--		1	

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ СОЦІАЛЬНИМІ ПРЕДМЕТНИМ ДОВКІЛЛЯМ				
Дидактичні друковані таблиці/альбоми, картини. Картки (фотографії, листівки)				
<i>предметні</i> (іграшки, одяг, меблі, посуд, транспорт, продукти харчування/страви, предмети гігієни та ін.)	компл.		по 1	відповідно до програмових вимог
<i>сюжетні</i> (простий сюжет):	--			
- ілюстрації до авторських та фольклорних творів;	--		1	відповідно до програмових вимог
- моя родина;	--		1	
- дитячий садок;	--		1	
- ігри;	--		1	
- свята у родині (день народження, Новий рік, Святого Миколая, Мамине свято та ін.);	--		1	
- розпорядок дня;	--		1	
- загартування;	--		1	
гігієнічні процедури	--		1	
ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ				
Картини, картки				
пори року (явища природи, погода, життя рослин і тварин, ігри дітей, діяльність дорослих)	набір		по 1	
частини доби (ознаки у природі, діяльність дітей і дорослих)	--		по 1	
з різною кількістю об'єктів (багато – мало, багато – один тощо)	--		по 1	
Дидактичне приладдя				
Приспособування, іграшки				
об'ємний, площинний матеріал для розрізнення кількості однорідних предметів (один-багато)	набір		10	
предмети та іграшки зростаючої величини	--		10	
роздаткові геометричні фігури (круг, квадрат, трикутник)	--		10	
роздаткові геометричні тіла (куб, куля, брусок)	--		10	
кубики-вкладинки	--	2-3	10	кількість деталей залежно від віку
мотрійки	--			
- із 3 штук,			5	
- із 4-5 штук			5	
предметні зображення зростаючої величини з магнітним кріпленням	--		3	відповідно до програмових вимог
Моделі				
геометричні тіла (кулі, куби різного розміру)	набір		2	
геометричні фігури демонстраційні (круги, квадрати, трикутники)	--		2	
модель доби	шт.		1	
модель року	--		1	
ТРУДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітка
		перший рік життя	другий- третій роки життя	
1	2	3	4	5
ПРАЦЯ У ПРИРОДІ				
Дидактичні друковані таблиці/альбоми				
природознавчий осередок	шт.		1	
Інвентар				
совочки дитячі пластмасові	шт.		10	відповідно до віку

лопати пластмасові для згрібання снігу	--		10	
грабельки пластмасові	--		10	
тачки/возики	--		2	
відерця дитячі	--		10	
кошки з ручками	--		10	
ГОСПОДАРСЬКО-ПОБУТОВА ПРАЦЯ				
Дидактичні друковані таблиці/альбоми				
осередок господарсько-побутової діяльності	шт.		1	
Інвентар, приладдя				
ганчірки м'які для протирання	--		2	
фартух (білий/кольоровий, з клейонки)	--		2-3	для виконання окремих доручень спільно з дорослим; додатково – віничок для обмігання снігу

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ*				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		перший рік життя	другий-третій роки життя	
1	2	3	4	5
Мультимедійний комп'ютерний комплекс для педагога*				
портативний комп'ютер (ноутбук) або персональний комп'ютер (системний блок, монітор, клавіатура, комп'ютерна «мишка»)	шт. компл.		1	додатково у методичному кабінеті – принтер, сканер, ксерокс
магнітофон /музичний центр	--		1	бажано мати піаніно чи інший музичний інструмент (баян, акордеон) у груповому приміщенні
цифровий фотоапарат	--		1	

* – за потребою та при наявності фінансування

Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для груп дітей віком від 3 до 6(7) років у закладах дошкільної освіти

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		четвертий - п'ятий роки	шостий - сьомий роки життя	
1	2	3	4	5
Іграшки, атрибути, ігрове обладнання				
<i>Ляльки</i>				

немовля	--	4	2	
однолітки (образ дитини дошкільного віку: хлопчики і дівчатка)	--	5	5	
дорослі	--	2-3	3-4	
літературний персонаж в націон. українському одязі	--	2-3	3-4	відповідно до програмових вимог
- хлопчик,	--	1	1	
- дівчинка	--	1	1	
різнонаціональні ляльки - хлопчик, - дівчинка	--	по 1-2	по 2-3	залежно від регіону
Предмети лялькового вжитку				
Постільна білизна та одяг				
постільна білизна (матрац, простирадло, ковдра у підковдрі, подушка з наволочкою, покривало)	набір	4	4	відповідно до розмірів лялькових ліжок і колясок
пелюшки, одяг для немовлят (повзунки, костюмчики для немовлят, шапочки, шкарпетки)	--	по 2 зміни на кожну ляльку- немовл я	по 2 зміни на кожну ляльку- немовля	відповідно до кількості і розмірів ляльок
одяг сезонний (літній, демісезонний, зимовий); святковий, професійний	набір	по 1 2-3 2-3	по 1 3-4 3-4	по1 для ляльок хлопчиків/чоловіків та дівчаток/жінок відповідно до програмових вимог
Посуд				
столовий - на 2-4 персони; - на 4-6 персон (глибокі й мілкі тарілки, чашки, ложки/виделки, супниця, хлібниця, таця тощо)	набір	2	2	пластиковий, металевий
чайний - на 2-4 персони; - на 4-6 персон (чашки, блюдця, ложечки, чайник, цукорниця, розетки, таця тощо)	--	2	2	
кавовий - на 2-4 персони; - на 4-6 персон (чашки, блюдця, ложечки, чайник, цукорниця, розетки, таця тощо)	--	1	1-2	
кухонний (каструлі, сотейник, миска, пательня, чайник, сито, ополоник, дошка для нарізання, ніж)	--	2	2	
з елементами декоративного розпису, різьблення (тарілки, таці, горнятка, глечики, куманці та ін.)	--	1	2	залежно від регіону та відповідно до видів декоративно-вжиткового мистецтва, із глини, деревини
Меблі				
спальня (1-2 ліжка, шафа для одягу, комод/тумбочка та ін.)	набір	1-2	1-2	можна використовувати іграшкові меблі-трансформери, декоративні меблі із предметними стилізаціями (полиці-бджолині соти чи дерево тощо), а також визначати складники наборів за потребою
їдальня (обідній стіл, стільці/табуретки, шафа для посуду та ін.)	--	1	1	
вітальня (стіл/журнальний стіл, диван, крісла, стільці, шафа та ін.)	--	1	1	
кухня (плита, мийка, стіл-тумба, шафа з полицями для посуду)	--	1	1	
ванна (ванночка, рукомийник, шафа/тумбочка)	--	1	1	
класна кімната (столи-парти, стільці, класна дошка)	--		1	
ліжко	шт.	2-3	2	
Санчата	шт.	2-3	2	

<i>Коляски</i>	шт.	2-3	2	
<i>Гойдалки</i>	шт.	2	1-2	
<i>Галантерея, біжутерія</i> (стрічки, намисто, хусточки, предмети догляду за волоссям, тощо)	набір	2	3	відповідно до програмових вимог
<i>Побутова техніка та засоби зв'язку</i>				
телефон/мобільний телефон	шт.	3	3-5	
праска	--	3	2	
шита	--	2	2	
холодильник	--	1	1	
пральна машина	--	1	1	
м'ясорубка	--	1	1	
швейна машина	--	1	1	
телевізор*/комп'ютер*	--	1	1	
міксер/блендер, кавоварка*	--	1	1	можливі й інші іграшкові предмети побутової кухонної техніки
мікрохвильова піч *	--		1	
пилосос*	--	1	1	
фотоапарат*	--	2	2	
<i>Фігурки</i>				
<i>люди</i>	набір			
- діти (образи дітей дошкільного віку);	--	2-4	3	
- дорослі (чоловіки і жінки у різному одязі, в образах різних професій та ін.);	--	2-4	3	
- солдатик;			2	
- історичні персонажі (лицарі, козаки тощо);	--	1	2	
- літературні персонажі	--	2-3	3-4	
<i>тварини</i>	набір			
- звірі;	--	3	3-4	різних кліматичних зон та середовищ відповідно до програмових вимог
- птахи;	--	3	3-4	
- риби;	--	2	3	
- комахи;	--	2	2	
- плазуни, земноводні;	--	2	2	
- фантастичні/казкові;	--	2	2-3	
- доісторичні (динозаври)	--	1	1-2	
<i>Транспорт</i>				
<i>транспорт наземний:</i>	шт.			
- легковий автомобіль;	--	5	6	
- вантажний автомобіль;	--	5	6	
- автобус, тролейбус	--	по 1-2	по 1-2	
- спеціальний транспорт (швидка допомога, пожежна машина, поліцейський автомобіль, молоковоз, хлібовоз тощо);	--	по 1-2	по 1-2	
- колійний транспорт* (трамвай, потяг/поїзд метро, іграшкова залізниця)	--	по 1	\по 1-2	
<i>транспорт водний:</i>	шт.			
- теплохід,	--	2	2	
- катер,	--	2-3	2	
- човен	--	2-3	2	
<i>транспорт повітряний/космічний</i>	шт.			
- літак,	--	4-5	2	
- гелікоптер,	--	1-2	2	
- орбітальний літак/ракета	--	1	1	
- супутник,	--		1	
- повітряна куля	--	1	1	
<i>Техніка, інструменти</i>				
<i>техніка будівельна:</i>	шт.			
- екскаватор,	--	2	2	
- самоскид,	--	2	2	
- бульдозер,	--	2	2	
- підйомний кран,	--	1	2	
- каток*,	--		1-2	
- бетонозмішувач*	--		1-2	
<i>техніка сільськогосподарська:</i>	шт.			
- трактор,	--	1-2	1-2	

- комбайн*, - сівалка*	--	1	1-2 1	
<i>інструменти імітаційні</i> (молоток, гайковий ключ, викрутка, дріль*, лещата*)	набір	1-2	2-3	набір можна скоплектувати із окремих предметів
Ігрові споруди*	набір			
- ляльковий будинок,	--	1-2	1-2	
- театр,	--	1	1	
- вокзал,	--	1	1	
- автопаркінг,	--		1	
- гараж,	--	2	1	
- естакада,	--		1	
- бензозаправка,	--		1	
- зупинка,	--	1	1	
- міст,	--	1	1	
- замок/фортеця	--		1	
Настільні ігри				
розрізні картинки/пазли:	набір			для 4-го року життя – окремі знайомі предметні зображення на нейтральному тлі; для старших – сюжети знайомих казок, мультфільмів, оповідань та ін., розрізи прями, косі, фігурні
- 4-8 частин	--	3-4		
- 8-12 частин	--	2-3	3-4	
- 12-24 частини	--		3-4	
розрізні картинки на кубиках	--	5-6	2-3	
дидактичні настільно-друковані ігри (ознайомлення з суспільним, природним довкіллям, мовленнєвий та логіко-математичний розвиток, економічне, правове виховання, безпека життєдіяльності) типу лото, парних картинок, квартетів, ребусів та ін.	--	8-10	10-12	відповідно до програмових вимог щодо уявлень про навколишній світ і розвитку операцій мислення
маршрутні ігри	--	1-2 (з 4,5 років)	3-4	сюжет і правила відповідно віку дітей
інтелектуальні ігри:				для гурткової та індивідуальної роботи кількість збільшується за потребою; додатково можна мати нарди, рендзьо, «морський бій» тощо
- дидактичні комп'ютерні ігри*,	шт.	2-3	5-6	
- доміно,	набір	2-3 (в картинках)	2-3 (в картинках/з крапками /з цифрами)	
- шахи,	--		2	
- шашки,	--		2	
- головоломки (мороки)	--		3-5	
Іграшки для ігор з піском, водою, снігом, вітром				
лопатки	шт.	10	10	пластмасові, металеві чи комбіновані (деревина, метал)
совки	--	10	10	
грабельки	--	10	10	
вітрячки на паличках (30см)	--	10	10	
відерця	--	10	10	пластмасові, металеві
ситечка	--	10	10	
форми для піску і снігу	набір	4	3-4	
гідроспурда* (фонтан/млини/ шлюзи)	--	1	2-3	
М'яконабивні іграшки				
тварини	шт.	4	5	відповідно до програмових вимог
літературні персонажі	--	4	5	
Народні іграшки				
Ляльки	шт.	2-3	3-4	додатково – інші види залежно від регіону із тканини, ніток, соломи, сіна, деревини, глини
фігурки людей	--	по 1-2	по 2-3	
фігурки тварин	--			
візочки	--			
свистунці, пищики (для індивідуального застосування)	--			
дзиги	--			
меблі	--	2-3	3-4	

(коліска/ліжко, стілець/табурет/крісло, стіл, шафа, скриня тощо)				сирні іграшки, а також ті, що передбачають контакт з ротовою порожниною (свищики та ін.), пропонуються дітям для ознайомлення в індивідуальному порядку, під наглядом вихователя
посуд	набір	1-2	2-3	
фігурки-сюжети («танок», «колісочка» та ін.)	шт.	2	2-3	
динамічні іграшки	--	2-3	2-3	
Механічні/ інерційні іграшки, цифрові, з елементами живлення*				
робот	шт.	2	2	
техніка	--	3	4	
тварини	--	3	2	
Сенсорні іграшки, ігрове обладнання				
піраміди	шт.	3-5	3-5	кількість деталей, колір, розмір відповідно до віку дітей
втулки, вкладинки, мотрійки	--	по 3	по 1	
сенсорні модулі (куби Монтессорі*)	набір	2-3	1-2	
іграшки для зав'язування, загвинчування, наліплювання деталей	шт.	4-5	4-5	
м'яконабивні іграшки/ різні форми зі шнурівкою, наліпками, гудзиками, «блискавками», іншими застібками	--	4	2	
мозайка: - кнопкова, - геометрична, - орнаментальна	-- -- --	2-3 2-3	3-4 3-4 2-3	розмір, колір і форма деталей відповідно до віку дітей і програмових вимог
світлова пісочниця (пісочний ящик з підсвічуванням) *	компл.		1	для кабінету психолога
бівборд (сенсорна розвивальна дошка з набором різноманітних замків) *	компл.		1	
Музичні іграшки (для музичних осередків/центрів у групах)				
Іграшки озвучені				
музична дзига	шт.	2	1-2	
шарманка/органчик/скринька	--	3	2	
музичні сходинки / доріжка (із звукорядом або без)	--	2	1	
шумова іграшка (тріскачки, дзвіночки, музичні молоточки та ін.)	--	по 4-6	по 6-8	
музична механічна/електронна іграшка (іграшка зі співом, рухом, комбінована тощо)	--	2	1	
Інструменти імітаційні озвучені (із звукорядом і без*)				
металофон/ксилофон	шт.	2	2	
барабан	--	2	2	
бубон	--	2	2	
маракаси	--	2	2	
трикутник	--	1	2	
сопілка	--	1	1	
гітара/домра	--	1	1	
бандура	--	1	1	
Гармоніка або акордеон	--	1	1	
піаніно	--	1	1	
Оптичні іграшки				
калейдоскоп/ролейскоп	шт.	2	2	
бінокль	--	1	2	
підзорна труба	--	1	2	
стереоскоп	--		1	
мікроскоп*	--		1	
Конструкторсько-будівельні іграшки				
будівельний матеріал великогабаритний дерев'яний/пластмасовий: (куби, 3-4-гранні призми, піраміди 3-4-гранні, конуси, циліндри, арки, пластини)	набір	1	1	кількість деталей, розмір відповідно до віку дітей
будівельний матеріал м'який великогабаритний (куби, 3-4-гранні призми, піраміди 3-4-гранні, конуси, циліндри, арки)	--	1	1	
будівельний матеріал настільний універсальний (дерев'яний/пластмасовий):	--			

- кубики, цеглинки, бруски, 3-гранні призми, пластини; - кубики, цеглинки, бруски, 3-гранні призми, піраміди 3-4-гранні, конуси, циліндри, арки, пластини	--	4-5	4-5	як пазові конструктори можуть використовуватися набори LEGO
будівельний набір настільний тематичний (дерев'яний, пластмасовий)	--	2-3	3-4	
конструктор настільний універсальний/тематичний з різними способами з'єднання: - пазовий (дерев'яний/пластмасовий) - гвинтовий	--	2	2	
	--	1 (пластмасовий)	2 (пластмасовий/металевий)	
конструктор магнітний тематичний або універсальний	--	1-2	2-3	
збірно-розбірна іграшка	шт.	4	5-6	

За потребою педагоги формують набори ігрового обладнання та атрибутів для сюжетних ігор із наведених вище позицій переліку та додатково придбаних іграшок, самостійно виготовлених атрибутів. Тематика сюжетних ігор варіюється залежно від віку, інтересів дітей, можливостей закладу.

РУХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		четвертий-п'ятий роки життя	шостий-сьомий роки життя	
1	2	3	4	5
<i>Зазначена кількість необхідна для забезпечення рухової діяльності однієї групи.</i>				
<i>Місце розташування і зберігання, кількість для фізкультурної зали, групового приміщення, фізкультурного майданчика, басейну визначаються за потребою</i>				
Фізкультурне обладнання				
гімнастична стінка / драбина - висота 220 -250 см, ширина прольоту 80 см, відстань між рейками 15 см; - висота 250-300 см, ширина прольоту 80 см, відстань між щаблями 15-20 см	--	2	2-4	для зали і майданчика – стінка із 6-8 прольотів різних драбин
драбина приставна з гачками (довжина 250-350 см, ширина прольоту 80-40 см, відстань між рейками 15-25 см)	--	2	2-3	
драбина мотузяна підвісна (довжина 250-300 см, ширина 50-60 см, відстань між щаблями 20 см)			2	
драбина розкладна (ширина прольоту 80 см, відстань між рейками 15-20 см)	--	1	1	
дугоподібна драбина-ліана (відстань між рейками 20-25 см)	--		2	
дошка ребриста (довжина 250-300 см, ширина 25 -30 см, відстань між планками 6– 8 см)	--	2	3-4	
дошка ребриста із двома похилими скатами (довжина 250-300см, ширина бокових поверхонь 15 см)	--	2	2	
дошка гімнастична (довжина 350-400 см, ширина 15-20 см)		2	2	

дошка гімнастична з гачками на одному кінці (довжина 250-400 см, ширина 15-20 см)		1	2-3	
дошка/доріжка із зображенням відбитків дитячих слідів (довжина 300-400 см, ширина 20 см)	--	1-2	2	
лави гімнастичні - довжина 350-400 см, ширина 20-15 см, висота 15-20 -25 см, - довжина 400-450см, ширина 20см, висота 30, см, ширина нижньої рейки 8см	шт. --	2	2 2-4	
куби для вправ з рівноваги та стрибків з ребром куба - 15-20 см, - 30-40 см	--	4	4-6 4-6	
колоди: - на підставках (довжина 350-400 см, діаметр 25-30 см, ширина верхньої поверхні 12-15 см, висота над землею/підлогою 15-20 см); - на підставках (довжина 400-450 см, діаметр 25-30 см зі зрізом зверху шириною 15 см або з поперечним розрізом 15x15 см, висота над землею/підлогою 30-40 см, на одному кінці - сходинки); - колода-балансир на 1 осі (довжина 350-400 см, діаметр 25-30 см, висота робочої поверхні над землею 50-60 см); - колода-балансир, підвішена за 2 кінці (висота стовпчиків 40-50 см. Довжина колоди 250-300 см, висота нижньої сторони над землею 10-15 см)	-- --	1	2 1 1	для майданчика довжина більша: до 5-6 м – для молодшого і середнього віку, до 6-8 м – для старшого дошкільного віку для майданчика для майданчика
стояки (висота 180 см., відстань між зарубками 5 см)	--	2	2-4	
стояки з кільцями (висота 220 см, діаметр кілець 30-60 см)	--	2-3	3-4	
навісні мішені-цілі/ щити з мішенями (висота 130 см, діаметр 50-60 см)	--	2-4	4-6	
дуги для підлізання, прокочування: - відстань між підставками 60 см, висота 40-50 см - відстань між підставками 60 см, висота 50-60 см	-- --	4 4	4-6 4-6	
перекладина/«тарзанка» * (відстань від землі 100-150 м)	--		1	
м'який спортивний модуль*	компл.	1 (проста конструкція)	1 (багатофункціональна конструкція)	
парканчики, бар'єри, «лабіринти» з елементами різного розміру (довжина 8-10 м., поперековий розріз елементів 20-30 см, висота 25 до 40 см), розміщеними впритул або на відстані 10-15 см	компл.		1-2	для фізкультурного майданчика, на території дошкільного закладу
яма з піском для стрибків у довжину та висоту (1,5 х 3 м а або 2,5х6 м, глибина 30 см, за 40 см від краю вкопана дошка чи брус для відштговування шириною 20-30 см і довжиною по ширині ями)	шт.		1	
пряма доріжка (довжина 30 м, ширина до 3 м, поділена лінією на 2 смуги по 150 см; 1 лінія старту, 3 лінії фінішу через 10, 20, 30 м)	--	1		для бігу, їзди на велосипеді, самокаті, катанні на санчатах, ходьби на лижах тощо
доріжка з поворотами (загальна довжина 150-180 м, прямі ділянки до 30 м) асфальтована/гумобітумна	--	1		при відсутності короткої прямої доріжки довга робиться з відповідною розміткою

Фізкультурний інвентар				
канати - довжина 300-350 см, діаметр 2,5-3 см; - довжина 250-300 см, діаметр 2 см	шт. --	1-2	2-3	
шнури/мотузки (довжина 70-100 см, 2-3 м, 5-6 м, 8-10 м 10- 15 м)	-- -- -- -- --	2 2 2 2	по 1 на дитину 2 2 2 3-4	
переносні кошики для метання м'ячів (діаметр 60-100 см, висота 60-80 см)	--	2	2	
прапорці різнокольорові: - для вправ (розмір тканини 12 x 20 см, довжина палички 30 см), - для розмітки (на підставках)	-- --	по 2 на дитину 10	по 2 на дитину 10	
стрічки : - для загальнорозвивальних вправ (30-40 см); - для перестрибування (100-120 см) - гімнастичні (120 -300 см, довжина палички 30-40 см)	-- --	по 2 на дитину 4	по 2 на дитину 10	
хусточки (різні кольори)	--	по 2 на дитину	по 2 на дитину	
гімнастичні палиці/рейки пластмасові/дерев'яні: - 60 см, - 80-90 см, - 1-1,5 м	-- -- --	4-6 4-6	по 2 на дитину по 2 на дитину 10	
торбинки з піском: - вага 100 г, - 200 г, - 300-400 г, - 500г, - 700 г	-- -- -- -- --	по 2 на дитину 20	по 2 на дитину 20 20	для вправ з метання, рівноваги, загальнорозвивальних
велотренажер дитячий (55x35x70 см)*	--		2	
батут дитячий*: - з держакон (висота 20-22 см, діаметр 82-95 см); - без держака (висота 22-25 см, діаметр 95-130 см)	-- --	1	1 1	орієнтовні розміри
бігова доріжка дитяча (70x60x80см)*	--		1	
міні-степер (39x31x87 см, довжина педалей 33 см)*	--		2	
степ-платформа (висота 10-15 см) *	--		2	
роликотвий масажер * - для м'язів спини, - для ступнів ніг	-- --	5 5	10 10	
диск „Здоров'я“ (діаметр 25-33 см)*	--		3-4	
гумова доріжка (40 x 500 см)	--		2	для розбігу
масажний килимок/доріжка: - 40x250 см, - 40x40 см	-- --	2 5	2 10	
тунель тканинний* (діаметр 50 см, довжина 180-200 см)	--	1	2	
Спортивно-моторні іграшки, ігри, ігрове обладнання				
<i>Іграшки та обладнання для ігор та вправ спортивного характеру (для застосування на фізкультурному, ігровому майданчику та/або у фізкультурній залі)</i>				
городки (біги 60-70 см діаметром 3-5 см і діаметром ручки 2-3 см, вага біги 400-450 г, городки довжиною 12-15см і діаметром 3-4 см)	набір		2-4	пластмасові або дерев'яні
баскетбольний кошик	шт.		2	кріпиться на висоті

(кільце діаметром 45 см із сіткою 40 см та гачками)				200 -250 см від поверхні майданчика
баскетбольний щит (120х90х3 см) з кошиком/кільцем діаметром 45 см і закріпленням на відстані 20 см від нижнього краю щита	--		2	щити можуть навішуватися або прикріплюватися до металевих баскетбольних стійок так, щоби кільця були на висоті 200-250 см від поверхні майданчика, а щити вносилися на 100- 150 см від бокових ліній у бік майданчика, колір – білий, окантовка – червона/оранжева чи блакитна шириною 5см
баскетбольний м'яч (діаметр 20 см, довжина кола 60-73 см, вага 450-500 г)	--		4	спеціальний м'яч для міні-баскетболу чи дитячий гумовий з хорошим відскоком
волейбольна сітка (нейлонова, товщина нитки 0,25 см, розмір 950х95 см)	--		по 1 для зали і майданчика	кріпиться на висоті від поверхні майданчика до верхньому краю сітки не більше 150 см
переносні ворота для гри у футбол та хокей * (ширина 120- 150 см, висота 100-150 см) або стаціонарні ворота із вкопаними стійками (ширина 250-300см, висота 150 см) із сіткою чи без	--		2 2	можна замінити вкопаними вертикальними металевими стійками
м'яч для гри у дитячий футбол: - волейбольний (вага 260-280 г, довжина кола 64-66 см) або - гумовий (вага 200-400 г, довжина кола 50 см)	--		4	
шайба для гри в хокей (пластмасова вагою 50 г або гума вагою 50-70 г)	--		4	
м'ячик для гри в хокей*: - гумовий (діаметр 5-6 см) або - м'ячик для великого тенісу	--		4	
ключка хокейна дитяча	--		12-14	розмір залежить від зросту дитини (встановлена вертикально до землі ключка має діставати до підборіддя), для гри з м'ячем бажані ключки із загнутим кінцем
стіл для настільного тенісу* (довжина 220-250 см або 250-270 см, ширина 110-130 см або 130-150 см, висота 65-70 см)	--		2	поверхня темно-зеленого кольору з білою лінією шириною 2 см по краях та білою лінією шириною 3 см посередині, кути заокруглені, бажано – з розсувними ніжками допустиме пристосування інших столів з відповідними параметрами
сітка для настільного тенісу* - стандартна на кронштейнах (довжина 250-270 см, ширина 15 см, клітинки 1,3х1,5 см) або - пластмасова збірно-розбірна із дитячих наборів	--		2	при натягуванні стандартну сітку вкорочують по довжині за шириною ігрового столу, зменшують ширину до 5-10 см
ракетки дитячі для настільного тенісу* (вага 150-200 г, дзеркало ракетки 17х17(20) см, довжина ручки 7-8 см)	--		10	з гумовою поверхнею, стандартні ракетки можна зменшити – вкоротити ручку на 2 см й ігрову поверхню на 0,5

				см, застосовуються і саморобні ракетки відповідних параметрів, пластмасові – для підготовчих вправ
м'ячик целулоїдний для настільного тенісу* (діаметр 3.72-4 см, вага 2,4-2,7 г)	--		20	
ракетки дитячі для бадмінгону (довжина 56-60 см)	--		10	зі струнною поверхнею, дерев'яним ободом і ручкою або пластмасові
волани для бадмінгону	--		20	стандартні з гумовим кінцем
самокат/спортролер*: - з трьома колесами, - з двома колесами	-- --	2-3	4-5	відповідно до зросту дітей (стояти на платформі не згинаючи тулуб), бажані самокати з регульованою висотою керма
велосипеди*: -триколісний -двоколісний (з 2 маленькими колесами для підстрахування)	-- --	3	4-5	бажані велосипеди, у яких регулюється висота сидіння і керма залежно від зросту дитини
санчата дитячі зі зйомники спинками*	--	6-8	10	
лижі дитячі з палицями: * - 90-100 см, - 110-130 см і носковими та п'ятковими ремнями-кріпленнями (ширина 2-3 см)	компл. --	10 (без палиць)	20	довжина палиць – відповідно зросту дітей (верхній кінець має доходити до витягнутої вбік руки дитини)
Іграшки, ігри, ігрове обладнання для розвитку рухів, рухової активності				
б'льбоке (чашечка з прив'язаною до неї кулькою такого ж діаметра)	шт.	4-6	10	дерев'яні або пластмасові
кільцекид (палички 30-40 см на підставках у формі смуги/ квадрата/трикутника або такі, що встромляються в землю, кільця діаметром 8-10, 10-15, 15-20 , 20-25 см)	набір	2-3 з кільцями більших діаметрів	4-5 з кільцями різних діаметрів	
серсо (палиці-шпажки 60-70 см, кільця діаметром 15-20 см)	--	2-3	4-5	
кегли (пластмасові кеглі і кулі діаметром 6-8, 10-12 см)	--	2-3	4-5	замість куль можна користуватися м'ячами відповідних розмірів, замість кеглів – дерев'яні булави
«Дартс»	--		3	мішень, дротики на магнітах
настільні спортивно-моторні ігри: - «Хокей», - «Футбол», - «Баскетбол», - «Більярд», - «Крокет»	набір -- -- -- --		1 1 1 1 1	
сухий басейн з м'ячиками*	компл.	1	1	
гойдалка підвісна (відстань від землі/підлоги 30 см, 30-50 см)	шт.	2	2	
м'яч надувний	шт.	10	20	
м'яч фітбол* (діаметр 50-60 см)	--	2-3	10	з однією-двома ручками , гладкі чи/та масажні
м'яч гумовий/поліхлорвініловий: - діаметр – 6-8 см, - діаметр – 12-15 см, - діаметр – 20-25 см	-- -- --	20 20 20	20 20 20	
м'яч фібропластиковий (діаметр 30-35 см)	--		10	
м'яч набивний:				

- діаметр – 5-6 см (вага 30-400 г), - діаметр – до 20 см, (вага 800-1000 г)	-- --		20 10	
обручі: - діаметр 55-60 см, - діаметр 70 см, - діаметр 100 см	-- -- --	по 1 на дитину 2	по 1 на дитину по 1 на дитину 10	
скакалки: - довга – до 180 см, - коротка – до 150 см	-- --	10	10	
гантелі дитячі: - вага 100 г, - 200-300 г	-- --	по 2 на дитину	по 2 на дитину по 2 на дитину	
кубики дерев'яні або пластмасові (4 x 4 x 4 см)	--	по 2 на дитину	по 2 на дитину	
брызгальце	--	по 2 на дитину		для четвертого року життя
кермо іграшкове (діаметр 20 см)	--	по 1 на дитину		для четвертого року життя
Обладнання, інвентар, іграшки для занять у басейні				
жердина для страховки (довжина 2,5-3 м)	--		2-4	
дошка для плавання з пінопласту (50x30 см та інших розмірів)	--		10-12	
надувна іграшка (м'яч, круг, черепаха тощо)	--		10-12	
м'ячі гумові різних розмірів	--		10-12	
іграшки-фігурки дрібні із щільної гуми, предмети, які тонуть (м'ячик, рибка, пташка, кораблик тощо)	--		30	
іграшки-фігурки, дрібні предмети пластмасові /гумові, які не тонуть (кораблик, м'яч, качка тощо)	--		30	
обручі пластмасові (діаметр 55-100см)	--		10	
поплавець кольоровий	--		4	
доріжка розділова з яскравим маркуванням/ кольоровими поплавцями через 1 м: - довга (довжина 12,5 м), - коротка (довжина 6-8 м)	-- --		2-3 5-10	
гірки, що знімаються, для кріплення на бортах басейну*	--		2	
пояс для плавання	--		10-12	
наруківники для плавання (різних розмірів)	--		20-24	
плавальний жилет	--		10-12	
рятувальні кола дитячі полегшені (вага 0,5-1 кг)	--		5-6	
Приладдя і допоміжний фізкультурний інвентар				
свисток	шт.		4	для фізкультурної зали і басейну окремо
секундомір	--		2	
термометр кімнатний для вимірювання t° повітря: - в басейні, роздягальнях, - у фізкультурній/музичній залі, - у приміщеннях груп (ігрові, спальні, туалетні кімнати, роздягальні)	-- -- --		по 1 по 1 по 1	
термометр для вимірювання t° води: - в басейні, - у груповому приміщенні	-- --		1 по 1 у кожній групі	
гігрометр*	--		по 1	для групових приміщень,

				басейну, фізкультурної та музичної зал
фен для сушки волосся	--	2-4		для басейну
доріжка гумова (довжина 5 м)	--	1-2		
килимok гумовий	--	8-10		
індивідуальний гімнастичний килимок	--	10-20	20-30	для басейну і зали
гімнастичні мати (100 x 200 x12 см)	--	6		для фізкультурної зали додатково – по 1 у групових фізкультурних осередках
кошик для м'ячів	--	3-4	4-5	окремо для м'ячів різних видів і розмірів
стійка для гімнастичних палиць	--	2	3	
тара для торбинок з піском	--	2	3	окремо для торбинок різного розміру і ваги
тара для зберігання кожного виду роздавальних атрибутів	--	по 1 на кожний вид атрибутів	по 1 на кожний вид атрибутів	відерця, коробки, ящики, кошики – окремо на кожний вид атрибутів
вертикальна стійка для зберігання лиж і палиць*		1	1	можна замінити на спеціальні стелажі для горизонтального зберігання
лижні мазі	набір	1	1	

ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		четвертий-п'ятий роки життя	шостий-сьомий роки життя	
1	2	3	4	5

ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Дидактичні друковані таблиці / альбоми				
малювання: - сюжетне; - предметне; - декоративне.	компл.	1	1	відповідно до програмових вимог
аплікація : -сюжетна; - предметна; - декоративна.	--	1	1	
ліплення: - сюжетне; - предметне; - декоративне.	--	1	1	
кольорознавство (кольори веселки, основні кольори, сполучені кольори, холодні кольори, теплі кольори)	--	1	1	добірки тематичних альбомів, таблиць доцільно збирати і зберігати в методичному кабінеті дошкільного навчального закладу
основи композиції	--		1	
види образотворчого мистецтва	--		1	
жанри живопису	--		1	
графіка	--		1	
скульптура, скульптура малих форм	--		1	
архітектура	--		1	
елементи геометричного, рослинного і тваринного орнаментів *	--	1	1	
декоративний розпис (петриківський, яворівський, косівський, опішнянський ужгородський, васильківський та ін.)	--		1	
			комбінованого змісту або по 1 про різні види	

			ремесел окремо	
народні ремесла (килимарство, писанкарство, вишивка, вигинанка, ткацтво, карбування * та ін.)	--		1 комбінованого змісту або по 1 про різні види ремесел окремо	
народна іграшка	--	1	1	
Картини/репродукції				
репродукції картин різних жанрів живопису (видатних українських і зарубіжних художників)	компл.		1	зміст картин відповідно віку дітей
репродукції картин відомих українських художників	--	1	1	добірки репродукцій доцільно зберігати в методичному кабінеті
ілюстрації	--	1 комбінований або окремі комплекти до різних програмових літературних творів	1 комбінований або окремі комплекти до різних програмових літературних творів	до фольклорних і авторських літературних творів відповідно до програмових вимог
Картки (фотографії, листівки)				
народні ремесла, українське декоративно-вжиткове мистецтво*: - керамічні/гончарні вироби, - народна іграшка, - писанкарство, - вигинанка, - вишивка, - ткацтво і килимарство, - лозоплетіння, - різьблення, - карбування, - гутні вироби	компл.	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	1 1 1 1 1 1 1 1 1	добірки карток за змістом визначаються відповідно до програмових вимог, особливостей регіону
види і жанри образотворчого мистецтва: - живопис, - графіка, - ландшафтний та інтер'єр-дизайн, - портрети, - пейзажі, - натюрморти			1 1 1 1 1 1	
Натуральні об'єкти				
скульптура малої форми	набір		1	
моделі для малювання, ліплення, аплікації (іграшкові фігурки тварин, людей, посуду та ін.)	--	1	1	відповідно до програмових вимог для різних вікових груп
гончарні вироби	--	1	1	
крашанки, дряпанки, писанки (дерев'яні, глиняні або натуральні) *	--	1	1	
рушники*	--	1 (2-3шт.)	1 (3-4 шт.)	
вироби українського декоративно-прикладного мистецтва з традиційним народним розписом (петриківським, васильківським, київським, опішнянським, косівським, ужгородським)	шт.	6-8	10-12	відповідно до програмових вимог і регіону
Дидактичне приладдя				
Матеріали				
папір білий	набір	20	20	за потреби додатково можуть

папір кольоровий : - 7 кольорів (основні і сполучені кольори) - 7-12 кольорів (основні і сполучені кольори, відтінки)	--	20	20	бути використані й інші види паперу та картону (гофровані, металізовані, папір для квілінгу тощо)
картон білий	--	20	20	
картон кольоровий : - 7 кольорів (основні і сполучені кольори) - 7-12 кольорів (основні і сполучені кольори, відтінки)	--	20	20	
наліпки	--	20	10	
олівці кольорові: - 6-10 кольорів, -10-12 (24) кольорів і відтінків	--	20	20	
олівець графітний 2м - 4м	--	20	20	
фломастери: - 6-10 кольорів, -10-12 (24) кольорів і відтінків	--	20	20	
маркери (4,6 кольорів)	--	10	10	
крейда: - біла; - кольорова (4-6 кольорів); - воскова*: 6-12 кольорів, 12-24 кольорів і відтінків - пастельна*: 6-12 кольорів, 12-24 кольорів і відтінків	--	10 10 5 5	10 10 10 10	
вугільні олівці*	--		5-10	для студійних/гурткових занять, індивідуальної роботи
пастель олійна *	--		5-10	
сангіна (палички-олівці)*	--		5-10	
парафінові свічки*	шт.		5-10	
фарби гуашеві: - 6-8 кольорів; - 8-12 кольорів;	набір	20	20	
фарби акварельні: - 6-8 кольорів - 8-12 кольорів;	--	20 (традиційно – з 5-го року життя)	20	
фарби для малювання пальчиками: - 4-6 кольорів	--	10	10	
пластилін: - 6-8 кольорів; - 8-12 кольорів.	--	10	20	
пластика кольорова*: - 6-8 кольорів, - 8-12 кольорів	--	10	20	
глина	кг	5	5	
кінетичний пісок*	--	5	5	додатково - фігурки, лотки для роботи з кінетичним піском*
клей (ПВА у закритій тарі чи крохмальний клейстер)	шт.	20	20	відповідно до санітарних норм і техніки безпеки
Прилади, інвентар, пристосування				
ножиці	--	20	20	--
тичок (12-15 см)	--	20	20	
пензлик круглий м'який: - № 12-16 - № 9-12; - № 5-6; - № 2-3.	--	20	за потребою за потребою 20 20	додатково для малювання у різних техніках можуть використовуватися нетрадиційні матеріали: саморобні пензлі-«котячки», вушні палички, соломинки для коктейлю, зубні щітки тощо
пензлик плескатий м'який: -№ 12-16;		2	2	
пензлик /щіпочка для клею :	--	20	20	

набір стек різної форми	набір	20	20	дерев'яні, пластмасові, металеві
палітра	шт.	10	10	
розетка для фарби	--	20	20	
розетки для клею	--	10	10	
дощечка /пластина для ліплення	--	20	20	
підкладні картонні аркуші/пластини для малювання		20	20	
клеюнчасті скатертини	--	на кожний стіл		
ємкість з губкою *	--	2	5	
ємкість для зберігання глини	--	1	1	
підставка для пензлів	--	20	20	
пластикові склянки для води (0,25 л)	--	20	20	
таця/тарілка для роздавального матеріалу	--	20	20	
серветка тканинна та паперова	--	20	20	
качалка*	--	10	10	
валик*	--	5	5	
форми для вирізання із глини, тіста, пластиліну*	набір	10	10	
лекала *	--	5	10	
трафарет *	--	20	20	
печатка/*	--	20	20	
поролонова губка-печатка/*	шт.	10	10	
Обладнання				
столи для самостійної образотворчої діяльності дітей	шт.	1-2	1-2	додатково за потребою – скляні дошки* для малювання (для індивідуальної і підгрупової студійної роботи)
панно і полицьки для дитячих робіт	--	по 1	по 1	
дошка-мольберт для малювання крейдою/маркерами	--	1	1	
мольберт дитячий*	--	5	10	
Екранні засоби* (записи на електронних та інших носіях, у комп'ютерних файлах і папках)				
Слайди, фільми, відео	добірки			
світова архітектура, паркова скульптура, екскурсії художніми музеями України			1	добірка екранних матеріалів може збиратися і в методичному кабінеті дошкільного навчального закладу, зберігатися на електронних носіях, у комп'ютерних файлах і папках
МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Дидактичні друковані таблиці/альбоми, картини (для музичної зали, кабінету музичного керівника)				
картинки за змістом музичних творів	компл.	1		
ілюстрації до музичних образів	--	1		
музичні інструменти	--	1		
символічне зображення жанрів музичних творів	--	1		
символічне зображення мажорного та мінорного звучання	--	1		
символічне зображення сили звуку	--	1		
Картки (для музичної зали, кабінету музичного керівника)				
картки із зображенням груп і окремих музичних інструментів	--	по 20		
картки за змістом музичних творів, з ілюстраціями музичних образів, жанрів музичних творів	--	по 1 для вікової групи	відповідно до переліку програмових музичних творів для слухання	
Нотні тексти (для музичної зали, кабінету музичного керівника)				
музичні твори для слухання музики	добірка	по 1-2 для кожної вікової групи		нотні тексти для всіх вікових груп відповідно до програмових вимог та до популярних позапрограмових мелодій
музичні твори для співів	--	по 1-2 для кожної вікової групи		
музичні твори для музично-ритмічних рухів	--	по 1-2 для кожної вікової групи		
музичні твори для гри на дитячих музичних	--	по 1-2 для		

інструментах		кожної вікової групи	
музичні твори для музично-дидактичних ігор: - на вивчення властивостей звуку; - на розвиток музичної пам'яті; - на розвиток почуття ритму; - на орієнтування у світі музичних інструментів та ін.	--	по 1-2 для кожної вікової групи	
Екранно-звукові засоби (для музичної зали, кабінету музичного керівника – записи на електронних та інших носіях, у комп'ютерних файлах і папках)			
Звукозаписи *			
класична українська і зарубіжна музика	добірка	1	відповідно до програмових вимог, позапрограмові твори на потребу віку дітей, потреб освітньої роботи
українська народна музика (календарно-обрядова, ігрова, танцювальна тощо)	--	1	за потребою добірки музичних аудіозаписів можна мати і в групах для застосування при організації дитячої життєдіяльності
сучасна українська і зарубіжна музика: - вокальна; - інструментальна	--	1 1	
танцювальна музика (гопак, козачок, вальс, полонез; полька, галоп; хороводна та ін.)	--	1	
народна дитяча пісня	--	1	
основні музичні жанри (пісня, марш, танець)	--	1	
музичні твори для характеристики засобів музичної виразності (мелодії, ритму; темпу; динамічних відтінків)	--	1	
музичні твори для виконання на дитячих музичних інструментах	--	по 1 на кожну вікову групу	відповідно до програмових вимог та віку дітей
музичні твори для співів	--	по 1 на кожну вікову групу	
музичні твори для музично-ритмічних рухів	--	по 1 на кожну вікову групу	
музичні твори для слухання музики	--	по 1 на кожну вікову групу	
музичні твори для музично-дидактичних ігор на: - вивчення властивостей звуку; - розвиток музичної пам'яті; - розвиток почуття ритму; - орієнтування у світі музичних інструментів та ін.	--	по 1 на кожну вікову групу	
музичні твори для проведення ранкової гімнастики, супроводу фізкультурних занять	--	по 5-6 на кожну вікову групу	
музичні твори для релаксації	--	3-4	відповідно до програмових вимог та вимог методик проведення ранкової гімнастики і фіззанять, інших форм роботи у різних вікових групах
Відеофільми, слайди, анімація. *			
опера та балет	добірка	1	відповідно до програмових вимог та віку дітей за потребою добірки відеоматеріалів можна мати і в групах для застосування при організації дитячої життєдіяльності
дитячі театри, виступи дітей	--	1	
народний танець	--	1	
бальний танець	--	1	
сучасний танець	--	1	
українські музичні ігри та забави	--	1	
анімаційно-мультиплікаційні фільми (музичного спрямування)	--	по 1 на кожну вікову групу	
Інструменти для занять у музичній залі			
Дитячі музичні імітаційні інструменти			
струнні (бандура, цимбали, скрипка, гітара та ін.)	шт.	по 3-5	за можливістю
духові (флейта, сопілка, кларнет, саксофон та ін.)	--	по 3-5	
духові з одним звуком (дудка, сурма та ін.)	--	по 3-5	
клавійно-язичкові (тріола, акордеон та ін.)	--	по 3-5	
кнопково-язичкові (баян, гармоніка та ін.)	--	по 3-5	
ударно-клавійні (піаніно, рояль та ін.)	--	по 3-4	
музичні дзвіночки	--	10	
ударні (металофон, ксилофон, трикутник, барабан, бубон, тарілки, тамбурин та ін.)	--	по 3-4	
шумові (тріскачі, маракаси, бубонці, молоточки та	--	по 4-8	

ін.)			
Музичні інструменти			
фортепіано/рояль	шт.	1	на вибір музичного керівника та за можливістю
баян /акордеон	--	1	
синтезатор/клавір*	--	1	

Дидактичні ігри				
на збагачення слухового сенсорного досвіду	шт.	2-3	2-3	у групових осередках музичної діяльності, окремо – в музичній залі/кабінеті музичного керівника
на визначення характеру музики	--	1-2	2-3	
на розвиток звуковисотного слуху	--	1-2	2-3	
на розвиток музично-слухової пам'яті	--	1-2	2-3	
на розвиток тембрового слуху	--	1-2	2-3	
на розвиток відчуття ритму	--	1-2	2-3	

ТЕАТРАЛЬНА І ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Дидактичні друковані таблиці/альбоми, картини/репродукції				
сюжети літературних творів	--	1	1	

Картки (фото, ілюстрації)				
окремі ілюстрації до фольклорних і авторських літературних творів	добірка	1	1	відповідно до програмових вимог; періодично замінюються
серія ілюстрацій до літературного твору	компл.	2-3	3-4	

Ілюстровані літературні/навчальні/періодичні видання для дітей				
окремі твори (фольклорні, авторські)	добірка	1	1	відповідно до програмових вимог та інтересів дітей; періодично замінюються; книжки-іграшки, ширми, панорамні, замальовки, традиційні, саморобні
збірки літературних творів (літературний фольклор, авторські казки, оповідання, вірші тощо)	шт.	4-5	6-8	
енциклопедії для дітей (універсальні, тематичні)	--	1-2	2-3	
дитячі розвивально-ігрові журнали	--	2-3	3-4	
зошити з друкованою основою	--	2-3	3-4	

Обладнання, костюми та елементи костюмів, атрибути				
полиця для дитячих книг (або полиця у шафі)	шт.	1-2	1-2	закріплені на висоті, відповідній зросту дітей
стіл дитячий для самостійної роботи з книгою	--	1-2	1-2	розташовуються біля книжкових полиць разом з дитячими стільцями
театральна ширма: - велика(на зріст дорослих); - мала (на зріст дітей) *; - настільна	--	-- 1 1	-- 1 1	велика ширма (на зріст дорослого) - для музичної зали
театральна завіса		1		для музичної зали
екран для тіньового театру: - великий; - настільний (мінімальний розмір 40x60 см)	--	-- 1	-- 1	великий екран (на зріст дорослого і дитини) - для музичної зали
декорації та споруди для вистав		10-12		для музичної зали
елементи декорацій для ігор-драматизацій	набір	2-3	4-5	відповідно до програмових літературних творів
муляжі для вистав	набір	3-4		для музичної зали
книжки-розкладки з декораціями і висувними персонажами	шт.	3-4	5-6	відповідно до програмових вимог та віку дітей
обладнання для куточка рядження (тумбочка/шафа, полички, дзеркало та ін.)	набір	1	1	
театральні/карнавальні костюми	набір	по 15-20 для кожної групи		для музичної зали тематичні
елементи театральних/карнавальних костюмів (маски, шапочки-наголівники, хустинки, жилети, штани, спіднички, штучні хвости та ін.)	--	8-10	10-12	
українські національні костюми (для хлопчиків і дівчаток)	--	по10-15		для музичної зали
елементи українських національних костюмів (віночки, стрічки, хустки, шапки, брилі намисто, фартушки, пояси та ін.)	шт.	8-10	10-12	з урахуванням регіону
багатофункціональні елементи костюмів	--	8-10	10-12	

магнітна дошка/фланелеграф (настінні чи мольберти розміром від 40х60 см)	--	по 1	по 1	
Театральні іграшки, літературні ігри				
театр рукавичок	набір	2-3	3-4	можуть використовуватися саморобні іграшки для театру оригамі, на фартуху тощо; додатково – у методичному кабінеті/ музичній залі
театр тінювий	--	2-3	3-4	
театр пальчиковий	--	3	3-4	
театр іграшок і/або площинний	--	3	4-5	
театр магнітний/фланелеграф	--	3	4-5	
окремі театральні іграшки-маріонетки або тростинні ляльки	шт.		1-2	більший набір – для музичної зали
настільно-друковані ігри за сюжетами літературних творів	шт.	1-2	2-3	асортимент ігор періодично оновлюється
Екранно-звукові засоби (записи на електронних та інших носіях, у комп'ютерних файлах і папках)				
звукозаписи *				
літературні твори (фольклорних, авторських)	добірка	по 1 на групу	по 1 на групу	відповідно до програмових вимог; добірки поповнюються новими записами
дитяче розповідання, декламування	--	по 1 на групу	по 1 на групу	
відеофільми, слайди, анімація *				
анімаційно-мультиплікаційні фільми, художні фільми-екранізації творів дитячої літератури	шт.	5-6	6-8	відповідно до програмових вимог та віку дітей, періодично замінюються додатково – у методичному кабінеті та музичній залі
відеофільми/ слайди про вистави: - лялькових театрів, - музично-драматичних театрів, - дитячих театрів і виступи дітей на святах, фестивалях у дошкільному закладі, у самостійній художній діяльності	добірка			
	--		1	
	--		1	
МОВЛЕННЄВО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		четвертий-п'ятий роки життя	шостий-сьомий роки життя	
		3	4	5
ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ				
Дидактичні друковані таблиці/ альбоми. Картки (фотографії, листівки)				
календар природи/ погоди	шт.	1	1	
пори року	компл.	1	1	
сезонна праця дорослих	--	1	1	
явища природи	--	1	1	
форми земної поверхні	--		1	для методичного кабінету
кліматичні зони	--		1	
Екосистеми (ліс, поле, луки, річка, ставок/озеро/море тощо)	--		1	
Червона книга України	--		1	
космос/космічні об'єкти	--		1	
тварини				
звірі	компл.	по 1	по 1	відповідно до програмових вимог;
птахи	--	по 1	по 1	серед звірів і птахів - свійські і дикі тварини

<i>риби:</i> - акваріумні; - прісноводні; - морські.	--	1	1 1 1	різних кліматичних зон та середовищ, рідного краю відповідно до програмових вимог
<i>комахи</i>	--	1	1	
<i>земноводні та плазуни</i>	--	1	1	
<i>хто де живе</i>	--	1	1	
<i>рослини:</i>				
Картини (репродукції)	компл.	1 по кожній позиції	1 по кожній позиції	рідного краю, різних кліматичних зон та середовищ
пейзажі (різні пори року, кліматичні зони та середовища, ландшафти лісу, лісостепу, степу, пустелі, гірські та морські краєвиди, природні й погодні явища)	компл.	1	для методичного кабінету	відповідно до програмових вимог
натюрморти	--	1	репродукції	творів живопису та дидактичні кар
сюжети (діяльність дорослих та дітей в природі, в тому числі природоохоронна)	--	1		
про життя тварин	--	1		
Натуральні об'єкти				
Гербарії *				
листя дерев і кущів	компл. компл.	1 по кожній позиції	1 по кожній позиції	для методичного кабінету
квіти трав'янистих рослин, дерев, кущів	--	1		
трав'яністі рослини (саду, лісу, луку, водойм, придорожні, пустирні)	--	1		
насіння і плоди	--	1		
Екранно-звукові засоби (записи на електронних носіях, у комп'ютерних файлах і папках)				
Звукозаписи *	компл.			
голоси тварин (звірів, птахів, комах)	компл.	1 по кожній позиції	1 по кожній позиції	для методичного кабінету
звуки природи: води (дощ, водоспад, струмок, прибії, тощо); вітру; грому, граду, скрип снігу тощо	компл.--	1 по кожній позиції	1 по кожній позиції	відповідно до програмових вимог, добірки поповнюються новими записами
Відеофільми, слайди, анімація *				
сезонні зміни в живій та неживій природі	компл.	1		
природні та погодні явища	--	1		для методичного кабінету
стихійні явища природи	компл.--	1		
праця дітей і дорослих в природі, природоохоронна діяльність	--	1		відповідно до програмних вимог і віку дітей
природа рідного краю (тваринний і рослинний світ)	--	1 по кожній позиції	1 по кожній позиції	
екосистеми (ліс, поле, луки, річка/ставок/озеро/море тощо)	--	1		
ландшафти природних зон України (Полісся, лісостеп, степ, гори)	--	1		
моря, річки, озера України	--	1		
життя тварин в різних кліматичних зонах та середовищах, у т.ч. в Україні	--	1		
рослини в умовах різних кліматичних зон та середовищ, у т.ч. в Україні	--	1		
на фермі	--	1		
сільськогосподарські роботи в полі, саду	--			
зоопарки України і світу	--	1		
заповідники України	--	1		
дерева				
кущі	--	1	1	
трав'яністі рослини, квіти	--	1	1	
гриби	--	1	1	
фрукти, ягоди	--	1	1	
овочі	--	1	1	
кімнатні	--	1	1	
лікарські (свого краю)	--	1	1	

що де росте	--	1	1	
-------------	----	---	---	--

анімаційно-мультиплікаційні фільми природознавчого і природоохоронного змісту	добірка	по 1 для кожної групи		
Дидактичне приладдя				
Моделі та прилади				
глобус (діаметр 260-320 мм)	шт.		1	
лупа ручна	--	1	2	збільшення у 5-7 разів
мікроскоп* (збільшення у 100-150 разів)	--		2-3	у методичному кабінеті, по можливості – у групових осередках самостійної дослідно-пізнавальної діяльності (6-7-й роки життя)
телескоп* (збільшення у 100 разів)	--		1	

Пристосування, інвентар				
набори для дослідів, експериментування з: - водою (стіл-піддон, ємкості однакового і різного об'єму та форми, черпачки, сачки, камінчики, мірні скляночки, воронки); - повітрям (надувні форми прозорі і непрозорі, ваги, вігрячки, клаптики паперу, вати, пір'я, насос для накачування надувних предметів); - ґрунтом, піском (стіл-пісочниця, ємкості та формочки різної форми і розміру, совочки, лопатки, камінчики)	набір	1	1	
безпечні світлові фільтри для спостереження кольорів спектру*	--		1	
пробірки великого розміру	--		2	
магніти	--	1	2	

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ СОЦІАЛЬНИМ І ПРЕДМЕТНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Дидактичні друковані таблиці/альбоми, картини (репродукції)				
моя Батьківщина/рідний край (країна, місто/село, вулиця, дім)	--	1	1	
моя родина	--	1	1	
дошкільний навчальний заклад	--	1	1	
свята/народні традиції	--	1	1	
державна символіка України	--	1	1	у групах облаштовуються національно-патріотичні куточки/осередки
народна символіка (рослини, тварини, предмети)	--	1	1	
види мистецтв (музичне, хореографічне, театральне, літературне, образотворче: скульптура; кіно, живопис, архітектура та ін.)	--			додатково – у методичному кабінеті 1 універсальний комплект або окремі по видах мистецтва
професії дорослих	--	1	1	відповідно до віку дітей і програмових вимог
підприємства (промислові, сільськогосподарські, транспортні тощо) та установи (освітні, медичні, культурні, спортивні, фінансові, торговельні)	--	1	1	
що із чого і як виготовляється	--	1	1	
основи здоров'я	--	1	1	
зовнішній вигляд людини/та органи сприйняття	--		1	
розпорядок дня	--	1	1	можливий варіант у формі дошки вибору видів діяльності
загартування	--	1	1	
гігієнічні процедури/предмети гігієни	--	1	1	
види спорту та спортивні знаряддя	--	1	1	
міміка та жести	--		1	відповідно до віку дітей і програмових вимог
емоції та почуття	--	1	1	
вчинки людей	--	1	1	
права дитини	--	1	1	додатково – у методичному кабінеті та/або в кабінеті
правила культурної поведінки	--	1	1	

правила безпечної поведінки у довкіллі (вдома, на вулиці та дорогах, у лісі, біля водойми, протипожежна, газова безпека, поводження з тваринами та рослинами, незнайомими людьми тощо)	--	1	1	практичного психолога	
правила безпеки дорожнього руху (дорожні знаки)	--	1	1		
коректурні таблиці (за темами, що вивчаються)	--		1		застосовуються авторські таблиці, видані з грифами МОН та самостійно виготовлені педагогами
Картки (фотографії, листівки)					
<i>предметні картки</i> (іграшки/ігри, різні види транспорту, дорожні знаки, посуд, меблі, одяг, взуття, побутова техніка, професії/професійні інструменти, тіло/органи сприйняття, продукти харчування/страви, види спорту/спортивне знаряддя, історичні пам'ятки, державна і народна символіка)	компл.		по 1 різного змісту	по 1 різного змісту	за потребою відповідно до віку дітей і програмових вимог додатково – у методичному кабінеті
<i>сюжетні картки</i> (режим дня, гігієнічні процедури, професійні дії, вчинки людей, безпека життєдіяльності, економічні відносини, культура поведінки, стосунки між дітьми, життя та праця людей міста і села, буття дітей в родині і дитячому садку, школа, свята та ін.)	--		по 1 різного змісту	по 1 різного змісту	зміст сюжету, складність композиції визначаються відповідно до віку дітей і програмових вимог

Екранно-звукові засоби				
<i>(записи на електронних та інших носіях, у комп'ютерних файлах і папках)</i>				
Відеофільми, слайди, анімація. *				
моя Батьківщина/рідний край (міста України, Київ – столиця України, пам'ятні історичні місця, споруди)	шт. (фільм) або добірка (слайди)		1	для методичного кабінету відповідно до програмових вимог і віку дітей
професії дорослих	--		1	
предметно-практична діяльність дітей у дошкільному закладі та вдома	--		1	
що? із чого? для чого?	--		1	
на фабриці/заводі (млин, хлібозавод, ткацька, швейна, взуттєва, меблева і фабрика іграшок, машинобудівний, суднобудівний, авіабудівний, металургійний заводи)	--		по 1 на різну тематику	
аеропорт	--		1	
вокзал (залізничний, авто, річковий)	--		по 1	
порт річковий/морський	--		1	
космодром	--		1	
будівництво	--		1	
поліклініка/лікарня	--		1	
бібліотека	--		1	
школа	--		1	
магазин	--		1	
банк	--		1	
театр/кінотеатр	--		1	
стадіон/спорткомплекс	--		1	
життя у місті та селі (житлові будинки і прибудинкові території, інші споруди, дороги, установи, транспорт)	--		1	

тощо)				з урахуванням історичних та національних традицій регіону представників різних культур
безпечна поведінка на вулицях та дорогах	--		1	
вогнь добрий та злий	--		1	
державні та народні свята/народні традиції (українські, інших народів України)	--		1	

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Дидактичні друковані таблиці/ альбоми

геометричні фігури	компл.	1		для методичного кабінету
геометричні тіла	--	1		
числові фігури	--	1		
величини	--	1		
поділ цілого на частини	--	1		
орієнтування в просторі	--	1		
орієнтування в часі	--	1		
склад числа (від 2 до 10) із двох менших чисел	--	1		
суміжні числа	--	1		
сюжетні картини для складання задач	--	20		
Картки				
картки з двома горизонтальними смугами (формат А-4)	шт.	20	20	
цифри демонстраційні: - від 1 до 5, - від 0 до 9	набір --	2-3	2-3	
цифри роздавальні: - від 1 до 5, - від 0 до 9	-- --	20	20	
склад числа	--		20	
суміжні числа (на 3 клітинки: порожні крайні, порожня центральна)	--		20	відповідно до програмових вимог
картки з логічними завданнями (на класифікацію, узагальнення, порівняння тощо)	--	по 20	по 20	відповідно до віку дітей і програмових вимог.
Дидактичне приладдя				
Пристаосування, іграшки				
площинний матеріал для лічби	набір	20	20	відповідно до програмових вимог. кількість наборів може бути збільшена при великій кількості дітей або зменшена, якщо робота організується по підгрупах
об'ємний матеріал для лічби	--	20	20	
палички для лічби	--	20	20	
палички Кюізе нера*	--	2-3	4-5	
логічні блоки Дьєнеша*	--	2-3	4-5	
розвивальні ігри Воскобовича* (різні види)	--	по 2-3	по 4-5	
предмети та іграшки зростаючої довжини	--	20	20	
предмети та іграшки зростаючої величини	--	20	20	
предмети та іграшки зростаючої ширини	--	20	20	
предмети та іграшки зростаючої висоти	--	20	20	
предмети та іграшки зростаючої товщини	--	20	20	
цифри і знаки з магнітним кріпленням	--	5	10	
предметні зображення (зростаючої довжини, величини, ширини, висоти, товщини) з магнітним кріпленням	--	10	10	
умовні мірки - для сипучих речовин ; - для рідин; - на вимірювання довжини	-- -- --	 10-20	5 5 5	

Моделі та прилади				
геометричні тіла	набір		1	додатково – у методичному кабінеті
геометричні фігури	--	20	20	
модель доби	шт.	1	1	
модель тижня	--	1	1	
модель року	--	1	1	
ваги демонстраційні	--		2-3	
пісочний годинник	--		1	
циферблат годинника з 2-ма стрілками, що рухаються по колу:				поділки на циферблаті з позначеннями від 1 до 12
- демонстраційний,	--		1	
- роздавальний	--		20	

ТРУДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ				
Назва	Одиниця виміру	Вік дітей		Примітки
		четвертий-п'ятий роки життя	шостий-сьомий роки життя	
1	2	3	4	5
ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ				
Таблиці / альбоми*				
аплікація із природного матеріалу	компл.		1	для методичного кабінету за відсутності друкованих таблиць, альбомів їх виготовляють педагоги дошкільного закладу за участі батьків вихованців
аплікація із тканини, хутра, шкіри, ниток	--		1	
аплікація із паперу	--		1	
паперопластика (квілінг, витинанка тощо)	--		1	
конструювання із паперу	--		1	
конструювання із природного та викидного матеріалів	--		1	
художнє ліплення (рельєфне, об'ємне, модульне)	--		1	
ліплення із тіста	--		1	
робота з ниткою, голкою та тканиною (різні види швів, способи пришивання гудзиків, вишивки)	--		1	
українська лялька-мотанка	--		1	
іграшки із сирю, ниток, соломи	--		1	
різні види плетіння (із соломи, лози, ниток, м'якого дроту, смужок паперу і тканини тощо)	--		1	
декоративні композиції із різних матеріалів та їх поєднань (настільні, настінні, букетні та ін.)	--		1	

Картки (фотографії, листівки)				
зображення - виробів художньої праці, - декоративних композицій, - діяльності народних майстрів та ін.	компл. -- --	по 1	по 1	відповідно до програмових вимог
Натуральні об'єкти				
зразки виробів художньої праці (іграшки із різних матеріалів, вишивки у різних техніках, художні та машинні шви, вироби з соломки, ткани серветки/килимки, доріжки, вироби із пап'є-маше, флоромозаїка, плетені поробки із різних матеріалів, коренепластика, вироби із фанери і деревини, та ін.)*				види зразків – відповідно до віку дітей і програмових вимог
Дидактичне приладдя				
Матеріали, приладдя та інвентар				
сортувальні коробки/теки для зберігання	шт.	20	20	залежно від кількості дітей,

вигратних матеріалів				матеріалів та їх асортименту
природний матеріал (засушене листя, насіння, шишки, жолуди, каштани, гілочки, пір'я, мушлі та ін.)	набір	10	20	добірки матеріалів – відповідно до віку дітей і програмових вимог
викидний матеріал	--	10	20	
текстильний матеріал (нитки, шкіра, хутро, гудзики, намистинки, бісер тощо) різного кольору та фактури	--	10	10	
дерев'яні бруски, дощечки, фанера тощо (різних розмірів та форм)	--		10	
Пристосування, інвентар, прилади				
дитячий набір для роботи з тканиною (п'яльця, голки з великими вушками, котушки з нитками різного кольору, ножиці тощо)	набір		5-6	для індивідуально-групової роботи
ПРАЦЯ У ПРИРОДІ				
Дидактичні друковані таблиці/альбоми				
природознавчий осередок (куточок природи)	шт.	1	1	зміст – відповідно до програмових вимог
догляд за тваринами	набір	1	1	
догляд за рослинами	--	1	1	
Інвентар, приладдя (за потребою кількість збільшується)				
лопата дитяча для згрібання снігу	шт.	3	5	пластмасові чи комбіновані (металеві з дерев'яними/ пластиковими ручками)
совочки	--			
граблі дитячі	--	3	5	
лопата дитяча для скопування	--	3	5	металеві з дерев'яними/ пластиковими ручками
сапа дитяча	--		3	
мітла дитяча	--	2	3	
тачка дитяча	--	1	1	
відро - на 0,5-1 л, - на 1-2 л	--	10	5 5	
лійка - з довгим «носом» для поливання кімнатних рослин (0,5-1 л) - з розприскувачем для поливання на ділянці 0,5-1 л, 1-2 л	-- -- --	2 3-4	2 3-4	пластмасові або металеві
кошик дитячий з 1-2 ручками	--	5	5-6	
кілочки дерев'яні для розмітки грядок	--	4	4	
палички для розпушування ґрунту у вазонах (15-20 см)	--	10	10	дерев'яні або пластмасові
серветки для протирання листя у кімнатних рослин	--	10	10	фланелеві
пульверизатор з пластиковою колбою для обприскування кімнатних рослин	--	1	1-2	
лоток для висаджування розсади, висівання насіння або пластикові стаканчики	--	2 20	2-3 20	
акваріум*	шт.	1	1	
предмети для догляду за акваріумом	набір	1	1	орієнтовно – сачок, щітка на довгій ручці, годівниця, термометр для води, набір кормів
клітка для птахів, дрібних ссавців*	шт.	1	1-2	за наявності паспортів для тварин
предмети для догляду за птахами, ссавцями	набір	1	1	орієнтовно – годівниця, поїлка, набір кормів, дошка для нарізання кормів, набір кормів, серветки, губки
тераріум*	шт.	1	1	за наявності паспортів для тварин
предмети для догляду за плазунами, земноводними	набір	1	1	орієнтовно – щітка на довгій ручці, годівниця, термометр для повітря, дощечка для нарізання кормів, набір кормів, серветки, губки
клеюча частина фарбухи	шт.	10	10	

ГОСПОДАРСЬКО-ПОБУТОВА ПРАЦЯ				
Друковані таблиці/альбоми				
осередок трудової діяльності (куточок чергових тощо)	шт.	1	1	
Інвентар, приладдя				
дитячий віник та совок для сміття	шт.	2	2	
совок та щітка для змивання крихт зі столів	--	2	2	
таця	--	2	2	
ганчірка для пилу *	--	2	4	
таз/миска для прання лялькового одягу, миття іграшок	--	2	2-3	
мочалка або щіпочка для миття іграшок	--	2	6	
прищіпка	--	20	20	
шнур/мотузка для просушування лялькового одягу (3-4 м)	--	1	1	
форми для печива *	компл.	2	2	металеві або пласмасові
качалка для тіста	шт.	2	5-6	пластикові або дерев'яні
дощечка для тіста та нарізування овочів/фруктів	--	2	5-6	
ніж дитячий пластиковий	--		5-6	для нарізанні м'яких плодів, тіста тощо
одяг - для роботи з продуктами (фартухи із тканини чи клейонки, косинки/ковпачки) - для прибирання/прання (клеючасті фартухи)	компл. --	6 5-6	10 10	 можна використати ті ж, що і для праці в природі
одяг для чергування по їдальні (фартухи із тканини чи клейонки, косинки/ковпачки)	--	2	2-4	в осередку для чергувань
віничок для обмітання одягу *	шт	1-2	1-2	
щітка для взуття/ одягу	-		по 1-2	
ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ*				
		Вік дітей		
Назва	Одиниця виміру	четвертій-п'ятий роки життя	шостий-сьомий роки життя	Примітки
1	2	3	4	5
Мультимедійний комп'ютерний комплекс для педагога*				
портативний комп'ютер (ноутбук) або персональний комп'ютер (системний блок, монітор, клавіатура, комп'ютерна «мишка»)	шт. компл.	1	1	додатково – у методичному кабінеті, музичній залі, за потребою – в інших спеціальних кабінетах (психолога, логопеда/дефектолога, студії образотворчої діяльності)
телевізор /дисплей (екран по діагоналі 59-69 см)	--	1	1	
мультимедійний проектор	--	1	1	Для методичного кабінету: принтер, ксерокс, сканер або багатофункціональний пристрій
дошка маркерна магнітна (750x1000мм або 1000x1200мм)/екран/інтерактивна дошка	--	1	1	музичний центр рекомендується встановлювати у музичній і фізкультурній залах
магнітофон/ музичний центр	--	1	1	
цифровий фотоапарат	--	1	1	
Додаткове обладнання і матеріали				
ламініатор (формат А-4, холодне ламінування, з реверсом)	шт.	1		у методичному кабінеті

або без)				
плівка для ламінування (товщина 75-125 мкн)	набір	6		
<i>Акcesуари для маркерної дошки</i>				
магніти	набір	2	2	різних кольорів, форм, розмірів
маркери різних кольорів	--	2	2	
тримач для маркерів	шт.	1	1	
губка	--	2	2	
засіб для чищення дошки	--	1	1	

* – за потребою та при наявності фінансування

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Наказ МОН від 31.03.2021 № 397 "Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) " Завантажити

Лист МОН від 16.03.2021 №1/9-148 "Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти" Завантажити

Лист МОН від 10.03.2021 №1/9-128 "Щодо необхідності проведення додаткових профілактичних заходів в середовищі дітей та підвищення обізнаності батьків" Завантажити

"Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти України в умовах карантину", УІРО, 2021 Завантажити

Постанова КМУ від 27.01.2021 №86 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305" Завантажити

Лист МОН від 22.01.2021 №1/9-50 "Щодо безкоштовного харчування дітей в закладах дошкільної освіти, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, або з числа внутрішньо переміщених осіб" Завантажити

Лист МОН від 21.01.2021 №6/60-21 "Щодо зміни установчих документів закладу дошкільної освіти" Завантажити

Наказ МОН від 12.01.2021 № 33 "Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція" Завантажити

Наказ Державної служби якості освіти України від 30.11.2020 № 01-11/71 "Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти" Завантажити

Постанова Головного санітарного лікаря України від 22.09.2020 №55 "Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)" [Завантажити](#)

Лист МОН від 30.07.2020 №1/9-411 "Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році" [Завантажити](#)

Лист МОН від 26.05.2020 №1/9-269 "Щодо відновлення діяльності закладів дошкільної освіти" [Завантажити](#)

Постанова МОЗ від 21.05.2020 №25 "Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)" [Завантажити](#)

Лист МОН від 23.04.2020 №1/9-219 "Щодо організації роботи закладів дошкільної освіти під час карантину" [Завантажити](#)

Постанова КМУ від 03.03.2020 №180 "Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності" [Завантажити](#)

Лист МОН від 12.12.2019 №1/9-766 "Щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками" [Завантажити](#)

Лист МОН від 12.12.2019 №1/9-765 "Щодо організації медико-педагогічного контролю на заняттях з фізкультури в закладах дошкільної освіти" [Завантажити](#)

Лист МОН від 09.12.2019 №1/9-750 "Щодо освітніх програм у закладах дошкільної освіти" [Завантажити](#)

Лист МОН від 05.09.2019 №1/9-552 "Щодо порядку запровадження системи НАССР у закладах дошкільної освіти" [Завантажити](#)

Постанова КМУ від 10.07.2019 №822 "Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки" [Завантажити](#)

Постанова КМУ від 10.07.2019 №694 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346" Завантажити

Лист МОН від 02.07.2019 №1/9-419 "Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році" Завантажити

Постанова КМУ від 10.04.2019 №530 "Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти" Завантажити

Лист МОН від 10.04.2019 №1/9-235 "Щодо порядку зарахування дітей до інклюзивних та спеціальних груп ЗДО" Завантажити

Лист МОН від 14.02.2019 №1/11-1491 "Щодо організації роботи та дотримання вимог з охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти" Завантажити

Постанова КМУ від 10.01.2019 №11 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері дошкільної освіти та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою якості освіти" Завантажити

Лист МОН від від 13.11.18 р. № 1/9-691 "Щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти" Завантажити

Лист МОН від 11.09.2018 №1/9-549 "Щодо пропозицій про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. №871-р" Завантажити

Лист МОН від 20.08.2018 №1/9-501 "Про Перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в закладах дошкільної освіти у 2018/2019 навчальному році" Завантажити

Лист МОН від 15.06.2018 №1/9-392 "Щодо відрахування вихованців закладів дошкільної освіти" Завантажити

Лист МОН від 13.06.2018 №1/9-386 "Щодо особливостей організації діяльності закладів дошкільної освіти в 2018/2019 навчальному році" Завантажити

Лист МОН від 13.06.2018 №1/9-384 "Щодо виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 871-р" Завантажити

Наказ МОН від 08.06.2018 р. № 609 "Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти" Завантажити

Лист МОН від 19.04.2018 № 1/9-249 "Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти" Завантажити

Наказ МОН від 16.04 2018 № 372 "Про затвердження Примірного положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти" Завантажити

Наказ МОН від 01.08 2018 № 841 "Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів" Завантажити

Лист МОН від 12.01.2018 № 1/9-26 "Щодо необхідності реєстрації харчоблоків закладів освіти як операторів ринку харчових продуктів" Завантажити

Лист МОН від 11.10.2017 № 1/9-546 "Методичні рекомендації щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців" Завантажити

Наказ МОН від 31.08.2017 № 1239 "Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 12 грудня 2013 року № 1751" Завантажити

Лист МОН від 13.06.2017 №1/9-322 "Щодо організації освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році" Завантажити

Лист МОН від 20.10.2016 № 1/9-561 "Щодо організації роботи дошкільних навчальних закладів по ознайомленню дітей із народними традиціями, святами та обрядами" Завантажити

Лист МОН від 02.09.2016 № 456 "Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах" Завантажити

Лист МОН від 02.09.2016 № 454 "Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах" Завантажити

Лист МОН від 25.07.2016 № 1/9-396 "Про організацію навчально-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах" Завантажити

Лист МОН від 05.07.2016 № 2/4-14-1245-16 "Щодо змін до Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів" Завантажити

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234 "Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів" Завантажити